

Vem ska trösta ensamkommande, papperslösa barn och unga?

En kvalitativ undersökning

Ellinor Holmberg

Lucas Ramsay

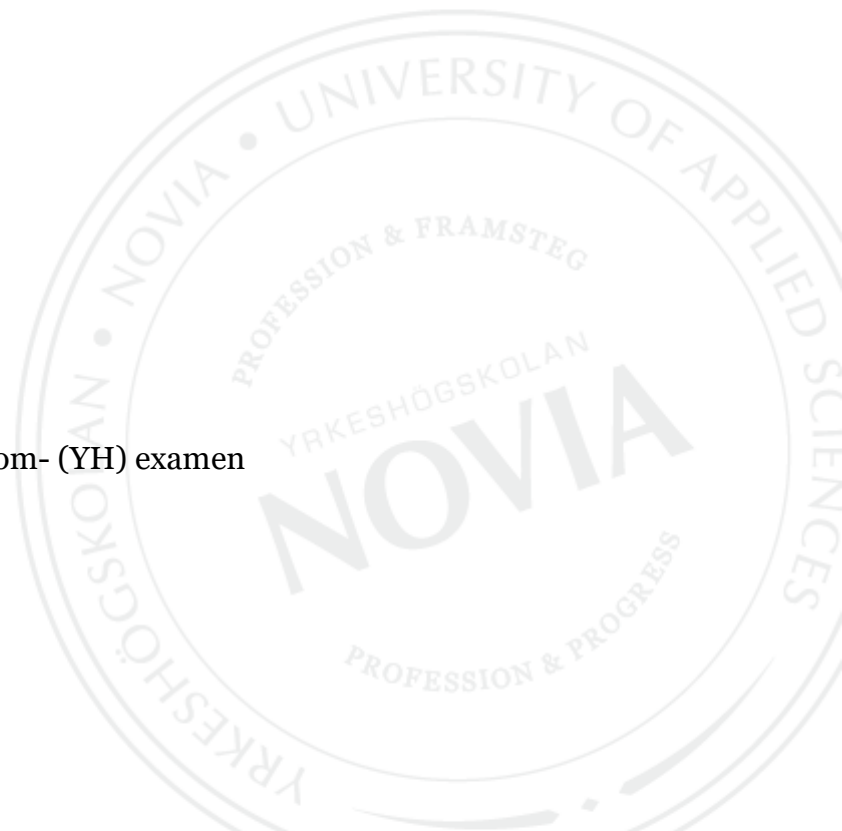
Sofia Silén

Johanna Törnblom

Examensarbete för socionom- (YH) examen

Utbildning till socionom

Åbo 2017

EXAMENSARBETE

Författare: Ellinor Holmberg, Lucas Ramsay, Sofia Silén, Johanna Törnblom

Utbildning och ort: Utbildning till socionom, Åbo

Inriktning/alternativ/Fördjupning:

Handledare: Peter Edelsköld, Anne Nummela, Tua Weckström-Lundell

Titel: Vem ska trösta ensamkommande, papperslösa barn och unga? En kvalitativ undersökning

Datum 3.5.2017 Sidantal 84

Bilagor 6

Abstrakt

Examensarbetet är en del av projektet "Papperslösa - de icke önskade?" som initierades av Finlands Röda Kors, Åbolands distrikt 2017. Projektets syfte är att förstå begrepp som berör icke-medborgare och tydliggöra vad kommunerna samt frivilliga organisationer gör för icke-medborgare, de så kallade papperslösa.

Syftet med detta examensarbete är att utvidga vår kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga samt ta reda på vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem. I arbetet svarar vi på följande frågor: "Vad är barns och ungas rättigheter och hur uppfylls de i praktiken för ensamkommande, papperslösa barn och unga?" samt "Vad erbjuder servicesystemet i Åbo för ensamkommande, papperslösa barn och unga?".

Metoden för examensarbetet är en kvalitativ undersökning. Teoridelen i examensarbetet fokuserar på Finlands lagar, de mänskliga rättigheterna, barnets rättigheter, ensamkommande barns och ungas situation, service som erbjuds samt ämnet ur ett nordiskt perspektiv. Examensarbetet innefattar intervjuer med fem aktörer i Åbo.

Resultatet från undersökningen visar att servicen som erbjuds för ensamkommande, papperslösa barn och unga är hälsovård från Åbo stad och socialskydd från församlingar samt frivilliga organisationer. Alla aktörer strävar efter att följa de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen. Resultatet visar också att det finns brister. Ämnet ensamkommande, papperslösa barn och unga är motstridigt och ansvarsfördelningen är otydlig.

Språk: Svenska Nyckelord: papperslös, ensamkommande, barn, unga, Åbo, mänskliga rättigheter, barnkonventionen

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Ellinor Holmberg, Lucas Ramsay, Sofia Silén, Johanna Törnblom

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Utbildning till socionom, Åbo

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot:

Ohjaajat: Peter Edelsköld, Anne Nummela, Tua Weckström-Lundell

Nimike: Kuka lohduttaisi yksintulleita, paperittomia lapsia ja nuoria? Laadullinen tutkimus

Päivämäärä 3.5.2017 Sivumäärä 84

Liitteet 6

Tiivistelmä

Opinnäytetyö on osa projektia "Papperslösa - de icke önskade?" jonka Suomen Punaisen Ristin Turunmaan osasto käynnisti vuonna 2017. Projektin tarkoituksena on selvittää käsite "ei kansalainen" sekä selittää mitä kunnat sekä vapaaehtoisorganisaatiot tekevät "ei kansalaisen", ns. paperittoman, hyväksi.

Opinnäytetyön tarkoitus on laajentaa tietämystämme yksintulleista, paperittomista lapsista ja nuorista sekä selvittää mitä palvelujärjestelmä Turussa tarjoaa ja mitä sen pitäisi tarjota heille. Opinnäytetyössä vastaamme seuraaviin kysymyksiin: "Mitkä ovat lasten ja nuorten oikeudet ja miten ne käytännössä toteutuvat, kun kyseessä on yksintullut, paperiton lapsi tai nuori?" ja "Mitä Turun palvelujärjestelmä tarjoaa yksintulleelle, paperittomalle lapselle ja nuorelle?"

Opinnäytetyön metodiikka on laadullinen tutkimus. Opinnäytetyön teoreettinen osa perustuu Suomen lakiin, ihmisten oikeuksiin, lasten oikeuksiin, yksintulleiden lasten ja nuorten tilanteeseen ja palveluihin pohjoismaisesta näkökulmasta. Opinnäytetyöhön sisältyy haastatteluja viiden Turussa toimijoiden kanssa.

Opinnäytetyön tulos on, että palvelut joita tarjotaan yksintulleille, paperittomille lapsille ja nuorille, ovat Turun kaupungin terveystalvelut sekä seurakunnan ja vapaaehtoisorganisaatioiden tarjoama sosiaaliturvaa. Kaikki toimijat pyrkivät noudattamaan ihmisoikeuksia sekä sopimusta lastenoikeuksista. Tulos kuitenkin osoittaa, että puutteita vielä löytyy. Yksintulleet, paperittomat lapset ja nuoret ovat ristiriitainen aihe ja vastuunjako on epäselvä.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: paperiton, yksintullut, lapsi, nuori, Turku, ihmisoikeudet, sopimus lapsen oikeuksista

BACHELOR'S THESIS

Author: Ellinor Holmberg, Lucas Ramsay, Sofia Silén, Johanna Törnblom

Degree Programme: Bachelor of social services, Turku

Specialization:

Supervisors: Peter Edelsköld, Anne Nummela, Tua Weckström-Lundell

Title: Who will comfort unaccompanied, undocumented children and adolescents? A qualitative study

Date 3.5.2017 Number of pages 84

Appendices 6

Summary

The thesis is a part of the project "Undocumented – not wanted?" launched by the Finnish Red Cross, Åboland District in 2017. The project purpose is to understand the concepts related to non-citizens and clarify what local authorities and voluntary organizations do for non-citizens, the so called "Undocumented".

The purpose of the thesis is to expand our knowledge of unaccompanied, undocumented children and adolescents and find out what Turku's service system offers and should offer them. In the thesis, we answer the following questions: "What are the rights of children and adolescents, and how are they fulfilled for unaccompanied, undocumented children and young people?" and "What does Turku's service system offer for unaccompanied, undocumented children and adolescents?".

The method of the thesis is a qualitative study. The theoretical part of the thesis focuses on Finnish law, human rights, children's rights, the situation of unaccompanied children and adolescents and, - services offered from a Nordic perspective. The thesis includes interviews with five actors in Turku.

The result of the thesis is that the services provided for unaccompanied, undocumented children and adolescents are health care from the city of Turku and social security from parishes voluntary organizations. All organizations and institutions strive to follow the human rights and the Convention on the Rights of the Child. The result shows that there are still shortcomings. The subject unaccompanied, undocumented children and adolescents is contradictory and responsibilities are unclear.

Language: Swedish Key words: undocumented, unaccompanied, child, adolescents, Turku, human rights, Convention on the Rights of the Child

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställningar	3
1.2	Avgränsning.....	3
1.3	Struktur	4
2	Litteratursökning	4
3	Metodbeskrivning och arbetsprocess.....	7
3.1	Kvalitativ metod	7
3.2	Datainsamling	9
3.3	Urvalsprocess.....	9
3.4	Intervjuprocess.....	10
3.5	Kvalitativ innehållsanalys.....	14
4	Etik	16
5	Centrala begrepp.....	19
6	Lagar.....	22
6.1	Barnskyddslag.....	22
6.2	Grundlag	22
6.3	Diskrimineringslag.....	23
6.4	Lag om mottagande av personer som söker internationellt skydd.....	23
6.5	Strafflag	23
7	Rättigheter	24
7.1	Mänskliga rättigheter	24
7.2	Barnets rättigheter.....	26
8	Ensamkommande barn och unga.....	30
8.1	Barn och unga som avviker och försvinner	32
8.2	Handel med barn.....	33
8.3	Barns perspektiv och barnperspektiv	34
9	Service för ensamkommande, papperslösa barn och unga.....	36
9.1	Åbo stad	37
9.2	Global Clinic.....	37

9.3	Röda Korset	38
9.4	Församlingar i Åbo	39
10	Nordisk diskussion	39
10.1	Sverige.....	42
10.2	Norge.....	44
10.3	Island	45
10.4	Danmark.....	45
10.5	Sammanfattning av nordisk diskussion.....	46
11	Analys av intervju.....	48
12	Resultatredovisning	55
13	Kritisk granskning	58
13.1	Validitet, reliabilitet och objektivitet	59
13.2	Analysens tillförlitlighet.....	62
14	Etiska aspekter.....	63
15	Diskussion	64
15.1	Lagar och rättigheter	64
15.2	Den bristfälliga ansvarsfördelningen	68
15.3	Användbarhet	69
15.4	Vem ska trösta.....	70
15.5	Avslutande diskussion.....	71
16	Förslag till fortsatt undersökning.....	72
	Källförteckning.....	73

Bilageförteckning

Bilaga 1	Projektplan
Bilaga 2	Artikelsökning
Bilaga 3	Artikelöversikt
Bilaga 4	Intervjufrågor inklusive motiveringar
Bilaga 5	Informationsbrev/Ohjeistus
Bilaga 6	Sammanfattning av intervjusvar

1 Inledning

”Det var en gång ett litet knytt som bodde alldeles ensam i ett ensamt hus. Han var nog långt mer ensam än han trodde på kvällen när han tände alla ljus och kröp inunder täcket i sin bädd och gnällde för sig själv, för han var rädd. Därute gick hemulerna med stora tunga steg långt borta hördes mårrens tjut på nattens mörka väg och dörrar stängdes överallt och alla lampor brann hos alla stackars skrämde kryp som tröstade varann. Men vem ska trösta knyttet med att säga ungefär: på natten blir det hemska mycket värre än det är.” (Jansson, 2015).

Detta är ett citat ur Tove Janssons saga ”Vem ska trösta knyttet?” (2015). Citatet berättar om hur det ur barns perspektiv möjligtvis kan kännas att ensam, utan föräldrar lämna sitt krigsdrabbade hemland, fly och inte ha någon aning om hur framtiden ser ut. Sagan ”Vem ska trösta knyttet?” (2015) valde examensgruppen att använda som en metafor för att vara modig, ensam och osäker men ändå våga ta emot hjälp av andra för att möta nya utmaningar och upptäcka nya möjligheter. I sagan berättas det om ”knyttet” som ensam ger sig ut i världen, träffar på olika figurer och hittar tillfällig tröst, vilket gör honom modig och stark. Vi jämför ”knyttet” med ensamkommande, papperslösa barn och unga som kommer till Finland. Metaforen kommer att användas genom hela arbetet för att förtydliga barns perspektiv. En metafor är ett sätt att uttrycka sig genom användning av ett bildligt uttryck. (Nationalencyklopedin, metafor u.å.).

Att resa till ett nytt, främmande land, utan sina föräldrar och med en stor sorg i sitt hjärta, visar att det finns en enorm styrka och ett stort mod hos barnen. Hur ska vi bevara den styrkan och modet hos dessa barn? Jo, genom att se barnen som de resurser de egentligen är och ge dem möjligheten att lära känna trygga, pålitliga vuxna som kan stödja dem och hjälpa till att skapa nya vägar samt en framtidstro.

I Europeiska unionens medlemsländer lever omkring fem till åtta miljoner människor utan uppehållstillstånd. De syns inte och vi hör inte deras röster. Papperslös är ett ord man ofta använder, myndigheter kallar dessa personer för illegala migranter. Att leva i ett land utan lov är ett brott. Alla EU-länder har förbundit sig till att behandla alla invånare mänskligt, ofta handlar det ändå om något annat. Papperslösa barn och unga har sällan möjlighet att gå i skola, de sjuka kan bli utan vård och papperslösa som blivit offer för kriminalitet kan sällan vända sig till polisen. De papperslösa tvingas klara sig utan landets service och tjänster. De papperslösa kräver inte sina rättigheter, därför utnyttjas de ofta. Egentligen finns de ju inte - de är osynliga. (Viitanen & Tähjä, 2010, s. 5–6).

Enligt Ascher (2009, s. 46) kan det för vissa barn betyda ett allvarligt hot mot deras liv och säkerhet om de återvänder till sitt hemland, därmed känner de att de inte har något annat val än att ”gå under jorden” och försöka leva kvar i landet som gömd. Om Migrationsverket misstänker att någon kommer att gömma sig efter avslagsbeslut eller före de sökt asyl kan de fatta beslutet att ta personen i förvar, d.v.s. bli frihetsberövad (förlora sin frihet, t.ex. bli satt i fängelset) fram tills avvisningen slutförs. Detta ska göras med restriktivitet, under så kort tidsperiod som möjligt och endast i undantagsfall gällande barn.

Detta examensarbete är en del av projektet ”Papperslösa - de icke önskade?” som initierades av Röda Korset i Åboland 2017. Projektet ”Papperslösa - de icke önskade?” har som syfte att förstå begrepp som berör icke medborgare och tydliggöra vad kommunerna samt frivilliga organisationer gör med och för dessa icke medborgare, de så kallade papperslösa (se projektplan i Bilaga 1). I det här examensarbetet kommer vi att ta upp de mänskliga rättigheterna, Finlands lagar och genom en kvalitativ undersökning intervjua aktörer om deras arbete med ensamkommande, papperslösa barn och unga. I slutet av arbetet kommer även fenomenet att tas upp ur ett nordiskt perspektiv.

Examensgruppen blev intresserad av ämnet eftersom det är mycket aktuellt och ständigt föränderligt. Det visade sig att personer i vår omgivning har en bristfällig kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga är bristfällig. Examensgruppen har ett stort intresse för att arbeta med barn och unga. Vi brinner för barnens rättigheter och speciellt för barn som är mer utsatta. I examensarbetet valde vi även att nämna den nordiska situationen bland ensamkommande, papperslösa barn och unga eftersom några av oss i gruppen är intresserade av att arbeta inom Norden. Nordens situation kan i framtiden även påverka Finland i och med att ländernas politik påverkar varandra.

Målet med arbetet är att utvidga vår kunskap om ämnet. Därmed behövde vi först kartlägga vår dåvarande kunskap, innan projektet börjar. Vi hade relativt hög kunskap om asylsökande, eftersom ämnet ofta kommit upp inom media. Begreppet papperslös var tämligen nytt och innebörden bakom begreppet var obekant. Vi hade vetskap om att det existerar papperslösa personer men vi visste inte hur samhället och servicesystemet i Åbo bemöter dem. Får de någon service? Har de några rättigheter? Vad erbjuds?

Vår vision, innan arbetet inleddes var att detta examensarbete kunde fungera som en ögonöppnande kunskapskälla. Arbetet kunde förhoppningsvis erbjuda professionella, som kommer i kontakt med invandrare, en insikt i servicesystemet och var Åbo nu står i relation till ensamkommande, papperslösa barn och unga.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syfte med examensarbetet är att utvidga vår kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga samt ta reda på vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem. Arbetet fokuserar på mänskliga rättigheter, barnets rättigheter, lagar och hur dessa i praktiken efterföljs. Vi vill få veta mera om vilka möjligheter ensamkommande, papperslösa barn och unga har i Åbo. Hur klarar de sig? Vad erbjuder församlingar, organisationer och Åbo stad? Vi hoppas att vårt arbete kan bidra med kunskap och upplysa människor. Arbetets avsikt är att ge förståelse för hur servicesystemet i Åbo ser ut för papperslösa barn och unga.

Våra centrala frågeställningar i detta examensarbete är:

- Vad är barns och ungas rättigheter och hur uppfylls de i praktiken för ensamkommande, papperslösa barn och unga?
- Vad erbjuder servicesystemet i Åbo för ensamkommande, papperslösa barn och unga?

1.2 Avgränsning

Examensarbetet är avgränsat till staden Åbo, eftersom examensgruppen befann sig fysiskt i Åbo under examensarbetet. Gruppen valde att inrikta sig på barn och unga eftersom det är en målgrupp som samtliga i examensgruppen inriktade sina studier på och är intresserade av att arbeta med i framtiden.

Examensarbetet är avgränsat till ensamkommande barn och unga samt papperslösa barn och unga. Arbetet kommer inte att behandla asylprocessen eller papperslösa familjer. Fokus kommer hela tiden att ligga på antingen papperslösa barn och unga eller ensamkommande barn och unga. Ensamkommande, papperslösa barn och unga kan falla offer för människohandel och därmed kommer examensarbetet också att ta upp handel med barn.

Vi valde att använda begreppet aktör för de servicegivare som används i arbetet. De aktörer som valdes att granskas närmare i denna undersökning är Åbo stad, Röda Korset, Mikael's församling, Åbo svenska församling och Global Clinic. Dessa valdes på grund av att de alla befinner sig i Åbo och på ett eller annat sätt arbetar med papperslösa människor. Aktörerna marknadsför även arbete med invandrare på sina hemsidor. Ett annat begrepp som används kontinuerligt är begreppet servicesystem, vilket vi använder som ett helhetsbegrepp för servicen som erbjuds i Åbo.

1.3 Struktur

Examensarbetet består av fem delar; forskningsmetodik, teori, analys, resultat och diskussion. Arbetet börjar med en beskrivning över hur vi sökte litteratur, de metoder som använts och hur de tillämpats i arbetet. Den andra delen behandlar teori, så som lagar, rättigheter, service och tidigare forskning. Tredje delen beskriver undersökningens analys och resultatet presenteras i den fjärde delen av arbetet. Till den fjärde delen hör också en kritisk granskning av resultatet. Examensarbetet avslutas med en diskussion och förslag till fortsatt undersökning.

Examensarbetet presenteras på ett mångsidigt sätt genom löpande text, tabeller, figurer och citat. Tabellerna och figurerna finns till för att tydliggöra statistik och för att lyfta fram det mest väsentliga i texten. I arbetet uppkommer det även citat ur sagan "Vem ska trösta knyttet?" (Jansson, 2015) för att tydliggöra och konkretisera barns perspektiv. I examensarbetet finns även bilagor.

2 Litteratursökning

I detta kapitel redovisas för hur litteratursökningen gjorts. Först framförs artikelsökningen som också illustreras i Bilaga 2. Därefter redovisas för hur examensgruppen sökte annan litteratur, så som böcker och källor på internet. Forsberg och Wengström (2013, s. 48) understryker att vid sökning i databaser bör man använda sig av specifika sökord för att få fram relevant och vetenskapligt baserade fakta. Information som kan användas i ett examensarbete kan finnas i bl.a. böcker, artiklar och annan litteratur.

Litteratursökningen gjorde gruppen enligt examensarbetets syfte ”att utvidga vår kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga samt ta reda på vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem” och frågeställningar ”vad är barns och ungas rättigheter och hur uppfylls de i praktiken för ensamkommande, papperslösa barn och unga” samt ”Vad erbjuder servicesystemet i Åbo för ensamkommande, papperslösa barn och unga?”.

Första sökningen vecka 3

Vetenskapliga artiklar sökte vi på portalerna EBSCO Academic Search Elite, European Migration Network (EMN) och Innokylä. Vid sökningen användes följande sökord i olika kombinationer; barn, ensamkommande, gömda, papperslös, lapset, paperiton, paperittomat, children, unaccompanied och undocumented. Vi begränsade sökningen till åren 2010–2016 för att få de mest aktuella och relevanta artiklarna (se övriga begränsningar i Bilaga 2). Vi hittade många artiklar om invandringen från Mexiko till USA, men dessa var tyvärr inte relevanta för examensarbetet med tanke på dess syfte och frågeställningar.

Andra sökningen vecka 12

Då examensarbetsprocessen framskridit och vi fått en tydligare bild på hur vårt arbete skulle byggas upp gjorde vi en ny artikelsökning. För att komma fram till de artiklar som vi kunde använda oss av sökte vi via portalerna EBSCO Cinahl och EBSCO Academic Search Elite. Vi begränsade sökningen till åren 2007–2017 och full text. På båda databaserna begränsade vi även sökningen till endast peer review artiklar, vilket betyder att en sakkunnig har granskat artikeln. Sökorden vi använde var; human rights, child och undocumented. Under den andra sökningen fick vi mera kunskap om ämnet och sökningsprocessen, vilket i sin tur ledde till att vi hittade fler relevanta artiklar. En förklaring över valen av artiklarna och varför de är relevanta finns i Bilaga 3.

Tredje sökningen vecka 13

För att fördjupa vår kunskap om människohandel och ensamkommande, papperslösa barn och unga, gjorde vi en tredje artikelsökning. Under vår tredje sökning användes sökorden; unaccompanied, children och Finland på portalen DiVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet). Vi gjorde sökningen även på EBSCO Cinahl med sökorden unaccompanied, children och trafficking (se övriga begränsningar i Bilaga 2).

Vi ville även få mera kunskap om papperslösa barn och ungas rätt till gratis utbildning, därför använde vi sökorden *undocumented, children and right to education* på databasen *Academic Search Elite*. Utöver detta ville även examensgruppen få mera tillförlitlighet i arbetets analysmetod och därför valde vi att söka vetenskapliga artiklar om innehållsanalys. De sökord vi använde på EBSCO Cinahl var; *content analysis, deductive och inductive* (se Bilaga 2 för avgränsningarna).

För att få en bredare kunskap om ämnet ensamkommande, papperslösa barn och unga läste gruppen också in sig på ämnet genom olika medier. Medier som använts är *Yle Nyheter, Helsingin Sanomat* och *Hufvudstadsbladet*. När gruppen kontinuerligt följde med dessa medier fick vi kunskap om olika aktörer som arbetar med papperslösa, så som *Global Clinic, Röda Korset* och *Åbo svenska församling*. Under studietiden föreläste en pastor från *Mikaels församling* om församlingens verksamhet och hur de hjälper papperslösa och asylsökande. Utgående från föreläsningen fick vi i examensgruppen inspiration att använda oss av *Mikaels församling* som en källa i detta arbete. *Finlex*, som är den elektroniska författningssamlingen (*Finlex, u.å.*), var vi bekanta med genom en lagstiftningskurs under studierna.

Efter att examensgruppen läste in sig på ämnet, fick vi en insikt i vad vi ville undersöka. Vi sökte på Google med sökord som *Röda Korset, Global Clinic, Mikaels församling, papperslösa, Åbo stad, Migrationsverket, Norden, Utrikesministeriet, Förenta nationerna (FN), Nordic Welfare* och *Rädda barnen* för att komma till aktörernas hemsidor. Kännedom om några nätsidor fick vi även genom andra examensarbetsgrupper inom projektet ”Papperslösa - de icke önskade?”. För att hitta ordförklaringar till våra centrala begrepp använde vi oss bl.a. av *Nationalencyklopedin*.

För att komplettera litteraturen användes relevanta nätsidor, handböcker och publikationer. Vi använde oss av böcker i forskningsmetodik för att förstå examensarbetsprocessen. Ett arbete som hjälpte och motiverade oss är pro gradu-avhandlingen i socialt arbete ”*Identitet okänd - om socialt arbete på grupphemmen för barn som ensamma söker asyl i Finland*” skriven av *Katarina Lundqvist* år 2006.

3 Metodbeskrivning och arbetsprocess

I detta kapitel behandlas de metoder som examensarbetsgruppen använde sig av och arbetsprocessen kring metoderna. Här redogörs teoretiskt för kvalitativ metod, datainsamling, urvalsprocess intervjuprocess och kvalitativ innehållsanalys. Det redogörs också för hur vi använde oss av metoderna i praktiken. Syftet med detta kapitel är att klargöra hur vi gått till väga med undersökningen.

När man inleder ett arbete och ska välja metod till studien måste man enligt Jacobsen (2007, s. 48) välja mellan kvantitativ och kvalitativ metod. Förklarat på ett enkelt sätt kan man säga att en kvalitativ metod är ett öppet samtal om vissa utvalda teman mellan en informant, en person som intervjuas, som ger upplysningar om sin inställning till forskare, (Nationalencyklopedin, informant, u.å.) och intervjuare. Att någonting är kvalitativt betecknar att man inte har lika många informanter som i en kvantitativ studie. I det här examensarbetet används den kvalitativa metoden. Examensgruppen valde den kvalitativa metoden eftersom vi ville fokusera på servicesystemet i Åbo som en helhet. I vår undersökning vill vi öka vår förståelse för hur servicesystemet i Åbo fungerar för ensamkommande, papperslösa barn och unga.

3.1 Kvalitativ metod

Enligt Axelsson (2012, s. 214) och Nyberg (2000, s. 100) betyder kvalitativ metod att man läser sig in i ämnet och koncentrerar sig på helheten och därmed inte på enskilda faktorer. En helhet ska presenteras i resultatet där man fokuserar på att hitta gemensamma faktorer och kategorisera svaren. Det är alltså viktigt att komma ihåg att det inte är tillräckligt att klarlägga enskilda intervjuцитat utan man måste ta hänsyn till all data som samlats in. Examensgruppen presenterade en helhet av undersökningen i arbetens analys- och resultatdel och tog i beaktande all data som samlats in under hela examensarbetsprocessen.

Förutsättningen för de kvalitativa metoderna är att varje fenomen består av en unik kombination av kvaliteter eller egenskaper och att man således inte kan mäta eller väga det. (Andersen & Gamdrup, 1994, s. 71; Denscombe, 2009, s. 320–323). Nyberg och Tidström (2012, s. 125) beskriver att en kvalitativ undersökning grundar sig på att förstå upplevelser, avsikter och uppfattningar. Levin (2008, s. 38) menar att frågorna i en kvalitativ studie kan innehålla frågeord så som; vem, var, hur, varför och på vilket sätt. Man strävar med andra ord inte efter en förklaring utan förståelse och tolkning. Examensgruppen formulerade sina frågor enligt Levin, eftersom vi strävade efter en förståelse och tolkning om ensamkommande, papperslösa barn och unga (se Bilaga 4).

Det är viktigt att reflektera kring sina egna förkunskaper, om ämnet man undersöker, när man använder sig av en kvalitativ datainsamlingsmetod. Det är även viktigt att arbetsgruppen är öppna inför ämnet och syftet med arbetet. (Axelsson, 2012, s. 214; Nyberg, 2000, s. 98–99). Vi i examensgruppen hade inte så mycket kunskap om ämnet utöver det vi läst och hört i media, således började vi med att reflektera kring vår förkunskap om ämnet innan vi började skriva examensarbetet. Detta gjorde vi för att se hur mycket kunskap vi hade om ämnet innan hela skrivprocessen skulle börja. Våra förkunskaper om ämnet kan man läsa mera om i inledningen (se kapitel 1).

Henricson (2012, s. 130, 134), Holme och Solvang (1991, s. 100–108) lyfter fram att det inom kvalitativ metod sällan är mängden information som är det viktiga, utan i denna metod är det innehållet som räknas. Det är bättre att hitta några enskilda personer med en bred erfarenhet, som kan ge många synpunkter av fenomenet, än en större grupp personer med medelmåttig erfarenhet av fenomenet. Enligt Granskär och Höglund-Nielsen (2008, s. 73) vill man inom kvalitativ metod ta reda på vilka erfarenheter, åsikter, förväntningar, funderingar, motiv och inställningar individen upplever angående olika frågor. Examensgruppen valde att intervjua fem personer som ansågs vara kunniga inom ämnet. Gruppen blev hänvisad till dessa informanter och därmed konstaterades att dessa informanter skulle kunna svara på arbetets frågeställningar med hög reliabilitet (tillförlitlighet). Reliabiliteten för detta arbete diskuteras i kapitel 13.1.

3.2 Datainsamling

Enligt Patel och Davidson (2011, s. 67) samlar forskaren in material för att få sina frågeställningar besvarade. Den metod som bäst lämpar sig för att få fram svaren på examensarbetets frågeställningar är i detta fall intervju. Carlström och Carlström-Hagman (2006, s. 167) påpekar att om en läsare ska kunna följa med hur examensarbetet utvecklas och hur skribenterna tänker krävs det att valen redovisas. Ingen teknik kan påstås vara bättre än någon annan utan den kan endast vara mindre lämplig för att belysa problemet. Om undersökaren t.ex. är intresserad av detaljerad information från enskilda människor kan det vara bra med någon form av intervju.

Det är också viktigt att datasamlingsmetoden beskrivs så tydligt som möjligt för att det ska vara möjligt för läsaren att sätta sig in i hur skribenterna har kommit fram till sina resultat. Andra intresserade ska i princip kunna göra samma undersökning. Det här innebär att skribenten ska ge läsaren hjälp till att förstå hur studien genomförts. (Carlström & Carlström-Hagman, 2006, s. 420). Detta gjorde examensgruppen genom hela examensarbetet, man kan följa med steg för steg hur vi gick till väga med undersökningen och hur vi kom fram till våra resultat.

Förutom det ovannämnda menar Carlström och Carlström-Hagman (2006, s. 420) att det också är viktigt att redovisa för hur urvalet har skett. Urvalsprocessen för detta examensarbete beskrivs i nästa kapitel. Hur och varför intervjufrågorna tagits fram samt motiveringar till varje intervjufråga beskrivs i Bilaga 4.

3.3 Urvalsprocess

I detta kapitel kommer urvalet för denna undersökning att beskrivas. De fem aktörer som valdes för undersökningen är Röda Korset, Global Clinic, Åbo svenska församling, Mikael's församling och Åbo stad. Från varje aktör intervjuades en informant. Nedan presenteras hur urvalet av informanter gjordes.

Examensarbetsgruppen valde att intervjua verksamhetsledaren inom Röda Korset i Åboland för att få information om denna organisations verksamhet med papperslösa. Vi valde utöver det tidigare nämnda även att intervjua denna verksamhetsledare eftersom hen är vår kontaktperson inom projektet "Papperslösa – de icke önskade?", och är insatt i ämnet. Församlingarna arbetar också med invandrare, därmed också papperslösa. Därför valdes också två pastorer inom olika församlingar till informanter. Två olika församlingar valdes

för att få en bredare inblick i församlingarnas arbete med papperslösa i Åbo. En pastor inom Åbo svenska församling och en pastor inom Mikael's församling ställde upp som informanter.

För att få en inblick i hurdan service den offentliga sektorn erbjuder ensamkommande, papperslösa barn och unga i Åbo behövdes en informant inom Åbo stad. Från utlänningsbyrån blev vi hänvisade till en avdelningsskötare vid Kråkkärrets hälsovårdscentral, som ställde upp för en intervju. Då vi läst och fått vetskap att Åbo stad samarbetar med Global Clinic inom ämnet ensamkommande, papperslösa barn i Åbo, valdes även en person från Global Clinic som informant.

Examensgruppen valde dessa aktörer för att de ansågs kunna ge examensarbetet riklig sakkännedom ur olika synvinklar om ämnet ensamkommande, papperslösa barn och unga. Henricson (2012, s. 130, 134) skriver att mängden information inom kvalitativ metod inte har så stor betydelse. Däremot har innehållet, det vill säga kvaliteten, en stor betydelse. Vi hittade därmed fem informanter med erfarenhet och sakkännedom om vårt ämne som kan ge olika synpunkter för att utvidga vår kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga.

3.4 Intervjuprocess

I detta kapitel kommer intervju som datainsamlingsmetod att beskrivas utgående från teori och utgående från hur gruppen gått till väga i denna undersökning. Examensgruppen valde att använda intervju som datainsamlingsmetod. Metoden intervju valdes för att vi ville få mer kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga, hur barnens rättigheter och de mänskliga rättigheterna uppfylls i praktiken samt hur servicesystemet i Åbo fungerar för målgruppen. Examensgruppen konstaterade att vi behövde gå ut på fältet för att få veta hur aktörerna jobbar med målgruppen ensamkommande, papperslösa barn och unga. Nedan redovisas det för hur intervjuerna för denna undersökning genomfördes.

Intervju är den mest använda metoden inom kvalitativ forskning. Intervjuer är förhållandevis flexibla och detta bidrar till populariteten. (Levin, 2008, s. 37). En intervju innebär ett samtal med en målsättning. Intervjuaren har frågor till informanten med hjälp av vilka man försöker öka förståelse inom något ämne. Intervju är en metod med vilken man samlar information. En läsare till en rapport, där skribenterna använt sig av intervju som datainsamlingsmetod, ska veta hur intervjun genomförts för att kunna bedöma tillförlitligheten. (Carlström & Carlström-Hagman, 2006, s. 184–185).

En kvalitativ intervju fokuserar på hur en person upplever en viss situation. Intervjuaren bör ha kunskap om området för att kunna ställa rätt frågor och för att kunna få fram intervjupersonernas erfarenheter och upplevelser. (Dalen, 2008, s. 11–12). För att fullfölja detta läste alla i examensgruppen in sig på material och litteratur om ämnet för att öka förståelsen om hur servicesystemet i Åbo fungerar i teorin. Ännu var gruppen osäker om hur servicesystemet fungerar i praktiken. Lagar och rättigheter ser bra ut på papper, men för att förstå kvaliteten i servicesystemet gav vi oss ut på fältet.

Carlström och Carlström-Hagman (2006, s. 191–192) nämner att en intervju behöver vara välplanerad. Personen som intervjuar måste kunna sitt ämne och sina frågor. Innan intervjun behöver man också ha ett klart mål för materialet och vad det ska användas till. Då man bearbetar intervjufrågorna bör man tänka på att de ska vara kvalitativa och rätt formulerade. Frågorna ska vara formulerade så att informantens svar kan uttryckas i satser och meningar inte i siffror och statistik. (Nyberg, 2000, s. 100). Examensgruppen valde att intervju i ett senare skede av arbetet så att gruppen skulle kunna ämnet och för att ha ett klart mål för materialet och vad gruppen skulle använda det till.

En kvalitativ intervju kan vara antingen semistrukturerad eller ostrukturerad. (Levin, 2008, s. 37). Detta examensarbete genomförs som en semistrukturerad intervjuundersökning (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009, s. 55–56). En kvalitativ intervju som har på förhand bestämda frågeområden kallas för semistrukturerad (Carlström & Carlström-Hagman, 2006, s. 189). Semistrukturerad intervjumetod är lämplig för att få fram olika åsikter (Vuorela, 2005, s. 42).

Enligt Saarinen-Kauppinen, Puusniekka, (2009, s. 50–57) och Vuorela (2005, s. 37–52) har en semistrukturerad intervju öppna frågor och informanten kan besvara frågorna med fritt formulerade svar. Detta är viktigt med tanke på att informanten fritt skall kunna berätta om sina synpunkter och på så sätt får man fram skillnader i synsätt och åsikter. Om en intervju är helt ostrukturerad är det svårt att få svar på samma frågor och då är det också svårare att få fram möjliga skillnader i frågornas svar.

I detta examensarbete lämpade sig semistrukturerad intervju bra eftersom det möjliggör interaktion mellan de som intervjuar och informanten. I en semistrukturerad intervju är det även möjligt att fråga följdfrågor efterhand som intervjun fortskrider. Därmed var semistrukturerad intervjumetod mer lämplig för vår undersökning än en ostrukturerad metod, då informanterna får associera fritt kring ett givet tema. Grunderna till vårt val är att vi ville ha en öppen konversation med informanterna. Ämnet var förutbestämt (ensamkommande, papperslösa barn och unga) liksom några på förhand bestämda riktgivande frågor. Genom våra frågor ville vi få svar på våra frågeställningar och mera kunskap om vårt syfte. Intervjufrågorna finns i Bilaga 4.

Då vi började med intervjuprocessen, var vi först i kontakt med informanterna per telefon. Då presenterades undersökningens syfte och vi frågade ifall informanterna ville ställa upp på en intervju. Efter att informanterna visat intresse bestämde vi en träff med dem, så att intervjuerna kunde utföras. Innan intervjuerna skickades ett informationsbrev ut till samtliga informanter. Informationsbrevet/Ohjeistus (se Bilaga 5) innehöll kort information om intervjun och de riktgivande intervjufrågorna. Alla intervjuer utfördes under tidsperioden 23.3.2018 – 10.4.2018. Längden på intervjuerna varierade mellan 21–36 minuter.

Innan intervjuerna planerade vi utgående från vår teori och vårt syfte fyra riktgivande frågor. Intervjusituationerna planerades också inför alla intervjuer. Intervjuerna genomfördes både på svenska och finska, beroende på informantens modersmål. Vi intervjuade alla aktörer personligen förutom Global Clinic. När vi kontaktade dem för en möjlig intervju fick vi till svar att de inte erbjuder service för barn, men att de kunde ställa upp på att svara på några frågor per mail. Ryen (2004, s. 195) tar upp mailintervjun, som ett tillvägagångssätt inom den kvalitativa metoden.

Enligt Jacobsen (2012, s. 116–117) ska man även tänka på platsen där man intervjuar sina informanter. Vi valde därmed att sträva efter att intervjuar alla informanter inom deras bekanta miljöer, där de själva är bekväma och avslappnade. Vi uppnådde detta med tre av fyra informanter. Global Clinic intervjuades per mail.

En intervju behöver registreras på något sätt. Detta kan göras under intervjuens gång eller efter intervjun. Intervjun kan störas ifall intervjuaren skriver ner svaren under intervjuens gång eftersom intervjuarens uppmärksamhet då delas. Ett alternativ kan vara att skriva ner nyckelord under intervjuens gång och efteråt renskriva, men då finns risken att något viktigt glöms bort. (Carlström & Carlström-Hagman, 2006, s. 197–198). May (2013, s. 181) skriver också att det är ett problem att dokumentera en intervju för hand och samtidigt kunna upprätthålla ögonkontakt med sin informant.

Den mest dominerande registreringsmetoden är att spela in intervjun (Carlström & Carlström-Hagman, 2006, s. 197–198). May (2013, s. 181) berättar om att det finns vissa informanter som kanske inte vill att intervjun ska bandas in. En bandinspelad intervju kan också ta mycket länge att analysera. Bandinspelningen är till fördel vid analysen då intervjuaren flera gånger kan lyssna igenom intervjun.

Vi registrerade våra intervjuer genom att spela in dem med hjälp av en telefon för att undvika att viktiga svar går förlorade. Detta kom vi på förhand överens med informanterna. Utöver att vi spelade in intervjuerna ville vi också använda oss av en annan registreringsmetod. Därmed antecknade två av oss också nyckelord under intervjuernas gång. Orsaken till att flera gjorde anteckningar är för att öka tillförlitligheten i arbetet. Examensgruppen består av fyra personer, därmed ledde en person intervjun, två antecknade nyckelord och en ansvarade för bandinspelningen. På det sättet var intervjutillfällena väl organiserade.

Efter att alla fem intervjuer utfördes lyssnade examensgruppen på samtliga inspelningar. Därefter transkriberades intervjuerna och skrevs ut i pappersform. Att transkribera betyder att återge från tal till skrift (Nationalencyklopedin, transkribera, u.å.). Sedan analyserades intervjuerna genom en kvalitativ innehållsanalys. Teorin för kvalitativ innehållsanalys presenteras i nästa kapitel. Den kvalitativa innehållsanalysen för undersökningens intervjuer beskrivs i kapitel 11.

3.5 Kvalitativ innehållsanalys

Det finns olika analysmetoder som kan användas, i denna undersökning valdes en kvalitativ innehållsanalys. Kvalitativ betyder att man mer analyserar innehållet än mängden informanter som intervjuats. I kapitel 11 kan läsaren följa med hur examensarbetsgruppen kopplade ihop teorin om kvalitativ innehållsanalys med analys i denna undersökning.

Enligt Denscombe (2009, s. 307–309) hjälper en innehållsanalys undersökaren att konsekvent och objektivt analysera innehållet av det material undersökaren har samlat in. Med innehållsanalysen kan undersökaren få fram de budskap som sägs mellan raderna, men likaså tänkbara och oavsiktliga budskap kan komma fram. Vid en innehållsanalys binder undersökaren ihop analysen till en forskningsteori. Undersökaren samlar ihop det som intresserar ur en forskningssynpunkt och ser hur det kommer fram i texten. Kvalitativdata kan vara svår att bearbeta och analysera eftersom analysmetoderna inte är speciellt specifika (Carlström & Carlström-Hagman, 2012, s. 307).

Vid en innehållsanalys enligt Ejvegård (2009, s. 38) börjar man med att se igenom materialet. När man hittar svar i texten på de frågeställningar som har ställt, gör man noteringar i marginalen på texten, utgående från dessa noteringar inleds kategoriseringen. Meningar, ord eller kombinationer av ord som lyfts fram i texten och som gränsar till forskningsfrågan plockas ut. Slutprodukten bildas genom kategorier som beskriver det fenomen som undersökts. Forskningsresultatet utgörs av kategoriernas innehåll. När man använder sig utav kvalitativ innehållsanalys delar man ofta in materialet i kategorier, underkategorier eller teman enligt innehåll (Elo & Kyngäs, 2007, s. 108–109).

Det sista steget i analysprocessen är att säkra analysens tillförlitlighet. Det innebär att forskaren kontrollerar att forskningen är objektiv och att de kategorier som har utformats beskriver det undersökta fenomenet så bra som möjligt. (Ejvegård, 2009, s. 38). Om upprepade observationer av ett konstant fenomen av samma observatör, eller av flera ger konstant data, sägs observationen vara intersubjektiv eller pålitlig. Dessa två krav, pålitlighet och intersubjektivitet, kan tillsammans användas som definition för objektivitet. (Føllesdal, Walløe & Elster, 2001, s. 411). Innehållsanalysen som process innehåller flera skeden. Först måste man välja sitt material (datainsamling eller -urval) och sedan bryta ner och klassificera materialet. Ofta betyder det i praktiken att söka efter likheter och skillnader. När man fått ett resultat tolkar man det. I det sista steget undersöker man forskningens validitet. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, s. 23–24). Duffy (2009, s. 129) refererar Krippendorff som anser att innehållsanalysens tillförlitlighet påverkas av antalet källor, där ett högt urval av källor

ökar tillförlitligheten. Genom att flera personer granskar analysen kan tillförlitligheten i resultatet öka. Genom reflektioner över diskussioner kring möjliga tolkningar genom hela analysprocessen ökar också tillförlitligheten i arbetet. (Lundman & Hällgren-Graneheim, 2012, s. 196–199).

Jacobsen (2012, s. 146–152) lyfter fram att innehållsanalysen har ett logiskt mönster med olika faser. Dessa faser är; tematisera, kategorisera, fylla kategorierna med innehåll, räkna antalet gånger som ett tema nämns, jämföra data, söka skillnader och likheter mellan dem samt söka förklaringar till eventuella skillnader. Jacobsen skriver att syftet med innehållsanalys är att förenkla och berika data. I den första omgången görs försök i att skapa en översikt av observationerna eller det som kallas rådata. Enligt Jacobsen är det viktigt att innehållsanalysen genomgår de ovannämnda faserna. Nedan beskrivs Jacobsens fem faser mera utförligt.

1. Det första temat, att tematisera eller kategorisering, går ut på att man förkortar en text till en uppsättning av enheter som är tematiska, med andra ord att man vill komma fram till de essentiellaste teman i texten. När tematiseringen är klar är nästa steg att söka efter kategorier som kan skapa en struktur i texten.
2. Kategorier behövs för att man ska kunna säga att olika typer av data liknar eller skiljer sig från varandra. När man fyller kategorierna med ord och meningar kan man i den senare analysen använda sig av några kategorier istället för många teman.
3. För att få veta hur betydelsefullt ett tema är så räknar man antalet gånger ett tema nämns i en text och ju oftare ett tema nämns desto viktigare är det.
4. Näst sista fasen går ut på att forskaren jämför observationerna, söker efter olikheter och likheter utifrån insamlat material.
5. Om man hittar olikheter mellan observationerna bör man även hitta förklaring till dem, med andra ord leta efter tolkningar till olikheter.

(Jacobsen, 2012, s. 146–152).

Denscombe (2009, s. 308) menar att kärnan med en innehållsanalys är att hitta likheter och olikheter i innehållet. Det finns ändå en risk att man fokuserar sig för mycket på detaljer istället för helheter. Fördelen med kvalitativ innehållsanalys enligt Granskär och Höglund-Nielsen (2008, s. 170–171) är att metoden är väldigt mångsidig och kan anpassas till olika syften.

4 Etik

I detta kapitel beskrivs teori om forskningsetik och hur etiken i detta examensarbete är beaktad. Innan undersökningen började bekantade examensarbetsgruppen sig med olika teorier om forskningsetik. Forskningsetiska teorier som berör forskning överlag och kvalitativa forskningar finns sammanfattade nedan. Under hela arbetsprocessen och undersökningen utgick examensarbetsgruppen från god etisk praxis.

Enligt Carlström och Carlström Hagman (2006, s. 174) ska forskningen bedrivas i enlighet med god forskningspraxis. Med forskningspraxis menar man att forskningen ska vara etiskt godtagbar och trovärdig med tillförlitliga resultat. Man ska vara ärlig och noggrann när man sysslar med forskningsarbete genom hela processen. Man ska vara ärlig när man börjar med planeringen, genomför forskningen, dokumenterar och presenterar sina resultat. Då en vetenskaplig studie utförs borde undersökaren alltid ha forskningsetiken i åtanke, detta gäller även vid uppgörandet av ett examensarbete (Henricson, 2012, s. 70). I detta examensarbete strävade gruppen hela tiden efter att bedriva undersökningen enligt god etisk praxis. Undersökningen anses vara ärligt producerad och noggrant utförd från början till slut. Tillförlitligheten av undersökningen och analysen granskades ur olika synvinklar (se kapitel 13). Planering, arbetsprocess, dokumentering, analys och resultat redovisades noggrant och man kan som läsare tydligt följa hur undersökningen gjorts, från början till slut.

Enligt Henricson (2012, s. 76–77) betraktas ett arbete som etiskt om skribenterna har haft tre betydelsefulla aspekter i minnet under hela studiens process. Arbetet ska ha ett väsentligt syfte, till exempel utvidga kunskapen om ett specifikt ämne eller utveckla kunskapen om ett område. För det andra ska skribenterna ha etiken i minne vid val av datainsamlingsmetoder. En annan viktig punkt inom forskningsetiken är att resultatet svarar på arbetets syfte. Den sista aspekten är att arbetet fullföljs på ett etiskt sätt. Syftet för detta examensarbete: ”Att utvidga vår kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga samt ta reda på vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem” följdes under hela arbetsprocessen. All litteratur valdes utgående från arbetets syfte. Undersökningen gjordes utgående från

arbetets syfte så att till exempel alla intervjufrågor baserade sig på examensarbetets syfte och frågeställningar (se Bilaga 4). Resultatet från denna undersökning svarar även på examensarbetets syfte, vilket bidragit till att arbetet utförts enligt Henricsons första aspekt.

Forskningen ska vara uppbyggd av vetenskapliga källor, undersöknings- och dataansaffningsmetoderna ska vara överensstämmande med kriterierna för vetenskaplig forskning och därtill etiskt hållbara. När man forskar måste man ta hänsyn till andra forskares resultat på ett korrekt sätt. Citat och referenser måste uppges korrekt och man får inte citera vad andra har skrivit utan att uppge källan. (Forskningsetiska delegationen, 2012, s. 18). I detta examensarbete har vi endast använt oss av pålitliga källor. Källkritiken fanns hela tiden vid åtanke hos examensgruppen. Vi använde oss av vetenskapliga artiklar, Finlands lagar, litteratur, publikationer och handböcker. Litteraturen som används hänvisas till enligt Yrkeshögskolan Novias skrivanvisningar. Därmed anses alla hänvisningar, citat och referat vara etiska. Referenserna i arbetet uppges korrekt i såväl källhänvisningar som källförteckning.

Vid kvalitativa metoder är de etiska faktorerna speciellt viktiga att ha i åtanke under forskningens genomförande. Detta beror på att de datainsamlingsmetoder som används vid kvalitativa studier, vid de flesta fall, innebär att undersökaren kommer nära informanterna. Det finns många fördelar med detta men även risker. Under studiens gång är det viktigt att undersökaren värnar om individernas integritet och att undersökaren ser till att materialet inte sprids till obehöriga. Det är även viktigt att informanterna är medvetna om att deltagandet är frivilligt. Med det sist nämnda innebär det att de har möjlighet att hoppa av studien när de vill. Undersökaren får inte förfälska, felaktigt tolka eller beskriva resultatet. (Henricson, 2012, s. 85–87). Vi i examensarbetsgruppen var pålästa om etiken för en kvalitativ undersökning. Därmed planerades intervjuerna noggrant, vilket bidrar till att de följts enligt god etisk praxis.

Då examensgruppen utförde intervjuerna hade vi flera saker i åtanke; svar eller resultat får inte hittas på, sådant som inte eftertraktats får inte heller lämnas bort. Då vi kontaktade informanterna fick de information om syftet med intervjuerna och om vad deras roll i examensarbetet skulle vara. Examensarbetsgruppen meddelade även informanterna om att de frivilligt deltar i undersökningen och får avbryta processen när som helst. Då vi samlade in information var vi strikt konfidentiella i förtroende till personen som intervjuats. Vi använde oss inte heller av data som vi samlat in under intervjuerna till något annat än undersökningen. Datamassan är analyserad utgående från direkta transkriberingar vilket betyder att ingenting förvrängdes (se kapitel 11).

Henricson (2012, s. 80–81) nämner även etiska faktorer man ska ha i åtanke vid intervju. Undersökaren ska fundera över vem eller vilka som är relevanta att intervjua så att det stödjer syftet till arbetet. Informanterna ska inte väljas ut slumpmässigt. För att följa de etiska faktorerna angående intervju ska man informera deltagarna om syftet med undersökningen på ett lätt, konkret och förståeligt sätt. Man ska även skicka ut informationsbrev till deltagarna där man berättar om vad undersökningen går ut på. Utöver detta ska skribenterna informera att man kommer banda in och göra anteckningar under intervjun om detta är fallet. Alla dessa etiska faktorer angående intervju fullföljdes i detta examensarbete. Vi valde noggrant vem som skulle bli undersökningens informanter, dessa valdes enligt examensarbetets syfte. Vi informerade om undersökningens intervjuprocess till samtliga informanter genom ett informationsbrev/ohjeistus (se Bilaga 5).

Utöver det ovannämnda är det även etiskt att meddela informanterna om var och när resultaten kommer att publiceras. (Nyberg, 2000, s. 35–38; Dalen, s. 21). Efter att examensarbetet publicerats kommer vi i examensgruppen att meddela samtliga informanter om att de kan läsa arbetet på Theseus, som är en databas där examensarbeten publiceras.

5 Centrala begrepp

I detta examensarbete används återkommande begrepp som är väsentliga att förstå med tanke på arbetets syfte och frågeställningar, därför valde vi att kort beskriva dessa ord för att tydliggöra dem. För att läsaren ska förstå helheten av arbetet behövs en entydig uppfattning om dessa centrala begrepp. Begreppen förklaras i ordningsföljd efter deras relevans i examensarbetet.

Barn och unga: Enligt Socialvårdslagen (2014/1301) är ett barn en människa under 18 år (4§). Ett barn är en person i skedet mellan födseln och vuxenåldern. Då ett barn klassas som nyfött är barnet högst fyra veckor gammalt. Ett barn räknas som spädbarn upp till ett års ålder, efter det börjar småbarnsåldern och pågår tills barnet är tre år gammalt. Lekåldern infaller då barnet är tre år och pågår ända till sex års ålder. Lekåldern följs av skolålder och puberteten. Adolescensen kallas ålder mellan pubertet och vuxenåldern. (Lindquist, u.å.). En ungdom är enligt Socialvårdslagen (2014/1301) mellan 18 och 24 år gammal (4§).

Papperslös: Begreppet papperslös är en beteckning som används för människor som befinner sig i ett land utan tillstånd och utan laglig status. Illegala invandrare eller utlänningar används också, men det har en lite mera negativ klang och kan därför lätt leda till fel associationer. (Migrationsinfo, 2016; Europeiska migrationsnätverket, 2014, s. 43). Med papperslös menas att myndigheterna inte har vetskap om att personen befinner sig i landet eller att de inte har godkänt vistelsen i landet. Man kan bli papperslös till följd av ett nekande asylbeslut eller då uppehållstillståndet dragits in. (Omair & Heikenheimo, 2013, s. 7–8). En papperslös kan också vara en person vars studieintyg gått ut och befinner sig olovligt i landet (Social- och hälsovårdsministeriet, u.å.).

Ensamkommande barn: Enligt Separated Children in Europe Programme (u.å.) definieras begreppet ensamkommande barn, personer som är under 18 år och befinner sig utanför sitt hemland. Barnet ska vara åtskilt från båda föräldrarna, eller från en person som enligt lag eller sedvana har det primära ansvaret för barnet. Vissa barn är helt ensamma, medan andra kan bo med släktingar. Alla barn som är ensamkommande har rätt till internationellt skydd under ett brett utbud av internationella och regionala instrument. Ensamkommande barn kan söka asyl p.g.a. olika skäl. En del av barnen kan vara rädda för förföljelse eller uppleva brist på skydd p.g.a. kränkningar av de mänskliga rättigheterna, väpnade konflikter eller störningar i sitt eget hemland. Barnen kan också vara offer för människohandel eller annan utnyttjning. (Williamson, 1998, s. 51).

Lag och lagstiftning: Finlands främsta rättskälla är lagen (Riksdagen, u.å.a). Lagstiftning är ett begrepp som avser alla gällande lagar och författningar. Dessa publiceras i lagböcker. (Riksdagen, u.å.b). Genom lagstiftning uppstår en ny lag och en gammal upphävs eller förändras (Sterzel, u.å.).

Förenta Nationerna: Organisationen Förenta Nationerna, eller FN, består av självständiga stater som samarbetar för fred i världen. Organisationen bildades 1945 och har idag 192 medlemsländer. Fred och utveckling av vänskapliga förbindelser är två av de mål som FN arbetar för. FN arbetar också för att förbättra levnadsvillkoren för människor i utvecklingsländer. (Förenta Nationernas regionala informationskontor för Västeuropa, u.å.b). Med ett utvecklingsland, idag mera känt som U-land eller fattigt land, menas ett land som har dåligt utbyggd industri och hög befolkningstillväxt (Nationalencyklopedin, u-land, u.å.).

Asyl och asylsökande: Asyl är ett skydd man kan få inom ett land som inte är ens hemland. Ordet asyl betyder fristad, alltså en okränkbar plats. (Nationalencyklopedin, Asyl, u.å.; Migrationsverket, 2014). En person som ansöker om skydd av en stat kallas asylsökande. För att ansöka om asyl behöver man en orsak till att man inte kan vistas i sitt hemland, t.ex. hot och förföljelser p.g.a. politiska åsikter eller religion. (Röda Korset, 2016a).

Flykting: En flykting definieras som en person som lämnat sitt hemland för att denne lever i risk för förföljelse. En flykting kan också lämna sitt hemland på grund av krig, miljöskäl eller ekonomiska orsaker. I början av år 2017 fanns det mer än 65 miljoner flyktingar i världen. (Melander, u.å.). FN:s flyktingkonvention definierar ordet flykting som en person som flytt sitt hemland på grund av fruktan för förföljelse. Förföljelsen kan bero på religion, ras, nationalitet eller politisk uppfattning. (Förenta Nationernas regionala informationskontor för Västeuropa, u.å.a).

Kyrkan som fristad: Om någon ber kyrkan om hjälp, med hänvisning till livsfara, så är det församlingens plikt att ta hens nöd på allvar och hjälpa hen på alla sätt. Ett annat mera använt begrepp för kyrkan som fristad är kyrkoasyl. Initiativet till kyrkoasyl tas alltid av den skyddssökande, inte av församlingen. Församlingen strävar inte efter att motarbeta lag och ordning, utan efter att garantera en rättvis behandling av alla människor. (Kuvaja, 2007, s. 9–10).

Etik: Ordet etik kommer från det grekiska ordet ”ethos” som betyder uppförande eller sinnelag (Hermerén & Holte, u.å.). Många blandar ihop begreppen etik och moral. En enkel förklaring till skillnaden mellan begreppen är att etiken är reflektionen över moralen. När man funderar över moraliska frågor tar man ställning till om man tycker att handlingen är rätt eller fel. När man ägnar sig åt etiska funderingar är man steget före, man funderar över sitt förhållningssätt. Man talar vanligen om moralen, ifall handlingen är rätt eller fel. Etiken kan inte dömas som rätt eller fel. Etik bygger på väl underbyggda normer om vad som är rätt och fel när det gäller mänskliga handlingar. Ett exempel på en sådan norm är att man ska avstå från mord. (Gren, 1996, s. 37).

Migrationsverket i Finland: Migrationsverket är ett ämbetsverk som fungerar under inrikesministeriet. Migrationsverket ansvarar för frågor gällande finskt medborgarskap, immigration, flyktingstatus och uppehållstillstånd. (Migrationsverket, 2017b). Intervjuerna med minderåriga asylsökande utan vårdnadshavare görs vid Migrationsverket i närvaro av barnets företrädare (Migrationsverket, 2017c).

Vårdnadshavare: Alla barn under 18 år ska stå under åtminstone en vuxen persons vårdnad, med vårdnad menas det juridiska ansvaret som en vårdnadshavare har. I de flesta fall är det barnets föräldrar, om inte båda så en av dem. Att ha vårdnad om ett barn för med sig vissa skyldigheter, t.ex. se till att barnet får den trygghet, omvårdnad och fostran som barnet behöver och har rätt till. Till vårdnadshavarens plikt hör även att se till att barnet inte far illa. Utöver dessa plikter har också vårdnadshavaren rätten och skyldigheten att fatta beslut i personliga frågor som är viktiga för barnet, detta kan t.ex. handla om barnets utbildning. Desto äldre barnet blir, desto större beaktande ska tas till vad barnet själv vill och önskar. (Regeringskansliet, 2015; Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt 1983/361 1§, 2§, 3§).

Företrädare: För ett barn som inte har en vårdnadshavare utväljs en företrädare. Företrädarens skyldighet är att se till att barnet behandlas korrekt och på ett rättvist sätt i Finland. En företrädare ska hjälpa barnet i myndighetsärenden och delta till exempel i asyلفörhör som är en del av asylansökan. (Migrationsverket, 2017a). Enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd (2011/746) ska företrädaren vara en lämplig myndig person som har förmåga att sköta sina uppgifter på ett korrekt sätt (40§).

6 Lagar

Enligt Socialvårdslagen (2014/1301) ska man i alla beslut gällande socialvård beakta vad som är barnets bästa (5§). Ett barn och dennes familj har rätt att få socialtjänster som är nödvändiga för barnets utveckling och hälsa (13§). Enligt utlänningslagen (2004/301) ska beslut som fattas angående barn alltid beakta barnets bästa, hälsa och utveckling (6§). Ingen människa får skickas tillbaka till ett land där denne kan utsättas för tortyr, dödsstraff, förföljelse eller något annat som kan kränka människovärdet (147§).

6.1 Barnskyddslag

Barnskyddslagen (2007/417) har som syfte att säkra varje barns rätt till en trygg uppväxt och utveckling (1§). Då man enligt barnskyddslagen (2007/417) beaktar barnets bästa ska bland annat utbildning, en trygg uppväxt och hänsyn till barnets kulturella ursprung beaktas (4§). Det är kommunens skyldighet att anordna barnskydd, det ska vara tillgängligt för alla barn, unga och familjer som är i behov av barnskydd (11§).

Enligt barnskyddslagen (2007/417) är det den kommun som barnet bor i som ska ansvara för barnskyddet (16§). Det är den kommun som barnet vistas i som utan hinder ansvarar för brådskande placering av ett barn om man vid stunden inte känner till barnets hemkommun (16§). Om barnet inte har någon boningskommun i Finland, fattas besluten enligt föräldrarnas vistelsekommun, om föräldrarna inte vistas i Finland fattas beslut av Helsingfors stad (§17).

6.2 Grundlag

Finlands grundlag (1999/731) säger att alla människor är jämlika inför lagen. Ingen människa får särbehandlas i frågor om kön, ålder, religion eller ursprung. Alla barn ska också bemötas jämlikt och barn har rätt till att höras enligt sin utvecklingsnivå. (6§). Enligt Finlands grundlag (1999/731) har alla människor rätt till liv, frihet, trygghet och integritet (7§). Samtliga har rätt till den grundläggande utbildningen (16§). Enligt grundlagen (1999/731) ska det allmänna se till att de grundläggande mänskliga rättigheterna följs (22§).

De människor som själva inte har möjlighet att anordna skydd som bidrar till ett människovärdigt liv, har enligt Finlands Grundlag (1999/731) rätt till nödvändig utkomst och omsorg (19§). Denna paragraf bidrar med en subjektiv rättighet, alltså juridiska rättigheter som tillkommer enskilda människor (Nationalencyklopedin, rätt, u.å.), till

inkomst och service för ett människovärdigt liv åt alla människor. Man har konstaterat att detta inkluderar näring för att bevara hälsa och livskraft, anordnande med boende samt rättigheten till akutvård. (Keskimäki, Nykänen & Kuusio, 2014, s. 53). Enligt Finlands grundlag (1999/731) ska folket erbjudas tillräckliga tjänster i social- och hälsovård, för att främja hela befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stöda familjer och barn så att barnets välfärd och uppväxt tryggas. (19§).

6.3 Diskrimineringslag

Diskrimineringslagen (2014/1325) har som syfte att främja likabehandling och förebygga diskriminering (1§). Ingen får diskrimineras på grund av ursprung, kön, religion, språk, nationalitet eller andra förhållanden som gäller den enskilde personen (8§). Det är diskrimineringsombudsmannen som övervakar att denna lag uppfylls. Diskriminerings- och jämställdhetsnämnden övervakar också lagen. (18§). Om en person blivit utsatt för diskriminering av någon myndighet, har denne rätt att erhålla om ersättning (23§).

6.4 Lag om mottagande av personer som söker internationellt skydd

Lag om mottagande av personer som söker internationellt skydd (2011/746) säger att personer som söker internationellt skydd eller får temporärt skydd inkvarteras på en förläggning (16§). Barn utan vårdnadshavare inkvarteras i grupphem. Barn som fyllt 16 år får inkvarteras i stödboende, om det är motiverat med tanke på deras välfärd och utveckling. (17§). Åt barn som söker internationellt skydd, får temporärt skydd eller är offer för människohandel och som inte har uppehållstillstånd ska utses en företrädare (se kapitel 5), om barnet befinner sig i Finland och saknar vårdnadshavare (se kapitel 5) (§39).

6.5 Strafflag

Kapitel 25 (2004/650) i Finlands strafflag (1889/39) gäller människohandel. Enligt den finländska lagstiftningen avser begreppet människohandel; sexuellt utnyttjande av en annan person med drag av koppleri, tvångsarbete eller annat försättande i omständigheter som kränker människovärdet, organhandel för ekonomisk vinst. (3§).

Strafflagen (1889/39) i kapitel 25 lyfter fram att grundläggande för uppfyllandet av brottsrekvisitet för människohandel är att brottsoffret har vilseletts eller genom utnyttjande av offrets beroendeställning eller otrygghet har tvingats att exempelvis verka som prostituerad. Offret är i allmänhet i ett beroendeförhållande med gärningsmannen, som vidmakthåller beroendet med illegala metoder t.ex. genom hot, våld eller frihetsbegränsning. (3§).

7 Rättigheter

”När skruttet läst sitt brev med mycken möda (hon hade särskilt svårt med knyttets namn) blev buskens vita rosor plötsligt röda och skruttet flög helt glatt i knyttets famn och viskade: glöm bort hur hemskt det var och minns att allt det roliga är kvar! Jag längtar efter havet som jag aldrig har fått se och att samla vackra snäckor är en underbar idé! De reste redan samma natt i filifjonkans båt och alla homsor hurrade och skrek och bar sig åt, nu gungar glädjelampor över havet var man ser, nu tröstar vi varandra och är aldrig rädda mer!” (Jansson, 2015).

Citatet ovan är taget från slutet av Janssons (2015) saga ”Vem ska trösta knyttet?”. ”Skruttet” och ”knyttet” ser ljus efter allt det mörka som skett. De ser framemot händelser och förverkligar sina drömmar. Figureerna i sagan tröstar varandra med att säga att de aldrig ska vara rädda mer. Citatet präglas av glädje. Detta kan relateras till de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter. Det är vi, människors uppgift att finnas där för varandra. Gemenskapen ska hjälpa oss att se det ljusa även om man går igenom en mörk tid. Alla människor har rätt till ett liv. Alla barn ska få chansen att kunna leva ett lyckligt liv och förverkliga sina drömmar. Citatet kan man koppla till två ensamkommande, papperslösa barn som pratar med varandra. Barnen säger att de vill glömma det hemska och fortsätta med sina liv. De vill förverkliga sina drömmar och uppleva glädje.

7.1 Mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter är de rättigheter som tillfaller varje människa. Enligt FN är alla människor födda fria, lika värda och har samma rättigheter, oavsett etnisk tillhörighet, hudfärg, kön, språk, religion, sexuell läggning, politisk uppfattning, ekonomisk situation eller social ställning. De mänskliga rättigheterna anses vara universella, vilket innebär att de gäller över hela världen. (Regeringskansliet, 2006, s. 4).

Enligt Ascher (2009, s. 29) är rätten till asyl en av de grundläggande mänskliga rättigheterna. I artikel 14 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna står det att varje människa har rätt att i andra länder ansöka om en trygg plats att bo på. Om en person är rädd för att bli illa behandlad i sitt eget land, har personen rätt att fly till ett annat land för att söka skydd. I synnerhet gäller asylrätten de människor som utsatts eller riskerar att utsättas för tortyr om de skickas tillbaka till sitt hemland.

Finlands FN-förbund definierar mänskliga rättigheter som de grundläggande friheter som tillfaller varje människa. De mänskliga rättigheterna finns till för att garantera alla människor ett liv av värde, grundläggande försörjning och delaktighet i samhället. Finlands FN-förbund (u.å.) understryker att: "Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap." FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 1. (Finlands FN-förbund, u.å.).

The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (u.å.) har gjort en deklaration över de mänskliga rättigheterna. Artiklarna är numrerade ända upp till 30 med små delområden, de artiklar som är aktuella i detta examensarbete är:

- **Artikel 3** - Alla människor har rätt till liv. Alla har rätt till ett liv av frihet och rätt till att känna sig säkra.
- **Artikel 6** – Alla har rätt att på alla ställen i världen räknas som en person enligt lag.
- **Artikel 22** - Alla har rätt till social trygghet. Till det hör ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.
- **Artikel 25** – Alla har rätt till en levnadsstandard som är tillräcklig för ens egna och ens familjs välbefinnande. Till det hör mat, kläder, bostad och hälsovård samt trygghet vad gäller sjukdom, ålderdom eller annan förlust av försörjning.
- **Artikel 26** – Alla har rätt till undervisning. Den grundläggande undervisningen ska vara kostnadsfri.

(The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, u.å.).

Målsättningen med Finlands människorättspolitik är att utrota diskriminering och att arbeta för delaktighet hos varje individ. Finland arbetar för en mera öppen människorättspolitik eftersom det medför varje enskild individ en möjlighet att påverka. Därmed synliggörs flera människors åsikter och problemlösningskunskaper. (Utrikesministeriet, u.å.).

I artikeln ”Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?” (Vandenhole, et.al. 2011, s. 637–638) försökte forskare undersöka betydelsen av den mänskliga rättigheten till utbildning för papperslösa barn, i lag och i praktiken. Grundskoleutbildning i Belgien fungerade som en empirisk grund för denna reflektion. Rätten till utbildning har varit starkt etablerad i internationell människorättslagstiftning. Det har också vid upprepade tillfällen bekräftats att rätten till utbildning gäller alla barn oavsett juridisk status. Däremot sker åtnjutande av rätten till utbildning inte automatiskt, utan följer juridisk kodifiering. Ekonomiska, sociala och institutionella villkor måste vara uppfyllda för att verkligen garantera papperslösa barn fullt åtnjutande av rätten till utbildning. Även erkännandet av rätten till utbildning i den nationella lagstiftningen har varit ett tydligt steg framåt. Papperslösa barn inför ett komplext nät av psykosociala och institutionella hinder, när det gäller tillgång till utbildning. Hela skolgångsprocessen leder till ojämlika utbildnings- och livschanser i praktiken. Dessa skillnader förvärras av brist på ordentlig vägledning i skolor. Organisatoriska och pedagogiska utmaningar uppstår även vid närvaro av papperslösa barn i skolan. Osäkerhet och brist på tydliga ramar orsakar ojämlika svar. Vissa skolor har utvecklat mycket innovativa och spännande lösningar, andra skolor har helt ignorerat denna utmaning. Dessa ojämlika svar förstärker i sin tur institutionella faktorer, som utbildnings ojämlikhet för papperslösa barn. Rätten till utbildning för papperslösa barn kan därför oftare förbli ett ouppfyllt löfte snarare än en levande verklighet.

7.2 Barnets rättigheter

Artikeln ”Why Human Rights Fail to Protect Undocumented Migrants” (Noll, 2010, s. 247–254) tar upp varför mänskliga rättigheter inte kan uppnås för papperslösa personer. En del av artikeln behandlar papperslösa barns situation i relation till barnkonventionen. I ett exempel tas det upp att barn är berättigade skolgång och dagvård även om de lever som papperslösa i ett land, exempelvis i Sverige. Då stöter man på följande dilemma, kan barnet gå i skola eftersom det ökar barnets och familjens risk att bli avslöjade som papperslösa och därmed riskera att bli deporterade av myndigheterna? Här anser Noll att det finns två alternativa synvinklar; staten har rätt att deportera personer som vistas i landet olagligt men å andra sidan strider det mot barnkonventionen. Barnet har då inte möjlighet att gå i skola

om hen riskerar att avslöjas och deporteras. Därför borde barnet och familjen ha immunitet gällande skolgången som de är berättigade till och därför få utnyttja den utan att riskera att bli avslöjade. Rent geografiskt befinner sig familjen inom det svenska territoriet, inom landets gränser, men är de under Sveriges jurisdiktion, kan de exempelvis dömas i svensk domstol även om de vistas olagligt i landet. (Noll, 2010, s. 247–254). Denna artikel får oss att ifrågasätta de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen, kan de verkligen uppnås och bevaras beträffande papperslösa personer?

Många i Finland tänker att barn och unga har exakt samma människovärde som de vuxna, men detta är tyvärr inte en självklarhet. Även om barn och unga har den största kännedomen om sin egen vardag och sitt liv, blir deras röster sällan hörda då beslut fattas. Från en global synvinkel är det fortsättningsvis ”en lottovinst” att vara född i Finland. Finland kan sätta ribban högre än många andra länder. Även om Finland har bättre förutsättningar, så finns det ändå sådant som behövs förbättras vad angår förverkligandet av barns och ungas intressen och deras rättigheter. (Gustavsson & Wulff, 2011, s. 6–7).

Enligt Finlands grundlag (1999/731):

”Alla är lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Barn skall bemötas som jämlika individer och de skall ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.” (§6).

Enligt Andersson (2000, s. 173–174) kan ett barn i många situationer ha svårigheter att få sin röst hörd. Det är de vuxna som har skyldigheten att hjälpa och ge stöd till barnen så att de kan och vill uttrycka sig. Det är inte bara upp till föräldrarna att se, höra och beakta barnet, utan också till de som arbetar med barn.

FN:s konvention om barnets rättigheter, som även kallas för barnkonventionen, antogs av FN:s generalförsamling 1989 och trädde i kraft internationellt år 1990. I Finland har konventionen gällt som lag sedan 1991. Barnkonventionen har ratificerats, d.v.s. trätts i kraft, i de flesta länderna i världen. (Lapsenoikeudet, u.å.). Det enda landet som idag står utanför Barnkonventionen är USA (UNICEF, u.å.). Barnkonventionen gäller alla barn, vilka enligt artikel 1 i konventionen avses alla människor under 18 år (Lapsenoikeudet, u.å.).

Genom barnkonventionen formuleras för första gången barnets mänskliga rättigheter i ett internationellt bindande avtal. Barnkonventionen är universell. Konventionen är uppbyggd på fyra grundprinciper, dessa är (Lapsenoikeudet, u.å.):

- **Artikel 2** - Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl.
- **Artikel 3** - Barnets bästa ska alltid prioriteras i första hand.
- **Artikel 6** - Barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling.
- **Artikel 12** - Barnets rätt att framföra åsikter som berör dem och få dem respekterade.

(Barnombudsmannen, 2015a; Ascher, 2009, s. 43; UNICEF, 2011, s. 27–28, 37, 71, 119).

Barnkonventionen spelar en viktig roll för ensamkommande barn. Utöver de ovannämnda punkterna handlar artikel 9 punkt 1 om att säkerställa att barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja. I artikel 20 punkt 1 framkommer det att barn som är utan familj har rätt till särskilt skydd och stöd från staten. Punkt 2 i artikel 20 behandlar barns rätt till särskilt skydd och omvårdnad i de fall barn av olika anledningar inte kan stanna kvar i sin hemmiljö. Sådan omvårdnad kan omfatta placering i fosterhem, adoption eller institutionsplaceringar. I artikel 22 återfinns särskilda regler angående flyktingbarn som av olika anledningar flytt sitt hemland och sin familjemiljö. Det fastslås att samarbetet ska ske med ansträngning, för att bistå ett ensamt barn att spåra föräldrar eller andra familjemedlemmar, i syfte att få information som är nödvändig för att barnet ska kunna återförenas med sin familj. I artikel 24 lyfts det fram att barnet har rätt till sjukvård och rehabilitering. Konventionsstaterna erkänner i artikel 25 barnets rätt till omvårdnad, skydd eller behandling av sin fysiska eller psykiska hälsa. Enligt artikel 28 har barn rätt till utbildning. (Barnombudsmannen, 2015b; UNICEF, 2011, s. 97, 211, 231, 261, 287, 307, 428).

I barnkonventionen finns flera artiklar som ska skydda barn från att utnyttjas i sexuell exploatering. Artikel 34 handlar specifikt om varje barns rätt att skyddas mot sexuella övergrepp. Artikel 35 säger att staten är skyldig att vidta särskilda åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn. Artikel 39 ger ensamkommande asylsökande barn rätt till fysisk och psykisk uppföljning samt rehabilitering om de har blivit utsatta för krig, väpnade konflikter, utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande, övergrepp eller tortyr. (Barnombudsmannen, 2015b; UNICEF, 2011, s. 97, 211, 231, 261, 287, 307, 428). Se Tabell 1 för sammanfattning av de ovannämnda artiklarna.

Tabell 1 Barnkonventionen

Barnkonventionens artiklar som angår ensamkommande, papperslösa barn	Vad artikeln erkänner
Artikel 2	Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
Artikel 3	Barnets bästa ska alltid komma i första hand.
Artikel 6	Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.
Artikel 12	Barnet har rätt att fritt uttrycka egna åsikter i alla frågor som berör hen. Barnets åsikter ska beaktas med hänsyn till dess ålder och mognadsgrad
Artikel 9 punkt 1	Barnet ska inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja, förutom när det är enligt barnets bästa.
Artikel 20, punkt 1 & 2	Ett barn som inte kan bo med sin familj har rätt till särskilt skydd och stöd. I sådana fall ska man beakta kontinuiteten i barnets fostran, och ta hänsyn till barnets etniska, religiösa och språkliga bakgrund.
Artikel 22	Ett flyktingbarn har rätt att få den särskilda omsorg hen behöver.
Artikel 24	Barnet har rätt till hälso- och sjukvård.
Artikel 25	Ett barn som placerats utanför sitt födelsehem har rätt till regelbunden översyn av grunderna för sin omvårdnad och placering.
Artikel 28	Barnet har rätt till gratis grundskoleutbildning.

Artikel 34	Barn har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.
Artikel 35	Ingen får köpa eller sälja ett barn. Staten ska bekämpa handel med barn.
Artikel 39	Ett barn som utsatts för någon form av utnyttjande ska få hjälp till rehabilitering och social återanpassning.

(UNICEF, 2011, s. 97, 211, 231, 261, 287, 307, 428).

8 Ensamkommande barn och unga

”Så gick det lilla knyttet ut på stranden och fann en snäcka som var stor och vit, han satte sig försiktigt ner i sanden och tänkte, o så skönt att jag kom hit, och lade vackra stenar i sin hatt och havet var så lugnt och det blev natt. Långt borta var hemulerna med stora tunga steg och mårran var försvunnen för hon hade gått sin väg. Och knyttet tog av skorna och suckade och sa: hur kan det kännas sorgesamt fast allting är så bra? Men vem ska trösta knyttet med att säga: lilla vän, vad gör man med en snäcka om man ej får visa den?” (Jansson, 2015).

Citat relateras till då ensamkommande, papperslösa barn och unga anländer till Finland och känner ”o så skönt att jag kom hit”. Även om man kommit till ett ”tryggt” land kan man stöta på problem till exempel, att vilja avvika från mottagningscenter eller bli utnyttjad och falla offer för människohandel. ”Mårran” i citatet kan kopplas till problemen som ensamkommande, papperslösa barn och unga riskerar att möta. ”Knyttet” säger: ”hur kan det kännas sorgesamt fast allting är så bra?”. Detta kan relateras till att fast det känns bra och man har det mycket bättre i Finland än landet man flydde ifrån, får man känna sig ledsen och sakna sin familj. Det är naturligt att känna sig sorgsen när man inte har någon att dela allt det goda med. Ensamkommande, papperslösa barns och ungas situation, att börja ett nytt liv i ett totalt främmande land, är inte lätt. De kan stöta på problem som de inte kunnat ana.

Detta kapitel behandlar ensamkommande barn och ungas situation. Det beskriver var barnen placeras när de först anländer till Finland och vem som ansvarar för barnens angelägenheter. Barn som avviker och handel med barn tas också upp eftersom det anses vara en relevant del av ämnet ensamkommande, papperslösa barn och unga. I slutet av kapitel förklaras även den viktiga skillnaden mellan begreppen barns perspektiv och barnperspektiv.

En artikel av Kaukko och Wernesjö (2016, s. 7–8, 16–17) som handlar om ensamkommande barn, beskrivs det att ensamkommande barns röster intresserar forskare mera än förr. Då dessa barn ökat i hela Europa, är mottagningen och omvårdnaden av barnen i olika länder

ett relevant forskningsämne. Dessa barn anses ofta som traumatiserade och sårbara. Barnen har något gemensamt, de har upplevt en stor separation då de lämnat sitt hemland, migrerat till ett främmande land och gått igenom en asylprocess. Artikeln beskriver ensamkommande barns delaktighet och resultatet visar att den varierar. Gränsen mellan att vara barn och att vara vuxen är otydlig. Enligt forskningen ser barnen delaktigheten och möjligheten att påverka från tre olika synvinklar. Barn anser att de behöver en vuxen för att få fram sin egen åsikt, barn vill också utmana sin delaktighet och få mera makt. Den sista synvinkeln beskriver att det finns barn som kräver ännu mer stöd och service inom asylprocessen. Undersökningen visar att ensamkommande barn rör sig mellan dessa olika positioner, beroende på deras situation. Ensamkommande barn delar även upplevelser, som beror på barnens situation, om hur de uppfattat mottagningssystemet då de anlät till ett främmande land. I mottagandet av ensamkommande barn får man inte glömma att det är frågan om barn och då ska barnen tryggas enligt barns rättigheter.

Ett barn som kommer till Finland utan sina föräldrar eller vårdnadshavare, som söker skydd, placeras först i mottagningsenheter som är avsedda för barn. På mottagningsenheten jobbar behörig personal och deras uppgift är att sköta barnens dagliga omsorg. Medan barnen bor på mottagningsenheten görs en utredning om barnens förutsättningar att få uppehållstillstånd i Finland. Utöver detta gör man också en hälsoundersökning om barnens särskilda behov av stöd. (Häggroth, 2011, s. 19). Efter att barnen bott på mottagningsenheten placeras barnen i en kommun som sedan bär ansvaret över dem. Kommunerna anordnar boende för dessa barn i grupphem eller hos fosterfamiljer. Det är inte bara kommunerna i Finland som bär ansvaret, utan polisen är även involverad vid mottagande av ensamkommande barn. En företrädare väljs också ut och ansvarar för barnet tills denne bli myndig. (Kaukko & Wernesjö, 2016, s. 8–9).

Det är tingsrätten som utser personer som kommer att representera och fungera som intressebevakare för ensamkommande barn under asylförfarandet. Dessa intressebevakare kallas för företrädare (se kapitel 5) och deras uppgift är att se till att barnen behandlas på ett rättvist sätt i Finland. Dessa företrädare hjälper även barnen med myndighetsärenden i frågor som bland annat gäller asylförhöret. (Häggroth 2011, s. 19; Migrationsverket, 2017a). Häggroth (2011, s. 19) betonar att barnen får alla sina grundbehov tillgodosedda, barnen får också professionell omsorg och omvårdnad i form av social- och hälsovårdstjänster samt ekonomisk hjälp.

I FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 12 (se kapitel 7.2) har barn rätt att bli hörda i ärenden som berör dem. Kaukko och Wernesjö (2016, s. 9) påstår dock att det kanske inte fungerar så i praktiken. Rätten att få skydd från kommunerna väger ofta mera än rätten att bli hörd för ensamkommande asylsökande barn.

8.1 Barn och unga som avviker och försvinner

Gärdegård (2017b, s. 39) påpekar att det i Norden förekommer ensamkommande barn och unga som avviker (rymmer) och försvinner. Det finns inte kunskap om hur många barn det kan handla om. Det finns ingen utarbetad eller enhetlig statistik om ensamkommande barn och unga som försvinner i något av de nordiska länderna. Rutiner för vilka aktörer som ska göra vad, när ett ensamkommande barn försvinner, är något som i alla länder, fränsett Norge, i bästa fall tas fram lokalt och inom respektive organisations ansvarsområde. Ländernas respektive migrationsverk har sina rutiner och kommunerna kan ha sina rutiner. Norge har skapat en nationell guide med riktlinjer. I de andra nordiska länderna finns ännu inget liknande nationellt stöd. Man har ändå kunnat konstatera att en stor del av de som försvinner i Finland är unga män som är i närheten av 18 år. Det är inte ovanligt att man i ett senare skede stöter på de barn eller unga som försvunnit. De kan t.ex. ha sökt asyl i ett annat land eller på något annat sätt kommit i kontakt med myndigheterna. (European Migration Network, 2014, s. 46).

I Finland finns inget exakt register över hur många barn och unga som försvinner. Migrationsverket kan analysera egna statistiska uppgifter genom att kontrollera hur många asylansökningar som förfallit, men samlar inte systematiskt information eller rapporterar till någon instans. I Danmark finns inte heller officiellt tillgänglig samlad statistik om ensamkommande barn och unga som försvinner från asylcenter. (Gärdegård, 2017b, s. 29).

Gärdegård (2017b, s. 30) lyfter fram att i Norge ses problemet med barn som försvinner som en del av problematiken kring människohandel. Den norska regeringen har utarbetat en egen handlingsplan mot människohandel, där en av rekommendationerna är att fortsätta arbeta för att förebygga och utreda barn som försvinner från boenden. Det finns statistik över hur många barn och unga som försvinner från boendet Mottak (där 15–18-åringar bor). Mellan 2008 och 2014 har 384 unga försvunnit därifrån. Barn och unga försvinner även från omsorgscenter, men ingen statistik finns.

Länsstyrelsen i Stockholm har gjort en nationell kartläggning av ensamkommande barn och unga som avviker eller försvinner i Sverige. Vanligaste orsaken till att avvika är avslag på asylansökan eller rädsla för att få avslag. I Sverige finns inga utarbetade rutiner för inhämtning av data eller samlad statistik över hur många ensamkommande barn och unga som försvinner. Migrationsverkets statistik visar att i maj 2016 var 1 829 ensamkommande barn registrerade som avvikna, vilket motsvarar 4 % av de barn som anvisats till en kommun 2013–2016. Länsstyrelsen lyfter fram att 4 % kan ses som en liten andel av det totala antalet asylsökande ensamkommande barn, men samtidigt är det ett betydande antal individer. 57 barn var vid försvinnandet under 12 år, 256 barn var mellan 13 och 15 år och 1 516 barn var 16 år eller äldre. (Gärdegård, 2017b, s. 40).

”Och fyra filifjonkor körde visslande förbi och två små gröna ekipage med åtta homsor i och mymlan band en lingonkrans, att lägga om sin hals, men knyttet gick och gömde sig och syntes inte alls. Men vem ska trösta knyttet med att säga sanningen: om du bara springer undan så får du ingen vän.” (Jansson, 2015).

Barn och unga som gömmer sig och avviker kan inte heller få någon hjälp av servicesystemet. Detta kan relateras till sagan om ”knyttet”. ”Knyttet” gick och gömde sig och kunde därför inte få någon vän som kunde hjälpa honom. För att ensamkommande, papperslösa barn och unga ska få stöd krävs att de syns, och inte är gömda. Ingen kan trösta och hjälpa dem ifall de inte vill ha hjälp. Samhället har väldigt svårt att hjälpa barn och unga som lever gömda.

8.2 Handel med barn

Enligt Europeiska migrationsnätverket (2014, s. 40) fanns det 2014 kunskap om 59 fall av asyl- eller uppehållstillståndssökande i Finland där det fanns tecken på att människohandel var inblandat. Människohandel definieras enligt UNICEF (2016) som en form av slaveri där främst barn behandlas som någons egendom. 1,2 miljoner barn anses bli offer för handel med barn varje år. Inom handel med barn beräknas cirka 8,7 miljarder euro vara involverat varje år (Nieminen, 2006, s. 187). Handel med barn innebär att någon rekryterar, transporterar och utnyttjar ett barn (UNICEF, 2016).

Ett barn kan bli papperslöst via människohandel. Människohandel bland ensamkommande barn och unga kan även kopplas till barn som försvinner. Barn och unga som kommer ensamma till ett främmande land är ytterst sårbara för människohandel. De kriminella utnyttjar barnens och ungas flykting- och asylprocess. (Euroopan Muuttoliikeverkosto, 2009, s. 24, 27; Länsstyrelsen, 2015, s. 3). Mörkertalet inom detta område är stort, man vet

inte hur många ensamkommande barn eller unga som är utsatta (Migrationsverket, u.å., s. 6). Rigby (2011, s. 324, 329–332, 335–336) är av samma åsikt, att dessa ensamkommande asylsökande barn är en av de mest sårbara grupperna för människohandel. Genom en utforskande forskning identifierades en del problem och utmaningar som professionella i arbete med människohandelsoffer kan stöta på. Dessa utmaningar är kulturella skillnader mellan barnen och de professionella, rädsla och trauma hos barnen samt den motstridiga relationen mellan barnen och människohandlaren.

I Finland har man haft svårt att kunna identifiera människohandeln och garantera offren säkerhet. En av orsakerna till att man haft problem, är att det finns så lite erfarenhet av att hanteras med barn som fallit offer för människohandel. Det är viktigt för myndigheterna att tidigt kunna identifiera potentiella människohandelsoffer, så att man så snabbt som möjligt kan placera dem i säkerhet. (European Migration Network, 2014, s. 48).

Enligt UNICEF (2016) är de främsta skälen till att handel med barn förekommer utbredd maktlöshet och fattigdom. Barnen kommer i de flesta fall från fattiga förhållanden och svåra sociala tillvaron. Barn som blir utsatta för handel har ofta bott inom omgivningar som präglas av missbruk, våld, förtryck och barnen har eventuellt aldrig gått i skola. Majoriteten av barnen kidnappas och tvingas in i människohandeln. I vissa fall lockas barnen med löften om arbete och om ett bättre liv i något annat område eller land. En del anar fara, men är tillräckligt desperata för att vara beredda att pröva i princip vad som helst i förhoppning om att det ska få ett bättre liv.

UNICEF (2016) menar att barn och unga i hög grad utnyttjas på grund av att det är enklare att utnyttja barn än vuxna. Det handlar även om att det finns människor som betraktar barn, framför allt flickor, som objekt utan några som helst rättigheter. Efterfrågan när det angår sexuella tjänster, främst bland män, är ett annat skäl till att barn köps och säljs för att utnyttjas inom prostitution.

8.3 Barns perspektiv och barnperspektiv

Då man ser på statistiken om grupper med ensamkommande eller papperslösa barn är det lätt att man stirrar blint på siffrorna utan att tänka på att alla dessa siffror representerar individer, barn med egna historier, erfarenheter, upplevelser och känslor. Därför är det viktigt att tänka på angelägenheter som berör barnen ur deras perspektiv d.v.s. ur barnens perspektiv. Detta gör man genom att utgå från deras utvecklingsnivå och situation, hur de

ser på världen. Ett liknande begrepp är barnperspektiv vilket syftar på vuxnas perspektiv på barnens situation (se Tabell 2). (Tellgren & Arner, 2006, s. 27–29, 40). Människor kan påverkas av sina barndomsupplevelser livet ut och dessa kan exempelvis ge sig till känna genom emotionella svårigheter, bristande trygghetskänsla och karaktärsdrag. Därför måste man bearbeta och behandla upplevelser, för att förstå sin situation. (Kristal-Andersson, 2001, s. 171).

Annat som är viktigt att komma ihåg då man kommer i kontakt med flyktingbarn är kulturen. I vissa kulturer anses en 13 åring vara vuxen medan de i finsk kultur fortfarande är barn. Man bör alltså vara beredd på att barnen är vana att bemötas på ett mer vuxet sätt och behandlar saker på ett mognare sätt än vad vi i Finland är vana vid. (Kristal-Andersson, 2001, s. 177).

Ett barns utveckling styrs av både biologiska och sociokulturella faktorer, d.v.s. uppväxtmiljön och kontakten med andra personer (Laine & Vilkkö-Riihelä, 2005, s. 19). Den innersta kretsen i ett barns nätverk är familjen, den bidrar med vård och trygghet, två extremt viktiga faktorer under de första levnadsåren. Om familjen splittras kan barnens trygghetskänsla påverkas och anknytningen till familjen kan bli lidande, vilket i sin tur kan påverka barnens framtida relationer. (Laine & Vilkkö-Riihelä, 2005, s. 27–28, 48–50). För att försöka förstå de utsatta barnens situation måste man lyssna på barnen och höra hur deras historia har fått dem att känna sig. På så sätt kan man även modifiera servicen och anpassa den till barnen.

Tabell 2 Barnperspektiv och barns perspektiv

Barnperspektiv	Barns perspektiv
Innehåller vuxnas uppmärksammande av och förståelse för barns erfarenhet, upplevelse, uppfattning och dess handlingar.	Utgör barnens erfarenheter, tankar, känslor, upplevelser, uppfattningar och förståelse av situationer och sin egen livsvärld.

(Laine & Vilkkö-Riihelä, 2005, s. 27–28, 48–50).

”... jag är så rädd för mårrens tjut och jag har ingen vän, jag känner mig så övergiven nu i skymningen... försök att lite trösta mig om du är stark och snäll, jag är ett mycket litet skrutt och det är nästan kväll...” (Jansson, 2015).

Citatet konkretiserar hur barns perspektiv ser ut, hur ensamkommande, papperslösa barn ser på sin egen situation. I detta fall hur ”knyttet” känner sig övergiven och behöver hjälp. Barnen har gått igenom traumatiska händelser, så som krig, de kommer ensamma och har ingen vän. Barnen behöver hjälp, men känner inte till någon som är stark och kan hjälpa. Mårrens tjut kan relateras till krig och den starka kan relateras till någon med resurser som är villig att hjälpa.

9 Service för ensamkommande, papperslösa barn och unga

”Och knyttet gick och gick, men inget hände fast det fanns fullt av folk på alla håll. Han såg ej till en enda som han kände för knyttet var ett mycket ensamt troll och alldeles för blyg att säga hej, kan jag få tala några ord med dig?” (Jansson, 2015).

Citatet kan relateras till servicesystemet och till ensamkommande, papperslösa barn och unga. Det finns ”fullt av folk på alla håll”, men barnen vet inte var de kan söka hjälp. Barnen är, liksom ”knyttet”, blyga och ensamma. Det är ett stort steg för ensamkommande, papperslösa barn och unga att söka hjälp. Servicesystemet kan lätt glömma bort att ensamkommande, papperslösa barn och unga är individer med traumatiska händelser i bagaget.

För att bevara styrkan och modet hos dessa barn behöver man se barnen som en resurs och ge dem möjligheten att lära känna, trygga och pålitliga vuxna som kan stödja dem till att skapa en framtidstro. Nedan presenteras material om hurdan hjälp ensamkommande, papperslösa barn och unga har tillgång till. De aktörer som tas upp, är de samma som kommer att behandlas i intervjuerna för detta examensarbete, det vill säga Åbo stad, Global Clinic, Röda Korset och två församlingar i Åbo.

9.1 Åbo stad

För att få reda på vilka servicetjänster Åbo stad erbjuder invandrare och möjligen papperslösa besökte examensgruppen Åbo stads hemsida. Själva hemsidan är på finska, svenska och engelska, men under rubriken ”invandrare” hittas en länk till en infobank som finns tillgänglig på finska, engelska, ryska, estniska, somaliska, persiska och arabiska. I infobanken kan kort läsas om den service som allmänt erbjuds i Åbo och hur man ska gå till väga för att ta kontakt med olika serviceformer, exempelvis tolk, FPA (folkpensionsanstalten), boende, olika vårdformer och migrationsverket. Med sökordet ”paperittomat” i infobanken kommer det upp en definition på begreppet, hänvisning och kontaktuppgifter till Global Clinic och hänvisning till nätsidan ”paperittomat”. Infobanken handleder de papperslösa till de två senast nämnda servicegivare. (City of Helsinki, 2015).

Enligt en plan om anordning av hälsotjänster för papperslösa utgiven av social- och hälsovårdsnämnden i Åbo år 2016 ska papperslösa barn under 18 och gravida kvinnor få samma tjänster som kommuninvånare av Åbo stad. I planen beskrivs också ett effektiviserat samarbete med kliniken Global Clinic för att få kontakt med papperslösa. Det finns inte ett tydligt förslag hur frågan angående papperslösa ska lösas även om planen godkänts. (Sosiaali- ja terveyslautakunta, 2016a). Detta kan också bekräftas genom att läsa ett annat sammandrag av Social- och hälsovårdsnämnden från 2016. Där står det att Åbo stad beviljat rätt till hälsovård för papperslösa barn och gravida kvinnor. (Sosiaali- ja terveyslautakunta, 2016b).

9.2 Global Clinic

Global Clinic är en frivillig organisation som är verksam i Åbo, Helsingfors, Tammerfors, Joensuu, Lahtis och Uleåborg. Organisationens syfte är att ge tand- och hälsovård till personer som inte är berättigade att använda den offentliga vården, exempelvis papperslösa personer. De anställda på Global Clinic har tystnadsplikt och de som söker vård där får vara anonyma och är välkomna oberoende nationalitet eller migrationsstatus. Inom organisationen arbetar ett mångprofessionellt team bestående av bl.a. sjukskötare, tandläkare, frivilliga läkare, barnmorskor, socialarbetare, tolkar och studeranden. Förutom hälsovård erbjuder Global Clinic även juridisk rådgivning av en jurist. (Global Clinic, u.å.b). Global Clinics service är kostnadsfri, verksamheten finansieras av donationer från organisationer och privatpersoner (Global Clinic, u.å.a).

Global Clinic (personlig kommunikation 22.3.2017) i Åbo tar inte längre hand om vården av papperslösa barn eftersom ansvaret överfördes till Åbo stad. Detta bekräftas även genom en artikel skriven av Rummukainen (2016). I artikeln står det att Åbo stad erbjuder samma tjänster åt papperslösa barn och gravida kvinnor som åt kommuninvånare.

9.3 Röda Korset

”Röda Korsets uppdrag är att förhindra mänskligt lidande – var det än uppstår och vem det än drabbar” (Röda Korset, 2011). Det här betyder att Röda korset inte kommer att ta någon ställning till konflikter och inte heller gör skillnad på någon människa sett från deras status i samhället. Röda Korset har den inställning att det är en självklarhet för alla människor att ha tillgång till vård på samma villkor. Inom organisationen ser de ofta hur både barn och vuxna far illa för att de inte kan få den vård de behöver. (Röda Korset, 2011).

Även om det i vissa stater anses olagligt att vårda personer som saknar identifikationsbevis påstår Röda Korset (2011): ”Nej, det finns ingen lag som säger att man inte får ge vård till papperslösa. Tvärtom är det så att det finns yrkesetiska principer som vägleder vårdpersonal och som säger att man ska ge vård ””efter behov””, påpekar Holmertz som är chef för den nationella avdelningen på svenska Röda Korset.

Röda Korset anser att det inte är acceptabelt att neka någon sjukvård för att få dessa att lämna landet. Att bidra till lidande är under inga omständigheter acceptabelt. En stat är även skyldig att ge akutvård till människor vare sig de har papper eller inte. Kostnaderna skulle högst antagligen sänkas om det direkt skulle erbjudas en god primärvård. Papperslösa är en av den mest utsatta gruppen i samhället. Papperslösa lever utan något socialt skyddsnät och utan någon rättslig status. Röda Korset arbetar för att hjälpa de papperslösa med sjukvård och med grundläggande behov. Till grundläggande behov kan räknas hygienartiklar, kläder, mat och sovplats, sådant som krävs för att klara av vardagen. (Röda Korset, 2011).

Röda Korset anser att det inte bara är vårdpersonal som borde få bättre kunskap om hur de ska ta hand om och vägleda papperslösa klienter, utan det är också de papperslösa som borde få bättre kunskap om sina egna rättigheter. De största problemen är inom tandvården och psykiatrin. De flesta papperslösa kommer från krigsdrabbade länder och kan ha stora psykiska problem som de behöver bearbeta men som de inte har möjlighet till eftersom lagarna är väldigt otydliga. (Röda Korset, 2014a).

Röda Korset har avgett rekommendationer till Europarådet där de kräver att återförening av familjer skall bli lättare men även att sjukvård skall bli mera lättillgängligt. Inom organisationen vill man se en mera enhetlig invandringspolitik för de europeiska länderna där alla asylsökande respekteras. I och med de tidigare nämnda rekommendationerna från Röda Korset hoppas man uppnå mer jämlikhet. Ett av önskemålen från Röda Korset är att gränsbevakningen inte ska göra det svårare för människor att ta sig in i ett land. Alternativet blir då människosmuggling. Det är under människosmugglingarna som det omkommer tusentals människor varje år. Röda Korset arbetar för att minska antalet omkomna. (Röda Korset, 2014b).

9.4 Församlingar i Åbo

Åbo och Sankt Karins församlingar består av tio församlingar. Hit hör både Åbo svenska församling och Mikael's församling som är en del av undersökningen i detta examensarbete. Mikael's församling arbetar med människor, i de situationer där människan behöver vägledning och mening med livet. Mikael's församling vill hjälpa alla, oberoende av hudfärg eller nationalitet. Människor som kommer till Finland från ett annat land, är i behov av stöd och hjälp. Mikael's församling kan hjälpa invandrare i behov av inkvartering, rättshjälp, mat och kläder. (Turun ja Kaarinan Seurakuntayhtymä, 2016). Den andra församlingen som behandlas i detta examensarbete är Åbo svenska församling. Åbo svenska församling innehar också diakoni- och flyktingverksamhet i Åbo. Där arbetar diakoner, pastorer och frivilliga. (Åbo svenska församling, 2016).

10 Nordisk diskussion

”Och knyttet gick med trötta ben mot väster, han var så ensam som ett knytt kan bli. Där satt en glad hemul med sina gäster och tände på ett stort fyrverkeri. Varenda en bar blommor i sin svans och inne under träden var det dans och fyra karuseller åkte runt med spel och sång, där satt de tretton homsorna med varsin röd ballong, hemulen åt en stor blini med hallonsylt och smör, men ingen såg att knyttet kom och stod där utanför. Men vem ska trösta knyttet med att säga som det är: stig in och säg godafton, så de ser att du är här!” (Jansson, 2015).

Citatet ovan beskriver ”knyttets” väg mot väster. ”Knyttet” ser figurer som alla är upptagna i sina liv och har det roligt, men själv är ”knyttet” ensam. ”Vem ska trösta knyttet” med att hjälpa honom på traven, för att våga stiga in? Asylsökande anses ofta söka sig mot västvärlden. ”Knyttet” vandrar mot väster, precis som ensamkommande, papperslösa barn och unga. Då ensamkommande, papperslösa barn och unga kommer till ett nytt främmande

land stöter de på en massa människor som har fullt upp med sina egna liv, precis som ”knyttet” stöter på ”hemulen” och ”homsorna”. Men hur ska ensamkommande, papperslösa barn och unga finna modet att söka hjälp. Vem ska trösta dem med att säga ”stig in och säg godafton så de ser att du är här”, så att barnen får den hjälp de behöver? I detta kapitel presenteras vem som i de nordiska länderna tröstar ensamkommande, papperslösa barn och unga.

Historiskt sett har Finland inte haft ett högt antal invandrare. Enligt Statistikcentralen var 301 524 personer med utländsk bakgrund bosatta i Finland i slutet av år 2013. Detta var 5,5 % av hela befolkningen. (Finlands officiella statistik, 2014). Det anses finnas tre orsaker till att invandrarantalet ökat i Finland. Dessa är; uppfattningen om Finland som ett tryggt och socialt utvecklat land med få inslag av rasism, frånvaro av ett väletablerat invandrarfientligt parti och de ökade restriktionerna på asylområden i andra västerländska länder. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 227–228).

Antalet papperslösa personer i Finland antas vara ganska lågt. Någon officiell statistik förs inte. Barn som är papperslösa i Finland har rätt till dagvård och skolgång, men i praktiken kräver daghemmen och skolorna ofta att barnen ska ha något slag av personnummer eller identifikation. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 227–228).

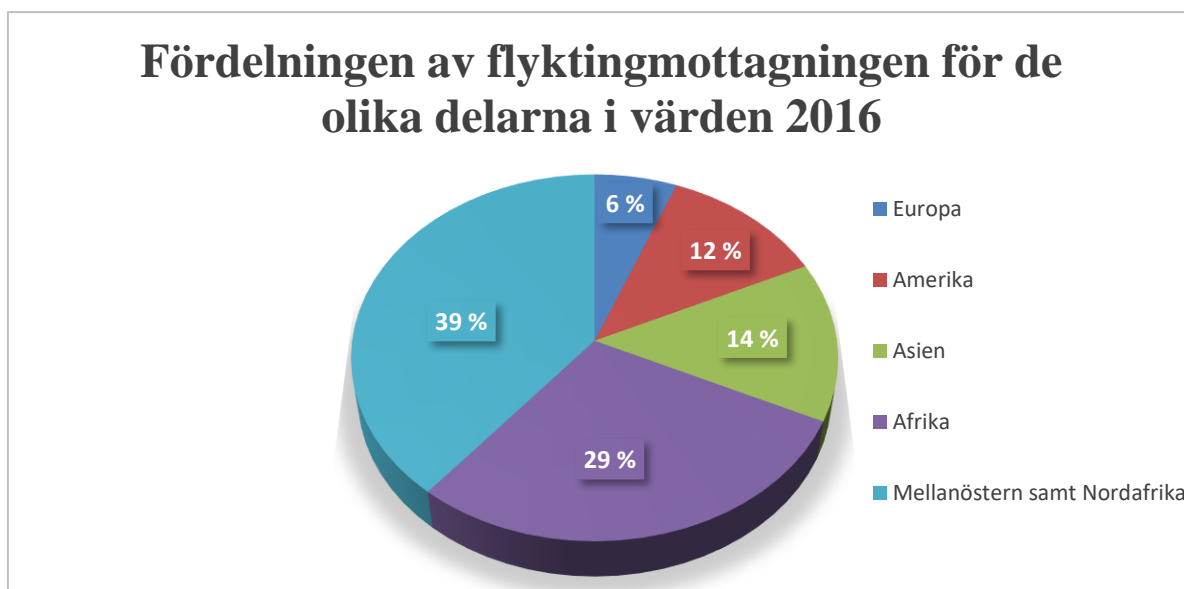
Till de nordiska länderna fortsätter ensamkommande barn och unga att komma. Antalet har dock minskat sedan 2015. Sverige är det land i Norden som tar emot mest ensamkommande barn och unga. År 2015 tog hela Norden emot ungefär 45 000 ensamkommande barn och unga. I alla nordiska länder skedde en mycket tydlig ökning mellan år 2014 och 2015, medan det mellan år 2015 och 2016 skedde en tydlig minskning. År 2016 har alla länder utom Island haft en kraftig minskning av antalet ensamkommande barn och unga. Antalet ensamkommande barn och unga i Norden år 2015 och 2016 kan jämföras i Tabell 3. (Gärdegård, 2017b, s. 9).

Tabell 3 Antal ensamkommande barn och unga i Norden år 2015 och 2016

Land	2015	2016
Sverige	35 369	2 199
Norge	5 297	320
Finland	3 024	401
Danmark	2 068	1 189
Island	7	18

(Gärdegård, 2017b, s. 9)

Enligt Nordens välfärdscenter (2016) som referat till UNHCR:s hemsida, fördelade sig flyktingmottagandet år 2016 för olika delar i världen så här, i procent: Europa 6, Amerika 12, Asien 14, Afrika 29 och Mellan-Östern och Nordafrika 39 (se Figur 1). Medelåldern bland flyktingar är låg och mer än 50 % av världens flyktingar är under 18 år.

Figur 1 Fördelningen av flyktingmottagning 2016 (Nordens välfärdscenter, 2016).

Nordens välfärdscenter startade ett projekt för ensamkommande barn under året 2016. Barnens behov och utmaningar kan vara olika i varje land, men det kan också finnas kunskapsområden där länderna kan dra nytta av varandras erfarenheter. Projektet kommer

inledningsvis börja med att undersöka vilka kunskapsområden som behöver utvecklas. Exempel på frågor som ska behandlas är: ”Hur ska samhället möta barnens behov?”, ”hur ska mottagning och vård arrangeras i de olika nordiska länderna?”, ”har barnen tillgång till skolor och sjukvård?” och ”varför ser deras livssituation ut som den gör?”. Projektet kommer att ha särskilt fokus på hur olika kommuner har lyckats med mottagandet och vården av ensamkommande barn. (Gärdegård, 2017a).

10.1 Sverige

Papperslösa barn och unga i Sverige präglas hela tiden av ett hot, ett hot av att upptäckas och av att gripas. Dessa barn eller unga finns inte i något register. (Ascher & Wahlström, u.å., s. 3, 6). År 2015 anlände omkring 35 000 ensamkommande barn till Sverige (Holmqvist, 2017). År 2015 uppskattades antalet papperslösa i Sverige till 25 000–50 000 personer (Andersson, 2015). Enligt statistik från 2016 fanns det omkring 2 000–3 000 papperslösa barn i Sverige (Migrationsinfo, 2016).

Utlänningar i Sverige ska ha uppehållstillstånd ifall de vill stanna i landet längre än tre månader. De papperslösa vistas alltså i Sverige utan tillstånd efter att denna tid har upphört. Eftersom dessa personer inte har rätt att arbeta i Sverige, har de också svårigheter att försörja sig. Papperslösa barn i Sverige har rätt till fullständig vård. Sedan den 1 juli 2013 har även papperslösa barn och unga rätt till utbildning på samma villkor som asylsökande. Sociala instanser har därmed ingen rätt att meddela polismyndigheter om papperslösa barn. (Migrationsinfo, 2016).

Personer med utländsk bakgrund som vistas i landet borde kunna klara av att ta ansvar för sig själva och sina familjer. Sveriges regering har som mål att föra en hållbar migrationspolitisk. Man vill underlätta rörlighet, främja arbetskraftinvandring och fördjupa internationellt samarbete. Det är migrationsverket i Sverige som ansvarar över migrationen i området. Reglerad invandring är något som den svenska migrationspolitiken satsar på. Detta innebär att man strävar till att de utlänningar som vill bo i Sverige också ska ha tillstånd till det.

De människor som har tillstånd till att uppehålla sig i Sverige har också samma rättigheter som den svenska befolkningen. En human asylpolitik där barnens bästa tas i beaktande är målsättningen. Sverige erbjuder större skydd än vad de internationella avtalen kräver. Landet strävar efter att så få som möjligt ska vistas i landet utan tillstånd. Återvändandet för en person som inte fått uppehållstillstånd, eftersträvas att ske frivilligt. Personer som måste återvända får hjälp av migrationsverket. Det är polisen som ansvarar för att beslutet genomförs. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 61–62).

Orsaken till papperslösa barn i Sverige är efterlysta barn som håller sig undan efter beslut om utvisning, barn som inte är efterlysta men också fått utvisning eller barn som kommit till Sverige utan att anhölla om asyl och nu kanske bor hos anhöriga. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 94–95).

Barn har enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, rätt till sociala mänskliga rättigheter oberoende deras legala tillstånd. Dock råder det i Europa ett problem som omfattar ifall de papperslösa barnen får dessa rättigheter uppfyllda. Stödåtgärder för papperslösa barn, som inte tar barnens behov i beaktande, har bevisats att öka kriminalitet. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 95). Enligt en rapport av Förenta Nationerna följer Sverige inte barnkonventionen, trots att Sverige ofta kan ses som ett land där de mänskliga rättigheterna följs (Enskär, Ankarcrona, Jörgense & Huus 2012, s. 44).

Papperslösa barn och unga i Sverige har olika ursprung. Barnens välbefinnande kan påverkas av faktorer som skett innan barnen flytt, under själva migrationen och efter att ett barn kommit till Sverige. Dessa faktorer kan till exempel vara orsak till flykt, eventuellt våld, familjesplittring, upplevelser som varit traumatiska och tillgången till stöd samt vård i Sverige. Den mest marginaliserade gruppen har konstaterats vara nyfödda barn med papperslösa föräldrar. Dessa barn har inte ett registrerat medborgarskap eller registrerade vårdnadshavare. Barnen identifieras inte heller med ett personnummer. Detta leder till att det blir svårt för barn som är födda av papperslösa föräldrar att få sina mänskliga rättigheter uppfyllda. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 96–97).

Det svenska hälsovårdssystemet är universellt, alla har lika rätt till vård. Papperslösa har alltså enligt lag rätt till hälsovård i Sverige. Papperslösa barn i Sverige har rätt till all service som barn med svenskt medborgarskap har rätt till. Det är både den offentliga sektorn och frivilliga organisationer som erbjuder service åt papperslösa i Sverige. Personal som ger service åt en papperslös har ingen skyldighet att meddela om den papperslösa till myndigheterna, bara om något kriminellt är inblandat. (Keskimäki, et.al. 2014, s. 37–39).

I artikeln ”Undocumented refugee children in Swedish healthcare: Nurses’ knowledge concerning regulations and their attitudes about the care” (Enskär, et.al. 2012, s. 44–46) tas det upp hur vårdpersonal i Sverige sällan vet hur de ska gå till väga då det gäller vård av papperslösa barn. Vårdpersonal torde ge vård utan att diskriminera och vård enligt de mänskliga rättigheterna även om personen i behov av vård skulle vistas i landet olagligt. Vårdare i Sverige delar åsikten om att alla barn ska ha lika rättigheter. Etiska dilemman kan uppstå då vårdare ofta vill vårda enligt vad som är moraliskt rätt istället för vad riktlinjerna för vården anger.

Rädda barnen är en organisation i Sverige som arbetar för gömda barn, de papperslösa. Organisationen arbetar för att papperslösa barn ska få sina rättigheter tillgodosedda. Rädda barnen skriver på sin hemsida att rättigheterna är tydliga, men att det ser helt annorlunda ut i verkligheten. Tyngdpunkten läggs på att kommunerna har ett bra servicesystem för att motta dessa barn. Barnen ska kunna uppfylla sina rättigheter utan att vara rädda för polisen. Organisationen rädda barnen skriver: ”Vi anser att skola och sjukvårdsinrättningar ska vara frizoner och att polisen inte ska få lov att hämta barn där”. (Rädda barnen, u.å.).

10.2 Norge

Häggroth (2011, s. 20) påpekar att ensamkommande barn som kommer till Norge enligt regel placeras i särskilda gruppboenden för barn. Om de ensamkommande barnen däremot kommer tillsammans med någon vuxen inkvarteras barnen och de vuxna vanligen tillsammans. Ensamkommande underåringar är en gemensam beteckning på alla barn och unga under 18 år som kommer till Norge utan förälder eller andra vuxna med föräldraansvar.

I maj och juni 2015 skedde det en kraftig ökning av antalet ensamkommande underåriga asylsökande till Norge, men det totala antalet asylsökande har minskat jämfört med året innan (UDI, 2015). Omsorgscentre i Norge erbjuder ensamkommande barn under 15 år en plats i en vårdcentral för underåriga, dessa ställen kallas för Bufetat (Barne-, ungdoms- og

familiedirektoratet). Bufetat driver fyra vårdcentraler i Norge för ensamkommande barn under 15 år. Den stora ökningen av antalet barn som kommer till Norge har inneburit att den ordinarie statskapaciteten inte är tillräcklig. Bufetat ska erbjuda ensamkommande barn, som vid ankomsten till landet är yngre än 15 år, vistelse på vårdcentralen. Bufetat ansvarar för vårdsnaden och daglig vård av dessa barn. Vårdcentralen baserar verksamheten på ensamkommande barns behov, ger barnen en trygg bostad och vård om de har varit med om en traumatisk upplevelse eller genomgått andra svårigheter. (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016; Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, u.å. s. 28).

Hägroth (2011, s. 21) påpekar att ensamkommande barn har skolplikt i Norge om barnen förväntas stanna i landet mer än tre månader. Det är en plikt för den aktuella kommunen att anordna skolplats. Hur skolgången organiseras varierar från kommun till kommun. Kommunerna får ersättning av staten för barn som bor på asylmottagningar.

10.3 Island

Island är inte medlem i den Europeiska unionen. För att höra till den isländska socialförsäkringen, oberoende av nationalitet, krävs att man varit bosatt på Island i sex månader. Den som inte är en del av denna försäkring, kan erbjudas akutvård som personen i fråga själv bekostar. Asylsökande på Island år 2008 var endast 73 stycken. Antalet papperslösa på Island anses vara mycket lågt, det finns inte några officiella uppgifter. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 230–231). År 2015 tog Island emot 7 ensamkommande barn och unga och år 2016 tog de emot 18 ensamkommande barn och unga. (Gärdegård, 2017b, s. 9).

10.4 Danmark

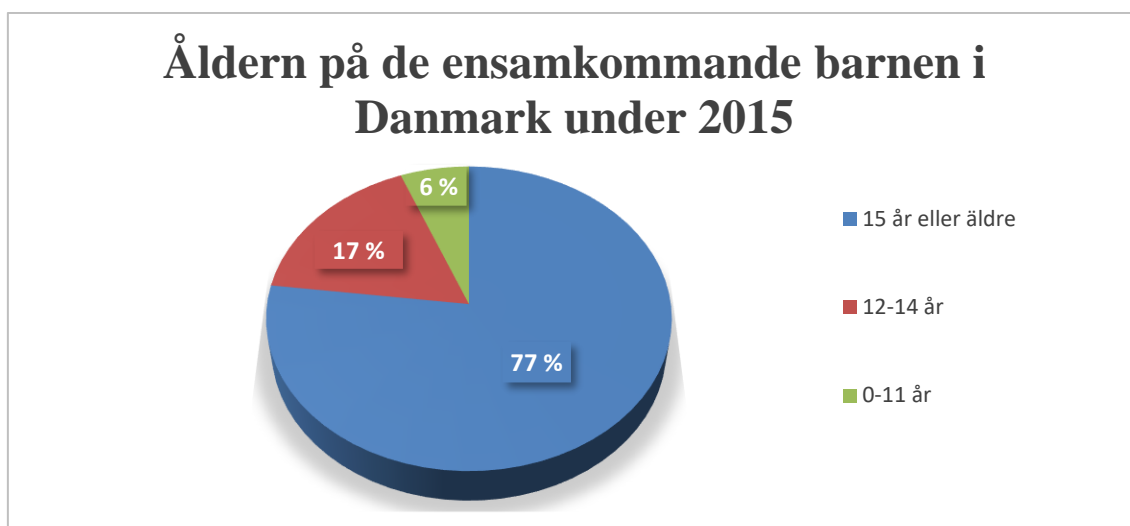
Hägroth (2011, s. 20) lyfter fram att det huvudsakligen är det danska Röda Korset som i Danmark på statens order ansvarar för mottagandet av ensamkommande barn. Barn som kommer till Danmark placeras vid något av de barncenter som drivs av Röda Korset. Mottagandet sker i ett servicesystem som är separerat från det danska samhället. I Tabell 4 kan man se ökningen av ensamkommande barn som sökt asyl i Danmark. (Udlændingestyrelsen, 2016, s. 17).

Tabell 4 Antal ensamkommande barn som sökte asyl i Danmark

År	Antal ensamkommande barn som sökte asyl i Danmark
2013	354
2014	818
2015	2 144

(Udlændingestyrelsen, 2016, s. 17).

De ensamkommande barnen är oftast tonåringar. Under 2015 räknade Udlændingestyrelsen att 77 % av barnen som sökte asyl i Danmark var över 15 år, endast 17 % var mellan 12 och 14 år och resterande 6 % var mellan 0–11 år (se Figur 2). (Udlændingestyrelsen, 2016, s. 17–18).

Figur 2 Åldern på de ensamkommande barnen i Danmark (Udlændingestyrelsen, 2016, s. 17–18).

10.5 Sammanfattning av nordisk diskussion

Om man jämför de nordiska länderna så är det Sverige som tar in mest flyktingar. Finland har inte haft så hög grad av invandring, men under den senaste tiden har dock invandringen ökat. Som följd av att Finland har så låg invandring, anses mängden papperslösa personer också vara ganska liten. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 227–228).

I Sverige fanns det år 2016 ca 2 000–3 000 papperslösa barn. År 2016 var det 2 199 ensamkommande barn som invandrade till Sverige. (Migrationsinfo, 2016). I Norge erbjuder omsorgssentre ensamkommande barn under 15 år en plats i en vårdcentral för underåriga

under uppsikt av barn, unga och familjefrågor (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016). I Danmark är det huvudsakligen det danska Röda Korset som på statens order ansvarar för mottagandet av ensamkommande barn (Häggroth, 2011, s. 20). År 2015 var det 2 068 ensamkommande barn som anlände till Danmark medan 2016 minskade antalet till 1 189 ensamkommande barn (Gärdegård, 2017b, s. 9). Asylsökande på Island år 2008 var endast 73 stycken, d.v.s. antalet är lågt. Det finns inte några uppgifter om papperslösa på Island. (Statens offentliga utredningar, 2011, s. 230–231). År 2016 kom det 18 ensamkommande barn till Island (Gärdegård, 2017b, s. 9).

Gärdegård (2017b, s. 34–35) påpekar att ensamkommande barn under asylfasen och vid uppehållstillstånd har samma rätt till hälsovårdstjänster som den allmänna befolkningen i Norge, Finland och Sverige. I Danmark har ensamkommande i asylfasen endast rätt till akutvård. Hälsoundersökningar ges i alla länder men hur man organiserat tillgången till hälsoundersökningar skiljer sig mellan länderna. I Sverige och i största delen av Finland erbjuds dessa vid den grundläggande hälsovården och genom skol- eller elevhälsa medan Danmark erbjuder speciellt utformade undersökningar vid asylboenden.

Finland och Sverige har ett liknande mönster i hur man mottar ensamkommande barn. Till Sverige kommer det mer ensamkommande barn än till Finland. År 2014 fanns det 196 ensamkommande barn i Finland. År 2015 skedde en markant ökning, för på hösten samma år fanns det 2 770 ensamkommande barn i Finland (se Tabell 5). (Kaukko & Wernesjö, 2016, s. 8; Europeiska migrationsnätverket, 2014, s. 37).

Tabell 5 Ensamkommande barn i Finland och Sverige

År	Finland	Sverige
2014	196	7049
2015	2770	32 780

(Kaukko & Wernesjö, 2016, s. 8).

Till de nordiska länderna fortsätter ensamkommande barn och unga att komma, fast antalet har minskat sedan 2015. År 2015 tog hela Norden emot ungefär 45 000 ensamkommande barn och unga. (Gärdegård, 2017b, s. 9). Nordens välfärdscenter startade ett projekt för ensamkommande barn under året 2016. Barnens behov och utmaningar kan vara olika i varje land, men länderna kan också dra nytta av varandras erfarenheter. (Gärdegård, 2017a).

11 Analys av intervju

Analysen av intervjuerna i det här examensarbetet är gjord enligt metoden för kvalitativ innehållsanalys som redovisas i kapitel 3.5. Genom denna innehållsanalys vill examensarbetsgruppen få svar på syftet och frågeställningarna i examensarbetet. Budskapet som sägs mellan raderna under intervjuerna tydliggörs också. Detta kan enligt Denscombe (2009, s. 307–309) möjliggöras genom en kvalitativ innehållsanalys.

Alla intervjuer spelades in, förutom mailintervjun med Global Clinic. Inspelningarna finns på en hårddisk hos examensarbetsgruppen. Nyckelord från varje intervjutillfälle finns även antecknade. Utgående från inspelningarna och nyckelorden är intervjuerna transkriberade och utskrivna i pappersformat. Mail-intervjun med Global Clinic skrevs ut i pappersformat. Examensarbetsgruppen delade upp transkriberingarna så att alla transkriberade en intervju var. Datamassan, det vill säga det transkriberade materialet, utgör cirka 30 sidor. I det transkriberade materialet fanns även mycket som inte var relevant för vårt syfte och därmed har vi inte analyserat det.

Efter att datamassan transkriberats, samlades gruppen och analyserades det transkriberade materialet i grupp för att öka tillförlitligheten av analysen. Lundman och Hällgren-Graneheim (2012, s. 96–199) menar att tillförlitligheten av en innehållsanalys ökar då flera personer granskar och diskuterar. Analyserna gjordes alltid i grupp, där alla medlemmar från examensgruppen var närvarande.

Gruppen började analysen genom att lyssna på inspelningarna och läsa de utskrivna transkriberade intervjuerna. Vi gjorde understreckningar enligt ställda intervjufrågor på det transkriberade materialet. Därefter skrev vi ner konkreta, sammanfattade svar på alla frågor av samtliga informanter i tabeller (se Bilaga 6). Frågorna som ställdes under intervjuerna kan ses som kategorier i fyra olika tabeller (se Bilaga 6). Varje tabell innehåller samtliga informanters svar på den fråga som tabellen behandlar. Då examensarbetsgruppen läste de transkriberade intervjuerna plockades svaren ut och sammanfattades i tabellerna under mest relevanta kategori, alltså fråga. Efter att ha sammanfattat svaren av samtliga informanter fortsatte examensarbetsgruppen analysprocessen med att se igenom det transkriberade intervjumaterialet en gång till. Denna gång för att göra en kvalitativ innehållsanalys.

Det första steget i innehållsanalysen innebar att göra anteckningar och markeringar i marginalerna på texten, precis som Ejvegård (2009, s. 38) nämner att en innehållsanalys ska börja. Patton (2002, s. 462–465) rekommenderar att läsa igenom det insamlade materialet flera gånger, för att hitta olika mönster och teman. Vi i examensgruppen gjorde detta enskilt flera gånger och sedan en sista gång tillsammans.

Innehållsanalysen fortsatte sedan genom att dela in det transkriberade intervjumaterialet i olika teman enligt ovannämnda anteckningar i marginalerna på texterna, precis som Elo och Kyngäs (2007, s. 108–109) nämner att man ofta gör i en kvalitativ innehållsanalys. Examensarbetsgruppen kom fram till fem olika teman genom diskussion. Diskussionen berörde vad som är relevant med tanke på examensarbetets syfte och frågeställningar. De fem olika teman behandlar barnets rättigheter, upprepningar under intervjuerna, budskap mellan raderna, kritik samt vem ska trösta ensamkommande, papperslösa barn och unga. Dessa teman förklaras nedan. Analysen av de fem teman redovisas i Tabell 6.

Temat ”rättigheter”: Behandlar analysen av mänskliga rättigheter och barnets rättigheter. Detta tema behandlar också vår första frågeställning i examensarbetet: ”Vad är barns och ungas rättigheter och hur uppfylls de i praktiken för ensamkommande, papperslösa barn och unga?”

Temat ”upprepningar”: Tar upp centrala saker som informanterna nämner flera gånger under intervjuerna.

Temat ”onämnt”: Tar upp examensgruppens tolkning om budskapet som sägs ”mellan raderna” i intervjuerna.

Temat ”kritik”: Negativ kritik över aktörer och myndigheter som arbetar med målgruppen ensamkommande, papperslösa barn och unga.

Temat ”vem ska trösta?”: Behandlar vårt syfte ”att utvidga vår kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga samt ta reda på vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem” och vår andra frågeställning: ”Vad erbjuder servicesystemet i Åbo för ensamkommande, papperslösa barn och unga?” Här får vi svar på vad aktörerna erbjuder ”knyttet”, vår metafor för ensamkommande, papperslösa barn och unga i examensarbetet.

Tabell 6 Analys av intervju

Aktör	Tema: "Rättigheter"
Global Clinic	-
Åbo svenska församling	Barnets rättigheter är speciellt viktiga för ÅSF (Åbo svenska församling) eftersom barn är extra sårbara. Kyrkan som fristad ("Kyrkoasyl") upprätthåller de mänskliga rättigheterna för flyktingar som riskerar att bli utvisade.
Finlands Röda Kors, Åboland	Röda Korsets grundprinciper är uppbyggda efter de mänskliga rättigheterna.
Mikaels församling	Mikaels församling erbjuder hjälp åt alla människor i behov av hjälp. Papperslösa barn borde inte få skickas tillbaka till ett land där de inte är trygga. Kyrkoasyl är ett undantags privilegium som församlingarna erbjuder, det är alltså inte mot lagen att kyrkan skyddar papperslösa.
Åbo stad	Åbo stad erbjuder vård åt de som behöver, vilket är i enlighet med de mänskliga rättigheterna. Åbo stad har beslutat att erbjuda vård åt papperslösa barn och gravida kvinnor.
Aktör	Tema: "Upprepningar"
Global Clinic	Global Clinic erbjuder service för papperslösa vuxna men inte för barn.
Åbo svenska församlingen	"Kyrkoasyl" är ett begrepp som informanten från Åbo svenska församling fått rekommendationer om att inte använda.
Finlands Röda Kors, Åboland	Informanten från Finlands Röda Kors understryker att service för papperslösa förebygger illegalitet.
Mikaels församling	Enligt informanten borde det inte finnas papperslösa barn. Kyrkoasyl är en betydelsefull del av Mikaels församlings verksamhet.
Åbo stad	Åbo stad erbjuder hälsovård åt alla som behöver det. Det förefaller dock som om de papperslösa inte vågar söka hjälp inom den offentliga sektorn.
Aktör	Tema: "Onämnt"
Global Clinic	Organisationen ger intryck att de står för papperslösas rättigheter och att alla ska ha lika rätt till social- och hälsovård.

Åbo svenska församling	Informanten ger intryck av att samarbetet bland olika aktörer borde förbättras. Enligt informanten borde det förtydligas på vems ansvar de papperslösa faller på.
Finlands Röda Kors, Åboland	Det förefaller som om att Röda Korset inte har ett system för papperslösa barn och unga. Informanten säger sig vara osäker angående papperslösa barns existens.
Mikaels församling	I början av intervjun med Mikaels församling påstår informanten att papperslösa barn inte finns. Senare under intervjuns gång, förefaller det som om papperslösa barn visst existerar i Finland.
Åbo stad	Informanten ger intryck av att det inte finns konkret kunskap om papperslösa barn.
Aktör	Tema: "Kritik"
Global Clinic	-
Åbo svenska församling	Det förefaller som att det inte finns tydliga riktlinjer över hur man ska bemöta papperslösa. Enligt informanten arbetar man inom den offentliga sektorn mera från tjänstemannens synvinkel bunden av förordningar, istället för från den mänskliga synvinkeln. Det anses att förtroendet för myndigheterna har naggats i kanten.
Finlands Röda Kors, Åboland	Informanten från Röda Korset påpekar att aktören "borde agera mera på barrikaderna" angående de mänskliga rättigheterna. Under intervjun uppkommer det kritik över staden, för att de inte vill öppna upp ögonen för det kommande problemet angående papperslösa. Informanten får det att framstå som om samhället inte fungerar som det borde, t.ex. då skolgången för papperslösa inte fungerar i praktiken.
Mikaels församling	Enligt informanten förefaller det som om Migrationsverket gör ytliga beslut. Mikaels församling ger ett intryck av att de tvekar på inrikesministeriet eftersom ministeriet inte anses stöda församlingens verksamhet.
Åbo stad	Informanten ger ett intryck av att myndigheterna inte fullföljer besluten eftersom papperslösa fortfarande blir kvar i landet efter negativa asylbeslut.
Aktör	Tema: "Vem ska trösta?"
Global Clinic	Genom denna undersökning kan vi i examensgruppen konstatera att Global Clinic endast erbjuder service för papperslösa vuxna. Detta kan tolkas som om barn inte kan vända sig till Global Clinic. Därmed kan man konstatera att Global Clinic inte tröstar "knyttet".

Åbo svenska församling	”Knyttet” kan ansöka om ”kyrkoasyl” ifall han riskerar att bli utvisad från landet. Församlingen tröstar ”knyttet” genom stödverksamhet och aktiverande aktiviteter.
Finlands Röda Kors, Åboland	”Knyttet” anses för tillfället vara ett så litet fenomen så det förefaller som om Röda Korset inte ännu har ett klart program för ensamkommande, papperslösa barn och unga. Men om fenomenet blir ett större problem kommer Röda Korset att utveckla specifika program för målgruppen. ”De ungas skyddshus” tar redan emot ”knyttet”. Röda Korset upprätthåller också mottagningscenter för ensamkommande barn.
Mikaels församling	Mikaels församling erbjuder hjälp åt alla som behöver hjälp. Därmed också för ”knyttet”.
Åbo stad	”Knyttet” kan erhålla hälsovård från Åbo stad.

Nästa steg i den kvalitativa innehållsanalysen var att examensarbetsgruppen jämförde tabellerna ovan (se Tabell 6) och tabellerna med informanternas svar (se Bilaga 6). Därmed plockade examensgruppen ut likheter och skillnader i materialet. Precis som Jacobsen (2012, s. 146–152) och Denscombe (2009, s. 308) skriver att man ska göra i en kvalitativ innehållsanalys. Nedan presenteras likheterna och skillnaderna som genom innehållsanalys hittades i det insamlade materialet. Dessa presenteras som påståenden i punktform, för att kortfattat tydliggöra för de viktiga likheterna och skillnaderna vi inom denna undersökning kom fram till.

Vi i examensgruppen kan konstatera att de aktörer som valdes för intervju kompletterar varandra på ett bra sätt, inom service för papperslösa i Åbo. Global Clinic erbjuder vård och service åt vuxna papperslösa, medan Åbo stad sköter om hälsovård för barnen. Röda Korset och församlingarna erbjuder psykisk hjälp samt hjälp med praktiska arrangemang.

Likheter:

- Alla aktörer vi valde att intervjua (Röda Korset, Åbo stad, Global Clinic, Mikaels församling och Åbo svenska församling) vill hjälpa människor som är i utsatta situationer, därmed också papperslösa.

- Samtliga aktörer har någon form av verksamhet för papperslösa. Fyra av fem aktörers, d.v.s. alla förutom från Åbo stad, arbete riktar sig främst mot papperslösa vuxna. Problemet ensamkommande, papperslösa barn anses inte vara så stort ännu, av den orsaken är verksamheten och kännedomen ganska liten.
- Kunskapen om målgruppen papperslösa barn är bristfällig inom alla aktörer. Mikael's församling och Åbo svenska församling motsäger sig också om papperslösa barns existens under intervjuernas gång. Kunskapen om ensamkommande barn är något större. Detta kan vi tolka att beror på att ämnet asylsökande är något vanligare och mer känt än ämnet papperslösa.
- Alla informanter förutom den från Global Clinic anser att de har någon sorts verksamhet för antingen papperslösa barn eller ensamkommande barn.
- Temat rättigheter är något som anses vara viktigt för alla informanter. Hela Global Clinics verksamhet kan tolkas vara människorättseniga eftersom de erbjuder service för papperslösa. Åbo stad erbjuder hälsovård för papperslösa barn vilket också stöder de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter.
- Åbo svenska församling, Åbo stad och Mikael's församling talar extra mycket för barnets rättigheter. Åbo svenska församling talar om att barn är extra sårbara och Mikael's församling nämner att barn inte borde få negativa asylbeslut eller vara papperslösa enligt barnets rättigheter. Därmed kan vi tolka att barnets rättigheter är något som är viktigt för aktörerna i fråga.
- Både Åbo stad och Åbo svenska församling menar att de papperslösa kan vara rädda för myndigheterna och för att bli "upptäckta". Därmed vågar de inte ta sig till den offentliga servicen som erbjuds.
- Båda församlingarna som intervjuades, talade om "kyrkoasyl" och projektet "kyrkan som fristad" som en nödvändighet för att kunna hjälpa människor som riskerar att bli utvisade.
- Samtliga informanter anser att samarbetet med polisen fungerar bra.
- Mikael's församling, Åbo stad och Röda Korset påstår att människohandel är en orsak till varför det finns papperslösa barn och unga i Finland.

- Mikael's församling och Röda Korset håller med om att det är ett problem att underåriga asyl-sökande ofta ljuger om sin ålder för att behandlas som barn i asylprocessen. Därmed kan det uppstå problem med att bestämma ålder för asylsökande barn och unga.
- Efter en analys av alla informanternas svar kan vi i examensgruppen tolka att alla önskar mer tydliga direktiv för ämnet papperslösa. Det är oklart hos vem ansvaret finns och hos vem ansvaret borde finnas.

Olikheter:

- Båda församlingarna, Röda Korset och Åbo stad arbetar i viss mån med målgruppen ensamkommande, papperslösa barn och unga. Efter intervjun med Global Clinic kan vi dra slutsatsen att denna organisation inte arbetar med målgruppen.
- Ordet "kyrkoasyl" nämner Åbo svenska församling inom citationstecken eftersom informanten blivit ombedd att inte använda ordet. Mikael's församling å andra sidan, använder ordet "kyrkoasyl" mer öppet.
- Åbo svenska församling, Mikael's församling och Röda Korsets verksamhet riktar sig huvudsakligen till asylsökande. Global Clinic, å andra sida, riktar sin verksamhet enbart till papperslösa.
- Röda Korset och Åbo svenska församling nämner att de inte kommit i kontakt med papperslösa barn. Däremot nämner Mikael's församling att de kommit i kontakt med papperslösa barn som fallit offer för människohandel. Global Clinic hänvisar examensarbetsgruppen till Åbo stad i frågan om papperslösa barn, vilket kan tolkas som om Global Clinic nog bekräftar existensen av papperslösa barn. Åbo stad säger att de enbart stött på en papperslös gravid kvinna, inga barn.
- Röda Korset är den enda som medger att de tydligare borde arbeta för de mänskliga rättigheterna. De andra aktörerna kan bara tolkas att följa de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter, medan Röda Korset medger att de kunde arbeta mer på barrikaderna i denna fråga.

- Röda Korset, Mikaelns församling och Åbo svenska församling kritiserar myndigheternas beslut medan Åbo stad och Global Clinic inte nämner något om detta. Detta kan bero på det som informanten från Åbo svenska församling uttalade sig om, att de som är anställda av staden i tjänstemannaroll mer noggrant följer förordningar som de fått angående papperslösa.
- Vi kan tolka de olika aktörernas verksamhet så att den offentliga sektorn, Åbo stad erbjuder det som enligt lag och förordningar måste erbjudas och att tjänstemännen ska följa dessa. Däremot erbjuder församlingarna och Global Clinic service på sina egna villkor och arbetar mer för de mänskliga rättigheterna och mindre för lagar och förordningar.
- Olikheter finns i hur informanternas arbete möts av inrikesministeriet. Röda Korset stöds av inrikesministeriet medan Mikaelnförsamlingens verksamhet anses motsägas av inrikesministeriet.

12 Resultatredovisning

I detta kapitel presenteras den kvalitativa undersökningens resultat. Analyserna gav resultatet som presenteras nedan. Resultatet redovisas utgående från examensarbetets syfte och frågeställningar. Sammanfattade svar på intervjufrågorna som ställdes till de olika informanterna finns att läsa i Bilaga 6.

Examensarbetets syfte är att utvidga vår kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga samt ta reda på vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem. Under examensarbetets gång fick vi kunskap om vilka rättigheter som berör och är speciellt viktiga för ensamkommande, papperslösa barn och unga. Vi fick även kunskap om målgruppen och servicesystemet genom intervjuerna och genom de vetenskapliga artiklar som behandlades i detta examensarbete. Vi lärde oss vad ensamkommande barn är, vad papperslösa barn är, varför de blir papperslösa, vad som erbjuds, hur situationen ser ut i Norden, viktiga begrepp inom ämnet och fakta om olika aktörer.

För att besvara den första frågeställningen: ”Vad är barns och ungas rättigheter och hur uppfylls de i praktiken för ensamkommande, papperslösa barn och unga?” började examensarbetsgruppen med att kartlägga de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter i kapitel 7. Därefter togs frågeställningen upp i samtliga intervjuer. Resultatet av intervjuerna

är att aktörerna som behandlades i denna undersökning strävar efter att följa de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter. Det förefaller som om Mikael's församling mest arbetar med att sträva efter människors lika värde då de erbjuder hjälp åt alla människor som behöver hjälp. Åbo stad erbjuder hälsovård åt barn och gravida kvinnor, vilket är enligt barnets rättigheter. Mikael's församling och Åbo svenska församling nämnde barnets rättigheter i intervjuerna, vilket kan förefalla som att församlingarna arbetar för barnets rättigheter. Församlingarna erbjuder också kyrkoasyl som upprätthåller de mänskliga rättigheterna för flyktingar som riskerar att bli utvisade.

Röda Korset använder sig av de mänskliga rättigheterna som grundpelare i sin verksamhet. Deras strategi är att fungera som en modig påverkare, dock förefaller det som att Röda Korset inte riktigt lever upp till detta. Röda Korset torde, enligt vår informant, aktivera sig tydligare på barriaderna angående de mänskliga rättigheterna. Detta ger ett intryck av att Röda Korset gärna använder de mänskliga rättigheterna som marknadsföring av sin verksamhet. Dock är det i praktiken svårt att till fullo agera enligt de mänskliga rättigheterna.

Alla aktörer som intervjuades i denna undersökning kan anses bidra till alla människors rätt till en levnadsstandard. Åbo stad erbjuder ensamkommande, papperslösa barn hälsovård, medan Röda Korset är inblandad vid mottagningen av dessa barn. Församlingarna bidrar med skydd och hjälp vid praktiska arrangemang. Global Clinic är till för de papperslösa vuxna. Enligt artikel 24 i barnkonventionen har alla barn rätt till sjukvård (Barnombudsmannen, 2015b). Detta är en rättighet som vi i denna undersökning kunde komma fram till att Åbo stad fullföljer eftersom de erbjuder hälsovård åt alla papperslösa barn och gravida kvinnor i Åbo. Åbo stad erbjuder även papperslösa barn samma vård som för kommuninvånare, till detta ingår också tandvård. Global Clinic hänvisar papperslösa barn till Åbo stad.

Resultatet av vår undersökning visar att rättigheten till skolgång fungerar för ensamkommande barn och unga, men verkar inte fungera för papperslösa barn eller unga. Personal från Åbo svenska församling har haft kontakt med lärare som haft ensamkommande ungdomar i sina klasser. Informanten från Röda Korset påpekar att papperslösa barns rätt till skolgång inte fungerar i praktiken, eftersom hen aldrig sett eller hört att ett papperslöst barn går i skola. Informanten anser att papperslösa barn är sårbara att skolgång inte går att genomföra i praktiken. Detta resultat kan vi även koppla till faktumet som denna undersökning också kom fram till; att papperslösa sällan vågar söka sig till den offentliga servicen som erbjuds, eftersom de är rädda att bli upptäckta.

Enligt denna undersökning förefaller det också som att människohandel är en orsak till varför barn är papperslösa. Tre av informanterna bekräftade att människohandel är en orsak till att papperslösa barn finns. Själva faktumet att det finns papperslösa barn, som samtliga av informanterna bekräftade, avses också gå emot barnets rättigheter. Det som genom intervjuerna konstaterat att går emot barnets rättigheter är därmed följande; rätten till skolgång som inte fungerar i praktiken för de papperslösa barnen, handel med barn som sker i Finland och faktumet att papperslösa barn finns och ofta försvinner.

Examensarbetets andra frågeställning lyder: ”Vad erbjuder servicesystemet i Åbo för ensamkommande, papperslösa barn och unga?”. För att få svar på denna frågeställning sökte vi först information om service på internet och kom fram till det som redovisas i kapitel 9. Därefter frågade vi informanterna hurdan service deras aktör erbjuder målgruppen. Resultatet, svaret, vi fått på denna frågeställning grundar sig på de intervjuer som gjorts och redovisas för i detta arbete. Alltså redogör svaret endast för den service de aktörer som examensgruppen valde att undersöka och innefattar därmed inte all den service som erbjuds i Åbo.

Röda Korset erbjuder mottagningsenheter och boende för ensamkommande barn. ”De ungas skyddshus” upprätthålls också av organisationen. Röda Korset bidrar även med hygienpaket och kläder som även barn och unga har användning för. Mikael's församling hjälper alla som är i behov av hjälp. Papperslösa hjälper Mikael's församling till exempel med boende, mat och rättshjälp. Församlingen kan också erbjuda kyrkoasyl. Förövrigt samarbetar Mikael's församling även med andra organisationer, som till exempel Röda Korset och internationellt för att ge personer fortsatt stöd då de lämnat Finland. Åbo svenska församling kan även erbjuda kyrkoasyl. Församlingen bidrar med hygienpaket och erbjuder även stödpersonsverksamhet. Åbo svenska församling hjälper även personer till psykolog- och rättshjälp.

Vad beträffar hälsovård för ensamkommande, papperslösa barn och unga sköter Åbo stad ärenden då klienterna är underåriga, medan Global Clinic erbjuder service endast för personer över 18 år. Åbo stad erbjuder ensamkommande, papperslösa barn all den hälsovård Åbos kommuninvånare är berättigade, d.v.s. rådgivning, tandvård och sjukvård.

Resultatet visar att det som aktörerna i detta examensarbete erbjuder ensamkommande, papperslösa barn och unga är i korthet: hygienpaket, kläder, husrum och boende, kyrkoasyl, psykologisk- och juridisk hjälp samt hälsovård. Även stödpersonsverksamhet av frivilliga finns tillgänglig för ensamkommande, papperslösa barn och unga. I Tabell 7 har examengruppen sammanfattat resultat av arbetet.

Tabell 7 Sammanfattning av resultat

Sammanfattning av undersökningens resultat
Den service som erbjuds för ensamkommande, papperslösa barn och unga i Åbo är hälsovård från Åbo stad och skydd från församlingarna samt Röda Korset.
Alla aktörer strävar efter att följa de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen. Dock framstår det som om det finns brister hos aktörerna.
Det förefaller som om ämnet ensamkommande, papperslösa barn är motstridigt och ansvarsfördelningen är otydlig.

13 Kritisk granskning

Den kritiska granskningen gjordes för att ta reda på hur tillförlitlig undersökning är. Tillförlitligheten redovisas genom en presentation av undersökningens validitet, reliabilitet och objektivitet. Detta följs av en redovisning för den kvalitativa innehållsanalysens tillförlitlighet.

Eftersom fenomenet ensamkommande, papperslösa barn och unga är relativt litet i Finland hade examensarbetsgruppen svårt att hitta informanter som hade vetskap om ämnet och svårt att få entydiga svar på våra riktgivande intervjufrågor. Detta ledde till att intervjuerna inte gav så mycket relevant kunskap om examensarbetets målgrupp. Vi kunde dock konstatera att ämnet är motstridigt och att ansvarsfördelningen är otydlig.

13.1 Validitet, reliabilitet och objektivitet

Ett annat ord för validitet är överensstämmelse, vilket betyder att studien har mätt det den avsett mäta. Reliabilitet är ett annat ord för tillförlitlighet, som i sin tur betyder att samma svar kan uppnås vid ett annat tillfälle. (Kvale & Brinkmann, 2009 s. 262–263). Enligt Burell och Kylén (2003, s. 192–194) betyder tillförlitlighet att man testat sig fram på vilket sätt ett underlag är sant och tillförlitligt. Man kan fundera över om man kan få in samma resultat oberoende av vem som samlar in uppgifterna, eller om man kan komma fram till samma resultat om samma person samlar in data vid ett annat tillfälle (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001, s. 40). Desto mer strukturerade metoder man använder desto enklare är det att få hög reliabilitet i sitt resultat. Validiteten avser värdet av det material man samlar in, d.v.s. hur tillförlitligt resultatet är. Arbetet ska ge en rättvis bild av det man granskar och om man kommer att få in de uppgifter man behöver för att uppfylla syftet med undersökningen. (Burell & Kylén, 2003, s. 192–194).

Validiteten berättar om undersökningen mäter det som man vill mäta. Vid individuella intervjuer mäts personliga synpunkter på en situation eller företeelse. När det angår reliabilitet med individuell intervju så påverkar intervjuarens närvaro och platsen som intervjun hålls på intervjun. (Jacobsen, 2012, s. 116–117). Vi strävade efter att intervju alla informanter på deras verksamhetsplatser för att öka deras bekvämlighet därmed också arbetets tillförlitlighet. Resultatet blev att tre av fyra intervjuer anordnades på informantens verksamhetsområde. Intervjun med Global Clinic anordnades per mail.

Jacobsen (2012, s. 51) påpekar att närhet, öppenhet och flexibilitet gör att kvalitativa metoder många gånger har hög intern validitet. Genom att använda kvalitativ metod får man fram förståelsen av till exempel en situation. De personer som undersöks definierar vad som är den "rätta" förståelsen. (Tuomi & Sarajarvi, 2004, s. 133; Kananen, 2008, 79–81).

Vi har noggrant gått igenom transkriberingarna av intervjuerna och valt ut endast det som haft validitet. Alla våra frågor till informanterna har strävat efter att få utökad kunskap om ämnet, en del av svaren har varit mera valida än andra eftersom informanterna ibland kommit in på sidospår. I detta arbete anser vi att validiteten är hög eftersom vi kommit fram till svar på våra frågeställningar. Eftersom vi i gruppen har gjort en innehållsanalys som vi planerade väl och med tydliga avgränsningar så stärks validiteten i arbetets innehåll (Patel & Davidson, 2011, s. 102–103). Risken som finns i alla undersökningar är de mänskliga faktorerna, t.ex. minnet kan svika hos den intervjuade (Fejes & Thornberg 2009, s. 226). En av våra informanter kom till exempel ihåg att hen skulle ha hört om att barn försvinner från

mottagningscenter i Finland och spekulerade över att det kan handla om människohandel. Vi i examensgruppen anser att största delen av det som skrivits i arbetet har en koppling till arbetets syfte och frågeställningar.

Denscombe (2009, s. 381) påpekar att vid kvalitativa forskningar har själva forskaren vid de allra flesta fall en nära knuten del till forskningsinstrumentet, som till exempel vid en intervju där forskaren är en anpassad del av datainsamlingstekniken. Detta kan leda till att en fråga kan förändras från: ”Skulle forskningsinstrumentet ge samma resultat om det används av olika forskare?” till ”Om någon annan skulle utföra forskningen, skulle hen då få samma resultat och komma fram till samma slutsatser?”. Det finns sätt att kontrollera tillförlitligheten när det angår kvalitativ forskning. För att uppnå detta krävs en mycket tydlig beskrivning för analysen, metoder och beslutsfattande i forskningen. Skulle någon annan göra samma undersökning som vi gjort borde de komma till samma resultat, d.v.s. om informanterna ger samma svar på frågorna som vi ställde. Eventuellt kan resultatet ändra om det är en väldigt lång tidsintervall mellan undersökningarna, då ämnet är ständigt föränderligt.

Källorna i detta examensarbete består till stor del av lagstiftning och styrdokument från myndigheter vilket betyder att arbetet har en hög tillförlitlighet. Lagar och styrdokument är källor som ger riktlinjer i hur man ska agera, genom att referera till lagtext har vi i vårt arbete endast påpekat det som myndigheterna har bestämt att följa.

Examensarbetets tillförlitlighet kan ha påverkats av eventuella språkliga missuppfattningar som uppstått under teoriinsamlingen, eftersom vi sökt internetsidor, utöver på vårt modersmål svenska, på både engelska, finska, norska och danska. Det kan ha uppstått språkliga missuppfattningar i de artiklar vi valt på grund av att alla förutom en är på engelska. Kraven för artiklarna som använts var att de skulle vara vetenskapliga. Genom att vi endast använt vetenskapliga artiklar från och med år 2007 kan vi försäkra att litteraturen är relativt aktuell.

Tillförlitligheten kan ha påverkats av att vi hade svårt att hitta relevanta forskningar till examensarbetet som handlar om situationen i Finland för papperslösa, ensamkommande barn och unga. De flesta forskningar handlar om papperslösa, ensamkommande barn och unga i Nordamerika samt Sydamerika, dessa var inte relevanta på grund av att servicesystemet är uppbyggt på ett annorlunda sätt i Finland. Artikelsökningen (se Bilaga 2) gav relativt få relevanta artiklar, vilket kan ses som en faktor som sänker arbetets

tillförlitlighet. Våra litteratursökningar har gjorts systematiskt och artikelsökningarna har dokumenterats noggrant och därmed kan man med samma sökord hitta de artiklarna vi har valt att använda i arbetet. Vi har i examensarbetet använt oss av primärkällor då det varit möjligt, sekundärkällor har vi försökt undvika.

Artiklarna vi använt oss av är huvudsakligen till för att bekräfta andra källor som även höjer tillförlitligheten. Det som försämrar undersökningens tillförlitlighet är att vi inte kan vara helt säkra på att varje informant berättade sanningen i intervjuerna. Tillförlitligheten höjs i och med att informanternas svar liknar varandra. Tolkningar av informanternas svar kan variera om någon annan väljer att se över intervjuerna eftersom alla kan tolka saker på olika sätt. Att vi är flera personer i vår examensgrupp gör att vi har fått möjlighet till flera olika tolkningar och på det sättet haft hög tillförlitlighet. Det att examensgruppen består av flera skribenter kan därmed inverka positivt på tillförlitligheten. Det ger oss möjlighet att söka information på en bredare skala samtidigt som det har inneburit att det är flera personer som läst texten och på det sättet sett till att texten varit lätt att förstå samt att texten haft tillförlitlighet. I examensgruppen har vi under arbetsprocessens gång granskat varandra då vi skrivit en stor del av texterna skilt. Vi har regelbundet träffats och tillsammans diskuterat frågor om oklarheter och rättat därefter. Då vi varit fyra i gruppen har vi sett arbetets innehåll från många olika synvinklar och därmed ökat objektiviteten och tillförlitligheten.

Lundman och Hällgren-Graneheim (2012, s. 198) menar att det är värdefullt för tillförlitligheten med en utomstående person som kan granska arbetet objektivt. Vårt arbete har granskat av 11 utomstående personer och därmed ökar examensarbetets tillförlitlighet. Dessa 11 personer har kommenterat arbetets språk, helhet och tillförlitlighet.

Objektivitet i ett examensarbete är väldigt viktigt eftersom det strävar till att hålla en opartiskhet. Myrdal menar (enligt Holme & Solvang, 1991, s. 329–330) att total objektivitet är en omöjlighet att uppnå. Myrdal hävdar att även om vi strävar efter objektivitet så styrs vi ändå av:

- Forskningstradition och synsätt inom det egna ämnesområdet.
- Yttre politisk, social och kulturell miljö.
- Våra egna intressen, personlighet och anlag.

Holme och Solvang (1991, s. 329–330) refererar Myrdal som anser att man kan prata om objektivitet kopplat till undersökningsprocessen. Det här innebär att man måste klargöra alla värderingar som är avgörande för den praktiska och teoretiska forskningen. Dessa värderingar måste undersökas utifrån va de kan ha för inverkan på den vetenskapliga verksamheten. Kraven är väldigt svåra att leva upp till i praktiken men som forskare är det ändå ens plikt att så långt som möjligt följa dem.

I detta examensarbete kunde vi hålla en objektiv ställning eftersom vi från början inte varit så kunniga inom ämnet. Vi fick ibland påminna varandra om att inte blanda in egna åsikter i arbetet. Examensarbetsgruppen strävade hela tiden efter att vara så objektiva som möjligt. I och med att examensarbetet innehåller intervjuer är det svårt att upprätthålla fullständig objektivitet. Alla våra intryck och val av hur vi betonar orden i intervjun kan ha påverkat informanterna.

13.2 Analysens tillförlitlighet

Det sista steget i en innehållsanalys är att analysera analysens tillförlitlighet. I detta kapitel kommer därmed innehållsanalysens (se kapitel 11) tillförlitlighet att presenteras. Innehållsanalysen kommer att analyseras ur tillförlitlighetens perspektiv. Latvala och Vanhanen- Nuutinen (2001, s. 23–24) nämner att forskningens validitet ska undersökas inom det sista steget i analysen.

Att en analys är tillförlitlig innebär att forskaren objektivt har kontrollerat forskningen. Det innebär att forskaren kontrollerar att forskningen är objektiv, samt att de kategorier som har utformats beskriver det undersökta fenomenet så bra som möjligt. (Ejvegård, 2009, s. 38). Tillförlitligheten ökar även genom att flera personer granskar analysen och då det sker diskussion kring analysen (Lundman & Hällgren-Graneheim, 2012, s. 196–199).

Examensarbetsgruppen analyserade tillsammans objektivt och noggrant intervjuerna genom en innehållsanalys. Analysen har alltid gjorts så fort som möjligt, samma dag som intervjun eller dagen efter, utgående från noggrant transkriberade intervjudata. Transkriberingarna har utgått ifrån direkt inspelade intervjuer och nyckelord som antecknades under intervjutillfällena. Därför kan vi konstatera att ingen viktig data glömts bort, och tillförlitligheten är hög. Teman som bildats i innehållsanalysen uppstod genom en objektiv diskussion och är relevanta enligt examensarbetets syfte och frågeställningar.

14 Etiska aspekter

Under examensarbetsprocessen hade gruppen hela tiden etiken i åtanke. Etik grundas på underbyggda normer om vad som är rätt och fel. Etik kan inte dömas som rätt eller fel. (Gren, 1996, s. 37). Innan vi inledde arbetet fick vi i examensgruppen försöka sätta våra fördomar och egna åsikter åt sidan för att kunna ta åt oss informationen vi skulle börja bearbeta på ett neutralt sätt, utan att påverka undersökningen. Då vi läst in oss på ämnet och gjort intervjuer mötte vi flera etiska dilemman angående arbetet med ensamkommande, papperslösa barn och unga. Ett dilemma vi stött på är angående barns rätt till skolgång och huruvida detta går att uppnå i praktiken. Då vi pratade med informanterna i våra intervjuer diskuterade majoriteten av dem etiken i att hjälpa ensamkommande och papperslösa. De diskuterade om att det känns bra att hjälpa personer, speciellt barn och unga, i utsatta situationer men var ska vi dra gränsen? Ska exempelvis papperslösa ha rätt till all den service finska medborgare är berättigade och om inte, var ska gränsen dras? Är vi som finländare beredda på att hjälpa andra även om det betyder att vi själva får det sämre, att våra egna förmåner blir mindre? Temat ensamkommande, papperslösa barn och unga är ett väldigt känsligt ämne som bör diskuteras om med respekt och hänsyn. Gruppen strävade i arbetet efter att inte smutskasta någon aktör och inte vara partisk gällande detta.

Under projektets gång hade vi hela tiden socionomernas yrkesetiska ed i åtanke både då det gällde arbetet och vårt personliga ställningstagande till ämnet. I examensarbetet skyddade vi med hänsyn vår klients konfidens, i detta fall är klienterna våra informanter. (Talentia, 2017). Denna ed är gemensam för alla som arbetar inom den sociala sektorn och lyder enligt följande:

”Jag försäkrar på heder och samvete att jag i mitt arbete förbinder mig att respektera mänsklighetens principer. Syftet med min verksamhet är att befrämja klientens förmåga och möjligheter att leva självständigt liv och utöva ett fullvärdigt medborgarskap. Jag försvarar min klients mänskliga rättigheter. Jag strävar till att förebygga och förhindra att individer och grupper marginaliseras i samhället och att avlägsna följderna av förfördelning i människors liv. Jag skyddar diskretionen i klientförhållandet. Jag förbinder mig att följa min yrkeskårs etiska principer och direktiv och verkar inte ens under påtryckning i strid med yrkesetiken.” (Talentia, 2017).

Denna ed påpekar att socionomen ska följa de mänskliga rättigheterna. Samtidigt som vi professionellt som tjänstemän bör följa landets lagar har vi som socionomer svurit eden som säger att vi ska ”respektera mänskliga principer” och ”försvara klientens mänskliga rättigheter” alltså följa de mänskliga rättigheterna. Ibland strider lagen mot de mänskliga rättigheterna, exempelvis vistats papperslösa olagligt i landet men det är mot de mänskliga rättigheterna att inte hjälpa dem.

15 Diskussion

”Långt borta var hemulerna med stora tunga steg och ”mårran” var försvunnen för hon hade gått sin väg. Och knyttet tog av skorna och han suckade och sa: hur kan det kännas sorgesamt fast allting är så bra?” (Jansson, 2015). Detta citat kan relateras till hur ensamkommande, papperslösa barn och unga känner sig. ”Mårran” kan jämföras med något traumatiskt som dessa barn varit med om under deras resa som ensamkommande och papperslösa. Det traumatiska kan till exempel vara krig i hemlandet eller utnyttjning av barnens situation i form av människohandel. När ”mårran”, alltså det traumatiska, är försvunnen känns situationen ändå sorgesam. Då ensamkommande, papperslösa barn och unga fått hjälp, har de fortfarande kvar minnen som behövs bearbetas. Hur ska dessa barn och unga psykiskt och mentalt klara av att fortsätta med sina liv? Även om de får service och hjälp med praktiska arrangemang finns det fortfarande mycket som behövs bearbetas för att barnen ska kunna känna sig lyckliga.

I detta kapitel kommer examensgruppen att diskutera examensarbetet ur olika synvinklar, koppla teorin till samtliga intervjuer och reflektera över resultaten. Kapitlet tar upp diskussioner kring, lagar och rättigheter, den bristfälliga ansvarsfördelningen, examensarbetets användbarhet samt diskussion kring sagan om ”knyttet”.

15.1 Lagar och rättigheter

”Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.” (Finlands FN-förbund, u.å.). Detta är ett citat som har nämnts tidigare i arbetet. Men är det verkligen så? Har barn som föds i en familj med papperslösa föräldrar i praktiken samma rättigheter som andra barn? Kan vi säga att vi handlar gentemot varandra i en gemenskap om vi nekar ett barn uppehållstillstånd i ett land? Vi i examensarbetsgruppen hade många frågor under arbetets gång. I våra intervjuer och när vi bearbetat litteratur kom vi fram till att det hör till

barnets rättigheter att få gå i skola. Artikel 28 i barnkonventionen och artikel 26 i de mänskliga rättigheterna nämner att alla har rätt till gratis grundskoleutbildning (Barnombudsmannen, 2015b; The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, u.å.). Enligt barnskyddslagen (2007/417) ska barn också ha rätt till utbildning (1§). Dock hade ingen av informanterna stött på ett papperslöst barn som gått i skola, kan man då kalla det för en lagstadgad rättighet om ingen har modet att fullfölja den?

Informanten från Röda Korset (personlig kommunikation 28.3.2017) nämnde att hen aldrig hört talas om ett papperslöst barn som går i skola, då kan man tvivla på om och hur lagen egentligen uppfylls i praktiken. Enligt resultatet från denna undersökning fungerar skolgången endast för asylsökande barn, men inte för papperslösa barn. Är det omöjligt för de papperslösa barnen att gå i skola?

Artikeln ”Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?” (Vandenhole, et.al. 2011, s. 637–638) bekräftar också att rätten till skolgång inte fungerar i praktiken. Artikeln tar upp att papperslösa barn inför ett komplext nät av psykosociala och institutionella hinder när det gäller tillgång till utbildning. Skolgångsprocessen leder till ojämlika utbildnings- och livschanser i praktiken. Artikeln ”Why Human Rights Fail to Protect Undocumented Migrants” (Noll, 2010, s. 247–254) bekräftar även att skolgången för papperslösa barn är svår att förverkliga. Detta bekräftar även Viitanen och Tähjä (2010, s. 5–6), då de skriver att papperslösa barn och unga sällan får möjligheten att gå i skola.

I barnkonventionen, artikel 3 står det att prioriteringen alltid ska ligga på barnens bästa. Ett flyktingbarn ska också få den särskilda omsorg hen behöver (artikel 22). Både i de mänskliga rättigheterna och i barnkonventionen står det även att barn har rätt till hälsovård och gratis grundläggande utbildning. (Barnombudsmannen, 2015b).

Viitanen och Tähjä (2010, s. 5–6) skriver att sjuka papperslösa ofta blir utan vård. Enligt denna undersökning kan vi konstatera att det i Åbo erbjuds vård för papperslösa. Global Clinic erbjuder vård för papperslösa vuxna och Åbo stad erbjuder från och med 2017 hälsovård åt papperslösa barn och gravida kvinnor. Därmed kan vi konstatera att Åbo stad följer barnkonventionen och de mänskliga rättigheterna. Men informanten vid Åbo stad (personlig kommunikation 10.4.2017) har ännu inte träffat något papperslöst barn som söker sig till hälsovården som erbjuds. Borde man göra det enklare för de papperslösa familjerna att söka hjälp för sitt barn? Hur kunde man få tröskeln lägre för att söka hjälp? Enligt denna undersökning förefaller det som att rädslan för att bli upptäckt och tillbakaskickad är en orsak till varför papperslösa barn inte vågar ta sig till den offentliga servicen.

Baserat på en kvantitativ studie av Enskär et al. (2012, s. 44–46) har man, genom frågeformulär, konstaterat att sjukskötare i Sverige har en positiv attityd till att vårda alla barn som behöver vård. Dock finns det inga tydliga riktlinjer på hur man ska agera. Osäkerhet och en otydlig ansvarsfördelning är också något som inom denna undersökning råder bland de informanter som intervjuats. Detta problem kan man läsa mera om i kapitel 15.2.

Då vi i examensgruppen läser igenom lagarna som presenterades i kapitel 6 kan vi konstatera följande saker; enligt lag ska alla barn behandlas enligt deras bästa, det allmänna ska också stöda familjer och barn så att barnens välfärd och uppväxt tryggas. Detta kan vi ifrågasätta, uppfylls detta för de papperslösa barnen? Är det barnens bästa att vara papperslös? Om ansvarsfördelningen och riktlinjerna är otydliga hur tryggar man då barnens uppväxt?

I Finlands grundlag (1999/731) och i diskrimineringslagen (2014/1325) konstateras att alla människor har rätt till trygghet. Alla har också rätt till jämlik behandling och skydd som bidrar till ett människovärdigt liv. Skyddet som enligt lagen ska bidra till ett människovärdigt liv kan också tolkas vara bristfälligt för papperslösa barn och unga. Enligt informanterna för denna undersökning är trygghet inte något som alltid upplevs hos ensamkommande, papperslösa barn och unga.

Informanten från Åbo stad (personlig kommunikation 10.4.2017) nämner att Åbo stad inte erbjuder socialvård som trygghet för papperslösa, vilket inte följer Socialvårdslagen (2014/1301) som säger att ett barn och dennes familj ska även ha rätt till socialtjänster för att trygga barnets utveckling (13§). Enligt vår intervju med pastorn från Mikaelns församling (personlig kommunikation 29.3.2017) finns det inte papperslösa barn, detta bevisar ju att

barnens bästa beaktas. Informanten från Mikael's församling påstår också att barn inte heller skickas tillbaka till deras ursprungsland då de söker asyl. Detta stöder även Utlänningslagen (2004/301), som säger att ingen människa får avvisas till ett land där de kan utsättas för kränkande av människovärdet (147§).

Viitanen och Tähjä (2010, s. 5–6) skriver att papperslösa som fallit offer för kriminalitet, sällan kan söka hjälp hos polisen. Informanten från Mikael's församling (personlig kommunikation 29.3.2017) påstår att papperslösa barn kan förekomma i och med människohandel. Intervjuerna med informanterna från Global Clinic, Röda Korset och Åbo stad bekräftade även att papperslösa barn kan förekomma på grund av människohandel. I början av arbetet hade inte examensgruppen planerat att ta upp handel med barn, men efter vår första intervju ansåg vi att det tyvärr är något som konstaterats att sker bland ensamkommande, papperslösa barn och därför ansåg vi att det är en viktig synvinkel att ta upp i examensarbetet. Alla människor har rätt till ett människovärdigt liv och trygghet, men hur förklarar man då människohandel bland ensamkommande, papperslösa barn och unga? Människohandel bland ensamkommande barn och unga kan också kopplas till barn som försvinner. Informanten från Åbo stad berättar att hen har en minnesbild att barn försvinner från mottagningsenheterna. Detta tror examensgruppen kan handla om människohandel, på grund av att det i andra nordiska länder, i vissa fall, handlat om människohandel när barn och unga har försvunnit från mottagningsenheter. Enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd (2011/746) ska barn som faller offer för människohandel och som inte har uppehållstillstånd få en utsedd företrädare av tingsrätten, om barnet befinner sig i Finland och saknar vårdnadshavare (§39). Man vill alltså ge offren en trygghet. Företrädare ska även se till att besluten görs i barnens fördel, alltså hjälper företrädare barnen till ett människovärdigt liv.

I FN:s konvention om barnets rättigheter finns flera artiklar som ska skydda barn från att utnyttjas i sexuell exploatering. Artikel 34 handlar specifikt om varje barns rätt att skyddas mot sexuella övergrepp. Artikel 35 säger att staten är skyldig att vidta särskilda åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn. (Barnombudsmannen, 2015b). Examensgruppen har fått reda på att det 2014 fanns kunskap om 59 fall av asyl- eller uppehållstillståndssökande i Finland där det fanns tecken på att människohandel var inblandat (Europeiska migrationsnätverket, 2014, s. 40). I Strafflagen (2004/650) kapitel 25 nämns att offret för människohandel kan ha vilseletts och utnyttjats av sin otrygghet och tvingats till att verka som prostituerad (3§). Ensamkommande, papperslösa barn och unga kan anses vara otrygga och därmed kan deras situation utnyttjas för människohandel. Detta

kan kopplas till det som några informanter i undersökningen nämnde, att dessa barns situation utnyttjas och att vägen kan leda till människohandel. Artikeln ”Separated and Trafficked Children: The Challenges for Child Protection Professionals” (Rigby, 2011, s. 324, 329–332, 335–336) gav oss en bra förståelse om ensamkommande barn och människohandel. Artikeln nämnde även att de ensamkommande barnen speciellt är sårbara för att falla offer för människohandel. Därmed kan vi konstatera att service för ensamkommande barn och papperslösa barn verkligen förebygger människohandel.

15.2 Den bristfälliga ansvarsfördelningen

Då vi påbörjade intervjuprocessen sökte examensgruppen upp kontaktuppgifter till ett flertal olika personer inom varje vald aktör. Vi ringde runt och försökte få en informant per aktör att ställa upp för intervju. Att hitta informanter som var villiga att ställa upp på intervju var inte lätt. Inom alla valda aktörer hänvisades vi vidare från person till person. Ingen verkade vilja svara på våra frågor eftersom de inte ansåg att de hade tillräckligt med kunskap om ämnet.

Då vi till exempel kontaktade Global Clinic hänvisade de oss till Åbo stad medan Åbo stad i sin tur hänvisade oss till Global Clinic. Efter många försök fick vi tag på en tjänsteman på utlänningsbyrån inom Åbo stad som sedan skickade oss vidare till ett tiotal personer varav ingen hade kunskap om arbete med eller service för papperslösa barn och unga. Då vi kontaktade församlingarna skickades vi även runt från person till person innan vi hittade någon som var villig att ställa upp på intervju. Ämnet verkade verkligen skrämman personerna vi kontaktade. Ingen ansåg att de hade tillräcklig kunskap om ämnet för att kunna ställa upp på en intervju.

Det kan förefalla som om ingen riktigt vet vem som har ansvar för ensamkommande, papperslösa barn och unga. Det är frågan om en ny, växande målgrupp som professionella kanske känner sig osäkra och rädda att diskutera om. Kunskapen och ansvarsfördelningen bland de aktörer som intervjuats i denna undersökning verkar vara bristfälliga.

15.3 Användbarhet

Vi i examensarbetsgruppen studerar till socionomer och har inriktat våra studier på barn och familj. Därmed fås också tilläggsbehörigheten barnträdgårdslärare. Det är socionomens roll att se barnen som en resurs och vara en trygg vuxen som stöder dem. Detta arbete anses vara skrivet ur en socionom- och barnträdgårdslärarsynvinkel, där metaforen ”Vem ska trösta knyttet?” används på ett kreativt sätt för att relatera till ensamkommande, papperslösa barn och unga.

Som socionom kan man stöta på ”knyttet”, det vill säga ensamkommande barn och unga samt papperslösa barn och unga inom till exempel barnskyddet, dagvården eller som anställd inom en organisation. Examensarbetet ger socionomen en inblick i vad servicesystemet i Åbo erbjuder för de ensamkommande, papperslösa barnen och unga. Genom att läsa detta examensarbete lär man sig också mera om rättigheter och lagar som berör barn samt om hur dessa uppfylls i praktiken. Man lär sig också mer om ämnet ensamkommande, papperslösa barn och unga samt om hur situationen ser ut i Åbo och i de övriga nordiska länderna.

I och med globaliseringen, är också sannolikheten stor att man som utexaminerad i Finland arbetar i något av de andra nordiska länderna, därmed kan information om situationen i Norden vara nödvändig. Situationen i de övriga nordiska länderna kan också användas som en jämförelse inom utvecklande arbete. Inom arbete med ensamkommande, papperslösa barn och unga i Åbo kan man t.ex. utveckla sin verksamhet då man jämför den med de övriga nordiska länderna. Allt efter att målgruppen växer, som man i detta examensarbete har konstaterat att är sannolikt, stöter man också oftare på ”knyttet” i arbetslivet som socionom eller barnträdgårdslärare.

Vi i examensarbetsgruppen anser att detta examensarbete kan användas som ett kreativt sätt att förklara ämnet ensamkommande, papperslösa barn för barn på daghem eller i skolor. Detta kan vara ett aktuellt ämne även i daghemsvärlden, eftersom fenomenet förefaller att bli vanligare. Metaforen ”Vem ska trösta knyttet?” (Jansson, 2015) skulle hjälpa den professionella att förklara ämnet på ett barnvänligt sätt, så att barnen lättare kunde relatera och förstå. Boken ”Vem ska trösta knyttet?” av Tove Jansson (2015) kunde även användas som utmärkt komplement i den pedagogiska verksamheten.

Examensarbetet kan även användas som en ögonöppnare och motivera professionella inom det sociala området att utveckla verksamheten och att utöka stödformerna ytterligare för målgruppen ensamkommande, papperslösa barn och unga. Examensarbetet kan även öppna upp etiska diskussioner mellan kolleger i kafferummet och bland privatpersoner eftersom ämnet är ytterst aktuellt och ofta bidrar med starka åsikter.

Resultatet från denna undersökning visar att det finns brister i hur rättigheter och lagar efterföljs. Om någon kommunalt anställd skulle få upp ögonen för arbetet kunde man eventuellt hoppas på att de skulle skapa riktlinjer för hur de ensamkommande, papperslösa barn och unga behandlas. Målgruppen är inte så stor i Finland för tillfället men den kan växa, som till exempel i Sverige. Det skulle vara en fördel att ha tydliga riktlinjer före fenomenet blir för stort för de nuvarande aktörerna. Detta arbete kan även användas som grund för fortsatt undersökning, förslag presenteras i kapitel 16.

15.4 Vem ska trösta

I detta examensarbete citeras sagan ”Vem ska trösta knyttet” (Jansson, 2015) återkommande. Citaten bidrog med barns perspektiv för att verkligen få läsaren att förstå att målgruppen i detta arbete är sårbara barn och unga. Sagan bidrar också med stämning för läsaren. ”Knyttet” användes som en metafor för ensamkommande, papperslösa barn och unga. ”Vem ska trösta knyttet?” (Jansson, 2015) alltså vem ska trösta de ensamkommande, papperslösa barnen och unga, fungerar som utgångspunkt för hela undersökningen. Tabell 8 illustrerar en vision över servicesystemet i Åbo, hur det ser ut, hur det borde se ut och hur det kunde se ut för ensamkommande, papperslösa barn och unga. Den är en sammanfattning av undersökningens resultat och examensgruppens åsikter om hur servicesystemet i Åbo kunde utvecklas.

Tabell 8 Vision över servicesystemet i Åbo

Vem tröstar?	Frivilliga organisationer och personer, församlingarna samt hälsovårdsstationerna vid Åbo stad.
Vem tröstar inte?	Global Clinic och socialvården vid Åbo stad.
Vem borde trösta?	All service inom Åbo stad, Global Clinic, myndigheter och Migrationsverket.
Vem kunde trösta?	Konkreta program för ensamkommande, papperslösa barn och unga utformade av frivilliga organisationer och församlingar. En arbetsgrupp från olika aktörer kunde utforma ett program utgående från deras sakkunnighet. Programmet kunde innehålla möjligheter för privatpersoner att hjälpa.

15.5 Avslutande diskussion

Examensprocessen lärde oss att kunskap leder till större frågor och att frågor inte alltid leder till entydiga svar. Vi fick mera kunskap än vi trodde, men vi insåg också att det är mycket som är oklart angående ensamkommande, papperslösa barn och unga i samhället. Vår vision före vi började examensprocessen var att arbetet skulle fungera som en ögonöppnare och vi anser att vi uppnått vårt mål.

Det är vuxnas uppgift att stöda ”knyttet” och hjälpa till att skapa nya vägar till en bättre framtidstro. Vi vill avsluta examensarbetet med ett citat ur Janssons (2015) saga ”Vem ska trösta knyttet?” som illustrerar ensamkommande, papperslösa barn och ungas mod och tapperhet.

”Nu tystnar allt, nu slocknar alla ljusen, där sitter mårnan ensam som ett berg och runt omkring är hela marken frusen och själva månen tappar all sin färg. Och knyttet sa: det här blir inte lätt för mårnan är det värsta jag har sett. Först piggade han opp sig med en arg och krigisk dans sen högg han sina tänder djupt i mårnans kalla svans och mårnan blev så häpen att hon skrek och sprang till skogs och på en sten satt skruttet och såg på när knyttet slogs.” (Jansson, 2015).

16 Förslag till fortsatt undersökning

Vi i examensgruppen anser att det i Finland har forskats väldigt lite om ensamkommande, papperslösa barn och unga. Ämnet som bearbetats i detta examensarbete är väldigt aktuellt och främmande för många, alltså behövs det mera kunskap. Vår undersökning är av stort värde eftersom det inte har gjorts en liknande studie innan. Aktörerna som jobbar med invandring saknar tillsvidare konkreta planer för ensamkommande, papperslösa barn och unga. I framtiden kommer det antagligen att finnas mer lättillgänglig information. Vi önskar att detta arbete skall fungera som en grund för vidare undersökning.

Eftersom detta examensarbete är avgränsat till fem aktörer i Åbo skulle det vara intressant att undersöka vidare annan service för ensamkommande, papperslösa barn och unga. Det skulle även vara intressant att undersöka andra städers service och sedan jämföra dessa med varandra. Fenomenet är fortfarande litet i Finland men om det växer skulle det vara intressant att undersöka hur servicen utvecklats och om den utvidgats. I Tabell 8 presenteras vem vi anser borde eller kunde trösta ”knyttet”, vilket också kan fungera som ett serviceförslag.

I examensarbetet förekommer en nordisk diskussion som kunde fungera som grund till en komparativ undersökning över de nordiska ländernas servicesystem för papperslösa. Denna studie skulle eventuellt kunna användas för att överföra viktig information och idéer för utveckling av verksamhet från land till land, ett nordiskt samarbete. Man skulle även kunna jämföra Nordens situation med situationen i den övriga världen för att få ett ännu bredare perspektiv.

Under arbetsprocessens gång stötte examensgruppen på begreppet människohandel flera gånger. Handel med barn är inte helt ovanligt och togs därför kort upp i arbetet men det skulle kunna göras ännu utförligare. En undersökning skulle kunna behandla människohandel med barn. Hur många offer finns det i Finland? Hur kommer de hit? Hur upptäcks de? Då ensamkommande, papperslösa barn och unga kommit till Finland och fått praktisk hjälp förblir fortfarande den psykologiska och emotionella biten obearbetad. Barnen och de unga har tvingats lämna sitt hemland och ibland även sina familjer för att börja ett nytt liv i en helt främmande kultur. Alltså skulle en studie om barns och ungas emotionella resa och bearbetning vara intressant att läsa. Hur påverkas de av situationen?

Källförteckning

Andersen, V. & Gamdrup, P., 1994. Forskningsmetodik. i: H. Andersen, red., *Vetenskapsteori och metodlära – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, G., 2000. Barnen i socialt arbete – en maktlös grupp? i: A. Meeuwisse, S. Sunesson & H. Swärd, red., *Socialt arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Andersson, J., 2015. *Fler papperslösa i flyktingkrisen*. Svt Nyheter. [Online] <http://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/fler-papperslosa-i-flyktingkrisen> [hämtat: 29.1.2017].

Ascher, H., 2009. Barn och vuxna i asylprocessen. i: C-M. Allwood & P. Johansson, red., *Mänskliga möten över gränser - vård och social omsorg i det mångkulturella samhället*. Stockholm: Liber.

Ascher, H. & Wahlström-Smith, Å., (u.å.). *Bli inte hopplösa- En studie om vardagsstrategier hos barn på flykt i en papperslös situation*. [Online] <http://www.allmannabarnhuset.se/wp-content/uploads/2016/04/Bliintehoppl%C3%B6sa.pdf> [hämtat: 27.1.2017].

Axelsson, A., 2012. Litteraturstudie. i: M. Granskär & B. Höglund-Nielsen, red., *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, (u.å.). *Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger – en håndbok for kommunene*. [Online] [https://www.bufdir.no/global/nbbf/minoriteter/Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger.pdf](https://www.bufdir.no/global/nbbf/minoriteter/Arbeid%20med%20enslige%20mindre%C3%A5rige%20asyls%C3%B8kere%20og%20flyktninger.pdf) [hämtat: 27.1.2017].

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016. *Omsorgssentre*. [Online] [https://www.bufdir.no/en/Barnevern/enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger/Omsorgssentre/](https://www.bufdir.no/en/Barnevern/enslige_mindre%C3%A5rige_asyls%C3%B8kere_og_flyktninger/Omsorgssentre/) [hämtat: 27.1.2017].

Barnombudsmannen, 2015a. *Barnkonventionen*. [Online] <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/> [hämtat: 19.1.2017].

Barnombudsmannen, 2015b. *Konventionstexten*. [Online] <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/konventionstexten/> [hämtat: 19.1.2017].

- Burell, K. & Kylén, J-A., 2003. *Metoder för undersökande arbete - sju-stegsmodellen*. Stockholm: Bonniers.
- Carlström, I. & Carlström Hagman, L-P., 2006. *Metodik för utvecklingsarbete och utvärdering*: Lund: Studentlitteratur.
- City of Helsinki, 2015. *Infopankki*. [Online] <http://infopankki.fi/fi/turku> [hämtat: 29.1.2017].
- Dalen, M., 2008. *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning.
- Denscombe, M., 2009. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Duffy, B., 2009. Analys av dokument. i: J. Bell, red., *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Ejvegård, R., 2009. *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Elo, S. & Kyngäs, H., 2007. The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115.
- Enskär, K., Ankarcrona, E., Jörgense, A. & Huus, K., 2012. Undocumented refugee children in Swedish healthcare: Nurses' knowledge concerning regulations and their attitudes about the care. *Vård i Norden*, 32 (1), s. 44–47.
- Eriksson, L-T. & Wiedersheim-Paul, F., 2001. *Att utreda forska och rapportera*. Malmö: Liber ekonomi.
- Euroopan Muuttoliikeverkosto, 2009. *Yksintulleet- Näkökulmia ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten asemasta Suomessa*. Helsinki: EMN.
- European Migration Network, 2014. *Policies, practices and data on unaccompanied minors in 2014*. EMN. [Online] http://www.emn.fi/files/1056/EMN_Minors_ENG_ja_FIN_FINAL.pdf [hämtat: 2.4.2017].
- Europeiska migrationsnätverket, 2014. *Årlig rapport om migrations- och asylpolitik FINLAND 2014*. EMN. [Online] http://www.emn.fi/files/1226/EMN_Annual_Policy_Report_2014_SWE_Final.pdf [hämtat: 2.4.2017].

Fejes, A. & Thornberg, R., 2009. Handbok i kvalitativ analys. Stockholm: Liber.

Finlands FN-förbund, (u.å.). *Mänskliga rättigheter*. [Online]

http://www.ykliitto.fi/yk70v/fn/mansliga_rattigheter?language=sv [hämtat: 19.1.2017].

Finlands officiella statistik, 2014. *Antalet personer med utländsk bakgrund översteg 300 000*. Helsinki: Statistikcentralen. [Online]

http://www.stat.fi/til/vaerak/2013/02/vaerak_2013_02_2014-12-10_tie_001_sv.html

[hämtat: 19.4.2017].

Finlex, (u.å.). *Lagstifning*. [Online] <http://www.finlex.fi/sv/laki/> [hämtat: 31.3.2017].

Forsberg, C. & Wengström, Y., 2013. *Att göra systematiska litteraturstudier*. Stockholm: Natur & Kultur.

Forskningsetiska delegationen, 2012. *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. [Online]

http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [hämtat: 1.2.2017].

Føllesdal, D., Walløe, L. & Elster, J., 2001. *Argumentasjonsteori, språk och vetenskapsfilosofi*. Stockholm: Thales.

Förenta Nationernas regionala informationskontor för Västeuropa, (u.å.)a. *FN:s flyktingkommisarie*. [Online]

<http://www.unric.org/sv/component/content/article/16-humanitarian/25742-fns-flyktingkommissarie> [hämtat: 1.4.2017].

Förenta Nationernas regionala informationskontor för Västeuropa, (u.å.)b. *Introduktion till FN*. [Online] <http://www.unric.org/sv/information-on-fn/20> [hämtat: 1.4.2017].

Global Clinic, (u.å.)a. *Irregular status and health*. [Online] http://www.globalclinic.fi/fi/yhtalainen_oikeus [hämtat: 1.2.2017].

Global Clinic, (u.å.)b. *Patients*. [Online] <http://www.globalclinic.fi/fi/potilaat> [hämtat: 1.2.2017].

Gustavsson, M. & Wulff, A., 2011. *För mer rättvisa – ett metodmaterial för skolan om barnkonventionen*. Helsingfors: Folkhälsan förbund rf.

Granskär, M. & Höglund-Nielsen, B., 2008. *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur.

Gren, J., 1996. *Etik i socialt arbete*. Stockholm: Liber.

Gärdegård, A., 2017a. *Ensamkommande unga*. [Online]

<http://www.nordicwelfare.fi/Projekt/Ensamkommande/> [hämtat: 27.1.2017].

Gärdegård, A., 2017b. *Samhällets mottagande av ensamkommande barn i Norden – en kartläggning*. [Online]

<http://www.nsh.se/PageFiles/36878/Samh%C3%A4llets%20mottagande%20av%20ensamkommande%20i%20Norden.pdf> [hämtat: 28.3.2017]. Nordens Välfärdscenter.

Henricson, M., 2012. *Vetenskaplig teori och metod - från idé till examination inom omvårdnad*. Lund: Studentlitteratur.

Hermerén, G. & Holte, R., (u.å.). *Etik*. [Online]

<http://ezproxy.novia.fi:2138/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/etik> [hämtat: 21.1.2017]. Nationalencyklopedin.

Holme, I. M. & Solvang, B. K., 1991. *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Holmqvist, A., 2017. *Bris inleder långsiktigt stöd till ensamkommande barn*. BRIS. [Online]

<https://news.cision.com/se/bris/r/bris-inleder-langsiktigt-stod-till-ensamkommande-barn,c2166760> [hämtat: 27.1.2017].

Häggroth, S., 2011. *Ensamkommande barn - vem ska ta ansvaret?* [Online]

<http://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/integration/Ensamkommande%20barn/SKL%20rapport%20110705.pdf> [hämtat: 23.3.2017]. Stockholm: Länsstyrelsen.

Jacobsen, D.I., 2007. *Förståelse, beskrivning och förklaring - introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Jacobsen, D.I., 2012. *Förståelse, beskrivning och förklaring - introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Jansson, T., 2015. *Vem ska trösta knyttet?* Helsingfors: Schildts & Söderströms.

Kananen, J., 2008. *Kvantti - Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kaukko, M., Wernesjö, U., 2016. Belonging and participation in liminality: Unaccompanied children in Finland and Sweden. *Childhood*, 24, (1), s. 7-20.

Keskimäki, I., Nykänen, E. & Kuusio, H.-M., 2014. *Paperittomien terveystalvetut Suomessa*. Terveysten ja hyvinvoinnin laitost. [Online]
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114941/THL_RAP2014_011web.pdf
[hämtat: 5.2.2017].

Kristal-Andersson, B., 2001. *Att förstå flyktingar, invandrare och deras barn - en psykologisk modell*. Lund: Studentlitteratur.

Kuvaja, S., 2007. *Kyrkan som fristad*. Helsingfors: Ekumeniska rådet i Finlands publikationer LXXXIII. [Online]
http://www.ekumenia.fi/data/liitteet/kyrkan_som_fristad_2007.pdf

Kvale, S. & Brinkmann, S., 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Laine, V. & Vilkkö-Riihelä, A., 2005. *Människans psyke 2 - Utvecklingspsykologi*. Borgå: Söderströms.

Lapsenoikeudet, (u.å.). *Konventionen om barnets rättigheter*. [Online]
<https://www.lapsenoikeudet.fi/pa-svenska/konventionen-om-barnets-rattigheter/> [hämtat: 19.1.2017].

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L., 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi - sisällönanalyysi. i: S. Janhonen & M. Nikkonen, red., *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. Helsinki: Werner Söderström.

Levin, C., 2008. Att undersöka »det sociala« - några ingångar. i: A. Meeuwisse, H. Swärd, R. Eliasson-Lappalainen & K. Jacobsson, red., *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.

Lindquist, B., (u.å.). *Barn*. [Online]
<http://ezproxy.novia.fi:2138/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/barn> [hämtat: 21.1.2017]. Nationalencyklopedin.

Lundman, B. & Hällgren Graneheim, U., 2012. Kvalitativ innehållsanalys. i: M. Granskär & B. Höglund-Nielsen, red., *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur.

Lundqvist, K., 2006. Identitet okänd - om socialt arbete på grupphemmen för barn som ensamma söker asyl i Finland. Åbo: Åbo Universitet.

Länsstyrelsen, 2015. *Människohandel med barn. Nationell kartläggning 2012–2015*. [Online]

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/R/2015-30-manniskohandel-med-barn-WEBB.pdf> [hämtat: 3.4.2017]. Stockholm: Länsstyrelsen.

May, T., 2013. *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Melander, G., (u.å.). *Flykting*. [Online]

<http://ezproxy.novia.fi:2138/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/flykting> [hämtat: 1.4.2017]. Nationalencyklopedin.

Migrationsinfo, 2016. *Papperslösa*. [Online]

<http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/papperslosa/> [hämtat: 27.1.2017].

Migrationsverket, 2014. *Privatpersoner*. [Online]

<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/For-dig-som-ar-barn-och-har-sokt-asyl/Vad-betyder-orden.html> [hämtat: 21.1.2014].

Migrationsverket, 2017a. *Barn utan vårdnadshavare*. [Online]

http://www.migri.fi/asyl_i_finland/mottagningsverksamhet/mottagningstjanster/barn_utan_vardnadshavare [hämtat: 20.1.2017]

Migrationsverket, 2017b. *Migrationsverket*. [Online]

http://www.migri.fi/information_om_verket [hämtat: 20.1.2017].

Migrationsverket, 2017c. *Barn som kommer till Finland utan vårdnadshavare och åldersbedömning*. [Online]

http://www.migri.fi/asyl_i_finland/ansokan_om_asyl/barn_som_kommer_till_finland_utan_vardnadshavare_och_aldersbedomning [hämtat: 2.5.2017].

Migrationsverket, (u.å.). *Människohandel - Information till dig som är god man för ensamkommande barn*. [Online]

<https://www.migrationsverket.se/download/18.2d998ffc151ac3871597be7/1485556227957/M%C3%A4nniskohandel.pdf> [hämtat: 1.4.2017].

Nationalencyklopedin, (u.å.). *Asyl*. [Online]

<http://ezproxy.novia.fi:2138/s%C3%B6k/?t=uppslagsverk&q=Asyl> [hämtat: 21.1.2017].

Nationalencyklopedin, (u.å.). *Informant*. [Online]

<http://ezproxy.novia.fi:2138/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/informant> [hämtat: 25.3.2017].

Nationalencyklopedin, (u.å.). *Metafor*. [Online]

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/metafor> [hämtat: 26.4.2017].

Nationalencyklopedin, (u.å.). *Rätt*. [Online]

<http://ezproxy.novia.fi:2138/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/r%C3%A4tt> [hämtat: 24.4.2017].

Nationalencyklopedin, (u.å.). *U-land*. [Online]

<http://ezproxy.novia.fi:2138/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/u-land> [hämtat: 24.4.2017].

Nieminen, L., 2006. *Lapsuudesta vanhuuteen, Perus- ja ihmisoikeuksien merkitys eri ikävaiheissa*. Helsinki: Edita Prima.

Noll, G., 2010. Why Human Rights Fail to Protect Undocumented Migrants. *European Journal of Migration and Law*, 12 (2), s. 241–272.

Nordens välfärdscenter, 2016. *Kartlägger nordiska mottagningssystem för ensamkommande*. [Online]

<http://www.nordicwelfare.org/Projekt/Ensamkommande/Kartlagger-nordiska-mottagningssystem-for-ensamkommande1/> [hämtat: 27.1.2017].

Nyberg, R., 2000. *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och Internet*. Lund: Studentlitteratur.

Nyberg, R. & Tidström, A., 2012. *Skriv vetenskapliga uppsatser, examensarbeten och avhandlingar*. Lund: Studentlitteratur.

Omair, N. & Heikenheimo, K., 2013. *Papperslösas rätt till hälsa* [Online] http://www.paperittomat.fi/wp-content/uploads/2013/04/paperittomien-oikeus-terveyteen_sve_verkkoon.pdf [hämtat: 21.1.2017].

Patel, R. & Davidson, B., 2011. *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Patton, M.Q., 2002. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. Thousands Oaks (Calif.): Sage.

Regeringskansliet, 2006. *FN:s konventioner om mänskliga rättigheter*. [Online] http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/060621/9649d2011fd4f5bb858acf1419189c67/konventionstexter_pdfversion.pdf [hämtat: 20.1.2017].

Regeringskansliet, 2015. *Föräldrar och barn*. [Online] <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/familjeratt/foraldrar-och-barn/> [hämtat: 20.1.2017].

Rigby, P., 2011. Separated and Trafficked Children: The Challenges for Child Protection Professionals. *Child Abuse Review*, 20, s. 324–340.

Riksdagen, (u.å.)a. *Allmänt om rättskällor och juridisk information*. [Online] https://www.eduskunta.fi/SV/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/kotimaiset-oikeuslahteet/Sidor/Yleista-oikeuslahteista-ja-oikeudellisesta-informaatiosta.aspx [hämtat: 31.3.2017].

Riksdagen, (u.å.)b. *Lagstiftning*. [Online] https://www.eduskunta.fi/SV/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/kotimaiset-oikeuslahteet/Sidor/Lainsaadanto.aspx [hämtat: 31.3.2017].

Rummukainen, A., 2016. *Kunnat solmussa paperittomien ulkomaalaisten kanssa – yksi saa 200 euroa ruokarahaa, toinen peruskoulutuksen*. [Online] <http://yle.fi/uutiset/3-9305950> [hämtat: 22.3.2017]. Yle Uutiset.

Ryen, A., 2004. *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber.

Röda Korset, 2011. *Frågor och svar om papperslösa och rätten till vård*. [Online] <http://www.redcross.se/vart-arbete/p/papperslosa/fragor-och-svar-om-papperslosa-och-ratten-till-varld/> [hämtat: 3.3.2017].

Röda Korset, 2014a. *Vårdgivare saknar kunskap om lag för vård av papperslösa*. [Online] <http://www.redcross.se/press-och-opinion2/pressmeddelanden/vardgivare-saknar-kunskap-om-lag-for-varld-av-papperslosa/> [hämtat: 1.3.2017].

Röda Korset, 2014b. *Röda Korset kräver en enhetlig och human invandringspolitik av EU*. [Online] <https://www.rodakorset.fi/nyheter/20140530/roda-korset-kraver-en-enhetlig-och-human-invandringspolitik-av-eu> [hämtat: 3.3.2017].

Röda Korset, 2016a. *Mottagning av asylsökande och flyktingar*. [Online] <https://www.rodakorset.fi/node/1421/mottagning-av-asylsokande-och-flyktingar/fragor-och-svar-om-asylsokande> [hämtat: 22.1.2017].

Röda Korset, 2016b. *Centrala konventioner och sedvanerätt*. [Online] <http://www.redcross.se/vart-arbete/k2/krigets-lagar/centrala-konventioner-och-sedvaneratt/> [hämtat: 23.1.2017].

Rädda barnen, (u.å.). *Barn utan papper*. [Online] <https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/barn-pa-flykt/ankomsten-till-nytt-land/barn-utan-papper/> [hämtat: 30.1.2017].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A., 2009. *Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV - kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja*. Tampere: Tampereen yliopisto. [Online] http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf [hämtat: 25.4.2017].

Separated Children in Europe Programme, (u.å.). *Separated Children - Who are separated children?* [Online] <http://www.separated-children-europe-programme.org/p/1/68/separated-children> [hämtat: 20.1.2017].

Social- och hälsovårdsministeriet, (u.å.). *Hälsovård för papperslösa*. [Online] <http://stm.fi/sv/halsovard-for-papperslosa> [hämtat: 21.1.2017].

Sosiaali- ja terveyslautakunta, 2016a. *Suunnitelma paperittomien terveystalveluiden järjestämiseksi*. [Online] <http://ah.turku.fi/sosterla/2016/0329004x/3372217.htm> [hämtat: 24.3.2017]. Turun Kaupunki.

Sosiaali- ja terveyslautakunta, 2016b. *Paperittomien henkilöiden terveydenhoidon järjestäminen Turun hyvinvointitoimialalla.* [Online] <http://ah.turku.fi/sosterla/2016/0216002x/3354975.htm> [hämtat: 24.3.2017]. Turun Kaupunki.

Statens offentliga utredningar, 2011. *Vård efter behov och på lika villkor - en mänsklig rättighet.* Stockholm: Regeringskansliet. [Online] <http://www.regeringen.se/49b6a1/contentassets/5eb63a85e7364014a30c2905ad712ea0/var-d-efter-behov-och-pa-lika-villkor--en-mansklig-rattighet-sou-201148> [hämtat: 29.1.2017].

Sterzel, F., (u.å.). *Lagstiftning.* [Online] <http://ezproxy.novia.fi:2138/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/lagstiftning> [hämtat: 31.3.2017] Nationalencyklopedin.

Talentia, 2017. *Yrkesetik.* Helsingfors. [Online] http://www.talentia.fi/sv/yrkesetik/yrkesetiska_ed [hämtat: 15.3.2017].

Tellgren, B. & Arner, E., 2006. *Barns syn på vuxna - att komma nära barns perspektiv.* Lund: Studentlitteratur.

The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, (u.å.). *Universal Declaration of Human Rights.* [Online] <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=swd> [hämtat: 19.1.2017].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A., 2004. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Turun ja Kaarinan Seurakuntayhtymä, 2016. *Mikaelin-seurakunta, maahanmuuttaja ja turvapaikkatyö.* [Online] <http://www.turunseurakunnat.fi/mikaelinseurakunta/kansainvalinen-vastuu-ja-lahetys/maahanmuuttaja-ja-turvapaikkatyo> [hämtat:1.4.2017].

UDI, 2015. *Flere enslige mindreårige søker asyl.* [Online] <https://www.udi.no/aktuelt/flere-enslige-mindrearige-soker-asyl/> [hämtat: 27.1.2017].

Udlændingestyrelsen, 2016. *Tal og fakta på udlændingeområdet 2015.* København. [Online] https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/EBDF83E7-B151-4B3B-A87C-CC291B29CF14/0/tal_og_fakta_2015.pdf [hämtat: 27.1.2017].

UNICEF, 2011. *Lapsen oikeuksien sopimuksen käsikirja*. Helsinki: Edita.

UNICEF, 2016. *Handel med barn*. [Online] <https://unicef.se/fakta/handel-med-barn> [hämtat: 1.4.2017].

UNICEF, (u.å.). *Barnkonventionen är vårt uppdrag*. [Online] <https://unicef.se/barnkonventionen> [hämtat: 19.1.2017].

Utrikesministeriet, (u.å.). *Finlands internationella människorättspolitik*. [Online] <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49583&contentlan=3&culture=sv> [hämtat: 19.1.2017].

Vandenhoe, W., Carton de Wiart, E., De Clerck, H.M-C., Mahieu, P., Ryngaert, J., Timmerman, C. & Verhoeven, M., 2001. Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever? *International Journal of Children's Rights*, (11) 19, s. 613–639.

Viitanen, K. & Tähjä, K., 2010. *Paperittomat*. Sanoma: Helsingin Sanomat.

Vuorela, S., 2005. Haastattelumenetelmät. i: S. Ovaska, A. Aula & P. Majaranta, red., *Käytettävyytutkimuksen menetelmät*. Tampere: Tampereen yliopisto. [Online] https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96627/kaytettavyystutkimuksen_menetelmat_2005.pdf?sequence=1 [hämtat: 25.4.2017].

Williamson, L., 1998. Unaccompanied- but not unsupported. i: J. Rutter & J. Crispin, red., *Refugee education - Mapping the field*. England: Trentham Books limited.

Åbo svenska församling, 2016. *Flyktingarbete*. [Online] <http://www.abosvenskaforsamling.fi/40/flyktingverksamhet> [hämtat: 1.4.2017].

Finlands författningssamling

Barnskyddslag 13.4.2007/417. www.finlex.fi [hämtat: 20.1.2017].

Diskrimineringslag 30.12.2014/1325. www.finlex.fi [hämtat: 31.3.2017].

Finlands grundlag 11.6.1999/761. www.finlex.fi [hämtat: 19.1.2017, 21.1.2017].

Lag om mottagande av personer som söker internationellt skydd 17.6.2011/746. www.finlex.fi [hämtat: 1.5.2017].

Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt 8.4.1983/361. www.finlex.fi [hämtat: 20.1.2017].

Socialvårdslag 17.9.1982/710. www.finlex.fi [hämtat: 21.1.2017].

Strafflag 19.12.1889/39. www.finlex.fi [hämtat: 3.4.2017].

Utlänningslag 30.4.2004/301. www.finlex.fi [hämtat:21.1.2017].

Figurförteckning

Figur 1 Fördelningen av flyktingmottagning 2016.....	41
Figur 2 Åldern på de ensamkommande barnen i Danmark.....	46

Tabellförteckning

Tabell 1 Barnkonventionen	29
Tabell 2 Barnperspektiv och barns perspektiv	35
Tabell 3 Antal ensamkommande barn och unga i Norden år 2015 och 2016	41
Tabell 4 Antal ensamkommande barn som sökte asyl i Danmark	46
Tabell 5 Ensamkommande barn i Finland och Sverige.....	47
Tabell 6 Analys av intervju	50
Tabell 7 Sammanfattning av resultat	58
Tabell 8 Vision över servicesystemet i Åbo	71

Bilaga 1 Projektplan

Avdelningen för vård och det sociala området
Projektbeskrivning för examensarbeten

Projektets namn: Papperslösa - de icke önskade?
Projektansvarig lärare: Anne Nummela
<p>Projektbeskrivning:</p> <p><u>Bakgrund</u> År 2015 är året då tio tusentals flyktingar kom till Finland. De kom med cykel, bil, båt, flyg, tåg, i bakluckor, i paketbilar och på andra sätt in till vårt land. Röda korset och andra tredje sektorns aktörer gjorde snabbt beslut och olika asylmottagningar grundades. Enligt migri.fi hade vi under tiden 1.1.-31.10. 2106 23 109 asylsökande. Av dessa har 5985 fått medborgarskap i Finland, 11 236 har fått ett negativt beslut och förväntas avlägsna sig från vårt land. Frågan är, gör de det? Enligt nyhetsrubrikerna november 2016 har vi en stor grupp papperslösa människor som ingen egentligen vet vad vi skall göra med. Vilka rättigheter har dessa människor och framför allt vilka skyldigheter har kommunerna och staten att ta hand om dessa människor - myndigheterna är så att säga ”tagna på säng”. Polismyndigheterna talar i en artikel om ”de icke- önskade”.</p> <p><u>Syfte</u> Syftet med projektet Papperslösa - de icke-önskade? är att förstå begrepp då det gäller icke medborgare och tydliggöra vad kommunerna och frivilliga organisationer gör med och för dessa icke medborgare de s.k. papperslösa.</p> <p><u>Utförande</u> I projektet lär vi oss om olika i processen aktuella lagar och dokument, intervjuar beslutsfattare och politiker. Vi diskuterar med frivilliga organisationer om hur de upplever situationen, vad de gör och vad de tycker man borde göra i situationen just nu. Sjukskötar- och hälsovårdar studerande i projektet har en möjlighet att delta i en 3 sp intensivkurs (Våren 2017) om integration av asylsökande och flyktingar i Norden.</p> <p><u>Förväntade resultat</u> En bättre kunskap och en större förståelse om de papperslösas situation och hur vi kan hjälpa dem.</p>
Partners: FRK, Åbolands distrikt
Projektid: våren 2017
<p>Lärdomsprovets kompetenser:</p> <p>I lärdomsprovet fördjupar studerande sina kunskaper och färdigheter inom ett till utbildningsprogrammet hörande centralt kompetensområde.</p> <p><u>Forskning och utveckling</u> Studerande kan systematiskt utveckla sitt yrkesområde och har förmåga att på ett vetenskapligt sätt presentera, diskutera och granska utvecklingsprojekt.</p> <p><u>Mångprofessionellt arbetssätt</u> Studerande kan utföra forsknings- och utvecklingsverksamhet i mångprofessionella team.</p> <p><u>Resursförstärkande intervention och aktion</u> Studerande kan tillämpa ett resursförstärkande perspektiv på utredning, utveckling och utvärdering av resursförstärkande yrkespraxis inom social- och hälsovård.</p> <p><u>Vårdvetenskapligt förhållningssätt</u> (för Utbildning till sjukskötare och hälsovårdare) Reflektion och tillämpning av vårdvetenskapens metaparadigm enligt utbildningsprogrammets instruktioner för vårdvetenskap.</p>

Projektplanen uppgjord

7.12.2016 Anne Nummela

Bilaga 2 Artikelsökning

Datum	Databas	Avgränsning	Sökord	Träffar	Relevanta	Titel på de relevanta artiklarna	År
16.1.2017	Innokylä		Paperiton	3	0		
16.1.2017	EMN (European Migration Network)		Paperittomat lapset	7	2	1. Policies, Practices and Data on Unaccompanied Minors in 2014 2. Årlig rapport om migrations- och asylpolitik	2014 & 2014
16.1.2017	EBSCO Academic Search Elite	Full Text, Between yr 2010–2016	Undocuemented, unoccompanied, children	15	0		
21.3.2017	CINAHL (EBSCO)	Full Text, Peer Reviewed, Between yr 2007-2017	human rights, child, undocumented	3	1	Undocumented refugee children in Swedish healthcare: Nurses' knowledge concerning regulations and their attitudes about the care.	2012

23.3.2017	EBSCO Academic Search Elite	Full Text, Scholarly (peer reviewed) Journals, Between yr 2007-2017	human rights, child, undocumented	8	1	Why Human Rights Fail to Protect Undocumented Migrants.	2010
27.3.2017	DiVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet)		Unaccompanied, children, Finland	1	1	Belonging and participation in liminality: Unaccompanied children in Finland and Sweden	2016
29.3.2017	CINAHL (EBSCO)		Unaccompanied, children, trafficking	1	1	Separated and Trafficked Children: The Challenges for Child Protection Professionals	2011
30.3.2017	CINAHL (EBSCO)	Full Text, Peer Reviewed, Between yr 2007–2017	content analysis, deductive, inductive	8	1	The qualitative content analysis process	2007
31.3.2017	EBSCO Academic Search Elite	Full Text, Scholarly (peer reviewed) Journals, Between yr 2007-2017	undocumented children, right to education	3	1	Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?	2011

Bilaga 3 Artikelöversikt

Bibliografiska data och årtal	Titel	Resultat	Motivering till val av artikel
Enskär, Karin; Ankarcrona, Elisabeth; Jörgense, Anna & Huus, Karina 2012	Undocumented refugee children in Swedish healthcare: Nurses' knowledge concerning regulations and their attitudes about the care.	Baserat på en kvantitativ studie, har man genom frågeformulär, konstaterat att sjukskötare i Sverige har en positiv attityd till att alla barn har lika rättigheter. 81,4 % av de sjuksköterskor som deltog i studien, ansåg att de känner osäkerhet angående begränsningarna för vården av odokumenterade.	Artikeln är vald för att den gav en inblick i hur servicesystemet ser ut i Sverige. Med hjälp av artikeln blev den nordiska diskussionen mer fördjupad och aktuell.
Noll, Gregor 2010	Why Human Rights Fail to Protect Undocumented Migrants.	Analys av hur mänskliga rättigheter uppehålls och påverkar odokumenterade individer.	Artikeln är vald för att den innehåller information om papperslösa barn, rättigheter samt tar upp de etiska aspekterna.

<p>Kaukko, Mervi, Wernesjö, Ulrika</p> <p>2016</p>	<p>Belonging and participation in liminality: Unaccompanied children in Finland and Sweden.</p>	<p>Ensamkommande barns uppfattning om deras delaktighet är flytande. Gränsen mellan barn och vuxen samt gränsen mellan självständighet och att ha någon som tar hand om en är oklar. Undersökningen visar att ensamkommande barn rör sig mellan olika positioner, beroende på situationen.</p>	<p>Artikeln är vald för att den beskriver hur situationen för ensamkommande barn ser ut i Finland. Forskningen går ut på barns deltagande och delaktighet i processen då de mottas i ett främmande land, vilket också ger examensarbetsgruppen, som är blivande socionomer, en inblick i barnens uppfattningar och upplevelser.</p>
<p>Rigby, Paul</p> <p>2011</p>	<p>Separated and Trafficked Children: The Challenges for Child Protection Professionals.</p>	<p>Genom en utforskande forskning identifierades en del problem och utmaningar för professionella i arbete med ensamkommande barn som är offer för människohandel. Dessa utmaningar är kulturella skillnader mellan barn och professionell, rädsla och trauma hos barnen samt den motstridiga relationen mellan barnen och människohandlaren. Forskningen ger kunskap åt alla professionella som kommer i kontakt med målgruppen.</p>	<p>Artikeln är vald eftersom den gav en bra förståelse över ensamkommande barn och trafficking. Den kunde användas för att förklara begrepp och sammanhang mellan ensamkommande barn och trafficking.</p>

European Migration Network 2014	Policies, Practices and Data on Unaccompanied Minors in 2014.	Tillvägagångsätt, tillämpningar och data om ensamkommande underåriga 2014 i Finland.	Artikeln är vald för att förklara hur situationen kan se ut för unga papperslösa.
Europeiska migrationsnätverket 2014	Årlig rapport om migrations- och asylpolitik.	Sammanfattning över Finlands situation angående migration år 2014.	Artikeln är vald för att den tar upp relevanta begrepp för examensarbetet och innehåller statistik.
Elo, Satu & Kyngäs, Helvi 2007	The qualitative content analysis process.	Induktiv innehållsanalys används i de fall där det inte finns några tidigare studier som behandlar fenomenet eller när den är splittrad. En deduktiv metod är användbar om det övergripande målet var att testa en tidigare teori i en annan situation eller att jämföra kategorier vid olika tidsperioder.	Artikeln är vald för att den tar upp kvalitativ innehållsanalys. I artikeln nämns att när man använder sig utav kvalitativ innehållsanalys delar man ofta in materialet i kategorier, underkategorier eller teman enligt innehåll.

<p>Vandenhole Wouter, Carton de Wiart Estelle, De Clerck Helene Marie-Lou, Mahieu Paul, Ryngaert Julie, Timmerman Christiane & Verhoeven Marie</p> <p>2011</p>	<p>Undocumented children and the right to education: illusory right or empowering lever?</p>	<p>Resultatet för denna artikel är att även om det står i mänskliga rättigheter att papperslösa barn har rätt till skolgång så fungerar det inte så i praktiken. De papperslösa barnen måste uppfylla de ekonomiska, sociala och institutionella villkoren för att verkligen garantera papperslösa barn fullt åtnjutande av rätten till utbildning.</p>	<p>Artikeln är vald för att den tar upp om papperslösa barns rättigheter till utbildning. Artikeln tar även upp vad som står i mänskliga rättigheter om papperslösas rätt till utbildning och hur det uppfylls i praktiken.</p>
--	--	---	---

Bilaga 4 Intervjufrågor inklusive motiveringar

Riktgivande frågor inför de semistrukturerade intervjuerna:	Motivering:
<p>Vad kan er aktör berätta om ensamkommande, papperslösa barn och unga i Finland?</p>	<p>I vårt examensarbete vill vi veta mer om ensamkommande, papperslösa barn och unga. Vi vill veta mera om deras situation och var de kan söka hjälp.</p> <p>Denna fråga bygger på vårt syfte ”att utvidga vår kunskap om papperslösa ensamkommande barn och unga samt vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem”. Frågan ger oss också mer grundläggande information om ensamkommande, papperslösa barn och unga. I denna fråga får vi också viktig information för resten av intervjun.</p>
<p>Vad erbjuder ni för service för ensamkommande papperslösa barn och unga?</p>	<p>Denna fråga stöder vår andra frågeställning: ”Vad erbjuder servicesystemet i Åbo för ensamkommande papperslösa barn och unga?”. Frågan ger möjlighet till ett öppet svar och eventuella följdfrågor. Frågan passar bra in på alla aktörer som vi bestämt att intervjua.</p> <p>Med denna fråga får vi svar på många olika sektorerers service för papperslösa barn och unga i Finland. Med denna fråga ger vi inte några riktlinjer för hur svaren borde se ut (enligt lagen och teorin som vi har skrivit).</p> <p>Frågan ger ett bra svar på vårt syfte, som lyder ”att utvidga vår kunskap om papperslösa ensamkommande barn och ungdomarna samt vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem”.</p>

<p>Hur beaktar ni de mänskliga rättigheterna, barnets rättigheter (barnkonventionen) samt Finlands lagar i ert arbete med papperslösa ensamkommande barn och unga?</p>	<p>En stor del av vårt arbete handlar om mänskliga rättigheter, barnets rättigheter och Finlands lagar därför anser vi att denna fråga är lämplig.</p> <p>Denna fråga skulle även svara på vår första frågeställning: ” Vad är barns och ungas rättigheter och hur uppfylls de i praktiken för ensamkommande, papperslösa barn och unga?”. Vi tycker att det är en väldigt viktig sak att myndigheterna följer de mänskliga rättigheterna, barnets rättigheter och Finlands lagar. Eftersom det nyligen kommit ut att till exempel Migrationsverket inte följt protokoll tycker vi att det är intressant att höra hur de andra instanserna följer förordningarna.</p>
<p>Hur bemöts ert arbete med ensamkommande, papperslösa barn och unga av myndigheter?</p>	<p>Papperslösa är ett diffust ämne och därmed vill vi få klarhet i hur myndigheter arbetar kring faktumet att olika organisationer och kommuner hjälper ensamkommande, papperslösa barn.</p> <p>Denna fråga ökar vår kunskap om ensamkommande, papperslösa barn och unga eftersom myndigheternas inblandning påverkas deras situation i Finland. Detta stöder också vårt syfte i examensarbete som är:” att utvidga vår kunskap om papperslösa ensamkommande barn och ungdomar samt vad servicesystemet i Åbo erbjuder och borde erbjuda dem”.</p>

Bilaga 5 Informationsbrev/Ohjeistus

Kontaktperson:

Johanna Törnblom

johanna.tornblom@edu.novia.fi

Informationsbrev enligt överenskommelse per telefon

Ärade informanter, vi är fyra socionomstuderande vid Yrkehögskolan Novia i Åbo. Vi skriver vårt examensarbete i projektet "Papperslösa - de icke önskade?" Projektet är ett beställningsarbete av Finlands Röda Kors, Åbolands distrikt.

Vi i examensgrupp valde att rikta in oss på ensamkommande, papperslösa barn och unga i Finland. Vårt syfte är att utvidga vår kunskap om papperslösa ensamkommande barn och unga samt vad servicesystemet erbjuder och borde erbjuda dem.

Vi hoppas att vårt arbete kan bidra med kunskap och upplysa människor. Arbetet ska ge förståelse för hur servicesystemet ser ut för papperslösa barn i Finland.

Orsaken till att vi vill intervjua Er är för att använda Er sakkunskap i arbetet med denna tematik. Vår intervjuform är en semistrukturerad intervju vilket i sin tur betyder att det ger Er möjlighet att svara så fritt som möjligt.

Vi kommer att spela in och anteckna intervjun. Efter att presenterat arbetet kommer vi att förstöra intervjun. De som lyssnar på intervjun är undertecknade samt handledaren.

Frågorna vi kommer att ställa är nämnda nedan.

- 1. Vad kan Er aktör berätta om ensamkommande, papperslösa barn och unga i Finland?**
- 2. Vad erbjuder Ni för service för ensamkommande papperslösa barn och unga?**
- 3. Hur beaktar Ni de mänskliga rättigheterna, barnets rättigheter (barnkonventionen) samt Finlands lagar i Ert arbete med papperslösa ensamkommande barn och unga?**
- 4. Hur bemöts Ert arbete med ensamkommande, papperslösa barn och unga av myndigheter?**

Reservera tid för intervjun ca 1h.

Tack på förhand för samarbetet!

Med vänliga hälsningar,

Ellinor Holmberg

Lucas Ramsay

Sofia Silén

Johanna Törnblom

Handledare:

Peter Edelsköld peter.edelsköld@edu.novia.fi

Anne Nummela anne.nummela@edu.novia.fi

Tua Weckström-Lundell tua.weckström-lundell@edu.novia.fi

Yhteyshenkilö:

Johanna Törnblom

Johanna.tornblom@edu.novia.fi

Tietokirje koskien mahdollisesta haastattelusta

Arvoisa lukija,

olemme neljä sosionomi opiskelijaa YH Noviasta. Kirjoitamme opinnäytetyötämme Punaisen Ristin/Turunmaa projektissa ”Papperslösa – de icke önskade?” Suomeksi, ”Paperittomat – ei toivotut?”. Projektiryhmämme työ kohdistuu paperittomiin yksin, ilman huoltajaa, tulleisiin lapsiin.

Tavoitteenamme on laajentaa tietämystä paperittomista yksintulleista lapsista sekä nuorista ja mitä järjestelmä tarjoaa ja pitäisi tarjota heille. Toivomme, että työ voi edistää tietoa aiheesta ja informoida lukijaa aiheesta. Työ antaa toivottavasti käsityksen siitä, miltä järjestelmä näyttää paperittomien lasten ja nuorten kannalta.

Haluamme haastatella juuri teitä, koska haluamme käyttää teidän asiantuntemustanne opinnäytetyössämme. Haastattelumme on epämääräinen haastattelu, mikä tarkoittaa, että se antaa teille mahdollisuuden vastata mahdollisimman vapaasti kysymyksiimme.

Nauhoitamme ja teemme muistiinpanoja haastattelun aikana. Nauhoite tuhoetaan opinnäytetyön esittelyn jälkeen. Nauhoitteen kuulevat allekirjoitetut ja ohjaajat.

Kysymykset jotka esitämme ovat:

- 1. Mitä voitte kertoa Suomeen yksintulleista, paperittomista lapsista ja nuorista?**
- 2. Mitä palveluita tarjoatte yksintulleille, paperittomille lapsille ja nuorille?**
- 3. Miten otatte huomioon ihmisoikeudet, lasten oikeudet (YK:n lapsen oikeudet) ja Suomen lainsäädännön teidän työssänne koskien yksintulleita, paperittomia lapsia ja nuoria?**
- 4. Miten viranomaiset ottavat vastaan työnne paperittomien lasten ja nuorten kanssa?**

Kiitos etukäteen yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin,

Ellinor Holmberg

Lucas Ramsay

Sofia Silén

Johanna Törnblom

Ohjaajat:

Peter Edelsköld peter.edelsköld@novia.fi

Anne Nummela anne.nummela@novia.fi

Tua Weckström-Lundell tua.weckström-lundell@novia.fi

Bilaga 6 Sammanfattning av intervjusvar

Aktör/Datum	”Vad kan Er aktör berätta om ensamkommande, papperslösa barn och unga i Finland?”
<p data-bbox="181 344 472 427">Finlands Röda Kors, Åbolands distrikt</p> <p data-bbox="181 485 315 517">28.3.2017</p>	<p data-bbox="539 344 1948 427">Ensamkommande barn och unga är ofta utsatta för tortyr, trauma, utnyttjning. Flyktingresan för barn kan utnyttjas och leda till trafficking. Människorna gör vad som helst för att få en trygg plats att bo på.</p> <p data-bbox="539 485 1948 740">Informanten har inte varit i kontakt med papperslösa barn. Hen säger att det finns 300 papperslösa i hela Finland och denna siffra kommer att öka i och med de negativa asylbesluten. Informanten nämner också att de prostituerade barnen som kommer till Finland är en orsak till att siffran kommer att öka. Informanten nämner att de papperslösa barnen hamnar väldigt fort in i prostitutionens banor där någon ”sköter om” barnen samtidigt som dessa utnyttjas.</p> <p data-bbox="539 762 1948 906">Enligt informanten kan det ibland uppstå problem när man ska bestämma barnens ålder, eftersom det i vissa fall förekommit lögner. Man måste då genom olika åtgärder fastställa barnens ålder. Röda Korset tar inte ställning till denna fråga, men myndigheterna vill ha svar på denna fråga.</p>
<p data-bbox="181 963 450 995">Mikaels församling</p> <p data-bbox="181 1050 315 1082">29.3.2017</p>	<p data-bbox="539 963 1948 1219">Enligt informanten finns det inga underåriga papperslösa barn. Alla asylsökande barn får asyl, får de inte så är det något som är fel. Finns det papperslösa barn är de gömda och osynliga, de försvinner. Informanten påpekar att unga papperslösa ofta ljuger om sin ålder för att lättare få asyl. I Finland är det enligt informanten svårt att leva utan identitet, som papperslös. Senare konstaterar informanten dock att papperslösa barn finns, men då har det att göra med människohandel. Underåriga papperslösa barn försvinner enligt informanten.</p>

<p>Global Clinic</p> <p>29.3.2017</p>	<p>Eftersom Global Clinic i Åbo inte erbjuder någon service för barn under 18 år kan de inte svara på denna fråga.</p>
<p>Åbo svenska församling</p> <p>5.4.2017</p>	<p>Åbo svenska församling har haft kontakt med ensamkommande barn sedan hösten 2016. Kontakten med dessa barn har de fått genom lärare som hört av sig till ÅSF och bett om stöd.</p> <p>Församlingen har inte haft kontakt med papperslösa barn utan endast med familjer som fått negativa beslut.</p>
<p>Åbo stad</p> <p>10.4.2017</p>	<p>Informanten anser att denna fråga är den svåraste att svara på, på grund av att hen inte direkt har varit i kontakt med papperslösa, ensamkommande barn. Informanten påpekar att hen inte har någon exakt kunskap om dem. Informanten berättar att hen har förstått att ensamkommande barn som söker asyl får alltid ett positivt svar.</p> <p>Under intervjuens gång får informanten en minnesbild att ensamkommande barn har förvunnit från mottagningsenheter.</p>

Aktör/Datum	”Vad erbjuder Ni för service för ensamkommande papperslösa barn och unga?”
Finlands Röda Kors, Åbolands distrikt 28.3.2017	<p>Mottagningsenheter för minderåriga asylsökande barn, ett hem för ensamkommande barn i Österbotten och de ungas skydds-hus bl.a. i Åbo (med sju platser) som erbjuder övernattnings och skyddsplatser åt barn och mammor. Röda Korset upprätthåller inte uppsökande verksamhet. Service håller papperslösa bort från illegalitet.</p> <p>Röda Korset samarbetar med andra aktörer och planerar på vilket sätt man kan stöda och hjälpa papperslösa barn. Röda Korset kompletterar även andra aktörers arbete med målgruppen (t.ex. kläder och hygienpaket).</p> <p>Informanten påstår att eftersom problemet ännu är så litet, har inte Röda Korset så mycket service för denna målgrupp. Ifall problemet ökar lägger Röda Korset upp närmare planer. Församlingens diakonissor har större ansvar gällande målgruppen. Myndigheterna har en större roll.</p>
Mikaels församling 29.3.2017	<p>Mikaels församling erbjuder hjälp åt alla som behöver hjälp. Innan Mikaels församling kan erbjuda hjälp tar de reda på ifall personen i fråga verkligen behöver hjälp. Det är kyrkoherden som gör besluten över hjälpen.</p> <p>För papperslösa i allmänhet erbjuder Mikaels församling kyrkoasyl, gömmer dem inte men kyrkoasylen skyddar dem. Församlingen kan hjälpa med boende och mat från en vecka till flera månader. Mikaels församling samarbetar med olika organisationer till exempel Röda Korset och Valo (en organisation som arbetar för människohandelsoffer) för att komplettera hjälpen för papperslösa. Mikaels församling samarbetar också med advokater för att erbjuda rättslig hjälp åt papperslösa. Ryktet om att församlingen hjälper, sprids bland de papperslösa.</p>

	Församlingen har en skild budget för att hjälpa papperslösa. Mikael's församling samarbetar med både nationella och internationella aktörer
Global Clinic 29.3.2017	Global Clinic erbjuder inte service för barn under 18år. Global Clinic hänvisar till Åbo stad, som erbjuder avgiftsfri hälsovård för barn under 18 år. Global Clinic erbjuder hälsovård, psykologhjälp och rättslig service för papperslösa vuxna samt handleder papperslösa till vidare hjälp.
Åbo svenska församling 5.4.2017	ÅSF började med att rent praktiskt bidra med hygienpaket men erbjuder även stödpersonverksamhet i form av frivilligarbete, handledning, hjälp och stöd med att exempelvis söka jobb, juridisk hjälp samt psykologhjälp. ÅSF deltar även i "We see you"s pop-up evenemang för att både stöda med material och för att finnas där för personerna. ÅSF är med i projektet "Kyrkan som fristad" alltså kan de erbjuda individer och familjer s.k. "kyrkoasyl".
Åbo stad 10.4.2017	Inom Åbo stad har beslutet gjorts att barn under 18år och gravida är berättigade samma hälsovårdsservice som kommuninvånarna. Alltså det erbjuds hälsovård, rådgivning och tandvård åt ensamkommande och papperslösa barn.

Aktör/Datum	”Hur beaktar Ni de mänskliga rättigheterna, barnets rättigheter (barnkonventionen) samt Finlands lagar i Ert arbete med ensamkommande, papperslösa barn och unga?”
Finlands Röda Kors, Åbolands distrikt 28.3.2017	<p>Mänskliga rättigheterna är Röda Korsets grundprinciper. Informanten håller inte med Röda Korset strategi om att de är en modig påverkare, hen anser att Röda Korset inte riktigt lever upp till det. Informanten anser att Röda Korset torde aktivera sig tydligare på barrikaderna (angående mänskliga rättigheterna) och kunna bli modigare samt lyfta fram frågorna. Röda Korset strävar efter att fungera som en ”väckarklocka” för staten.</p> <p>Informanten påpekar att papperslösa barns rätt till skolgång inte fungerar i verkligheten, eftersom hen aldrig sett ett papperslöst barn som går i skola. Hen anser att barnen är så sårbara att skolgång inte fungerar i praktiken.</p>
Mikaels församling 29.3.2017	<p>Mikaels församling erbjuder hjälp åt alla människor i behov. Papperslösa barn borde inte få skickas tillbaka till ett land där denne inte är trygg.</p> <p>Kyrkoasyl är laglig och ett undantags privilegium som församlingarna har- alltså är det inte mot lagen att kyrkan skyddar papperslösa.</p>

<p>Åbo svenska församling</p> <p>5.4.2017</p>	<p>Åbo svenska församling försöker speciellt upprätthålla barnets rättigheter eftersom de är så sårbara. ÅSF ser också till att de papperslösa får den rättshjälp de är i behov av och berättigade till.</p> <p>”Kyrkoasyl” är ett annat sätt som ÅSF också har för att hjälpa utsatta människor i en nödsituation. Kyrkoasyl är ett ord som det inte gärna använder utan mera Kyrkan som fristad. Det är en gammal tradition inom den kristna kyrkan att kunna erbjuda en trygg plats åt människor som är förföljda.</p>
<p>Åbo stad</p> <p>10.4.2017</p>	<p>Om en papperslösa kommer försöker de ta hand om dem, vi försöker se att de har hälsovård till förfogande. På det sättet beaktas de mänskliga rättigheterna, synd bara att de inte syns till. Barn och gravida kvinnor som kommer fram har samma rättigheter som vanliga kommuninvånare i Åbo.</p>

Aktör/Datum	”Hur bemöts Ert arbete med ensamkommande, papperslösa barn och unga av myndigheter?”
Finlands Röda Kors, Åbolands distrikt 28.3.2017	<p>Röda Korset har rätt att hjälpa papperslösa, inrikesministeriet stöder dem. Röda Korset har också ett gott samarbete med polisen. Finlands Röda Kors har som uppgift att stöda myndigheterna i olika beredskapssituationer. Trots detta goda samarbete ”gömmar” Röda Korset ingen papperslös för myndigheterna. För att Röda Korset ska kunna agera som en pålitlig aktör krävs ömsesidigt förtroende och samarbete.</p> <p>Polisen vet om att Röda Korset hjälper och arbetar med papperslösa. Det är inte i polisens högsta prioritet att leta reda på papperslösa, dock är svaret annat ifall frågan handlar om kriminalitet bland papperslösa. Polisen är enligt informanten inte intresserad av att ”söka” papperslösa barn, eftersom de inte vet vad de ska göra med barnen ifall de hittar dem.</p>
Mikaels församling 29.3.2017	<p>Samarbete med polisen, Åbo stad, inrikesministeriet och migrationsverket. Det är kyrkoherden Jouni Lehikoinen som leder samarbetet. Polisen förstår och stöder församlingens verksamhet. Migrationsverket och inrikesministeriet motsäger församlingens verksamhet med papperslösa.</p>
Åbo svenska församling 5.4.2017	<p>Åbo svenska församling samarbetar med olika aktörer kring problematiken papperslösa. Det handlar om ett samarbete mellan Polisen, Migrationsverket, tredje sektorn (Röda Korset), Åbo stad (social- och hälsovård) och församlingarna. Samarbetet är inte lätt, de olika aktörerna har olika synpunkter på problematiken. Det finns ingen klar linje över hur man borde bemöta papperslösa.</p>

	<p>De papperslösa är illegalt i landet, det vill säga, de borde sändas tillbaka. Dessa förordningar borde följas av tjänstemän. Därför anser informanten att till exempel Åbo Stad tar distans till problematiken. Många har olika åsikter över detta.</p> <p>Eftersom förtroendet för myndigheterna har naggats i kanten, menar informanten också att papperslösa är rädda att bli "anmälda" ifall de använder sig av den offentliga servicen. Därför söker de papperslösa sig lättare till församlingarna och diakonin.</p>
Åbo stad 10.4.2017	<p>Myndigheterna samarbetar nog inom detta ämne. Eftersom ämnet är svårt behöver man stöda varandra. Men polisen har inte varit i kontakt med Åbo stads hälsovård angående papperslösa.</p>